

REVIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

MAJ
1978
LETNIK 25

RODNA GRUDA

SLOVENIJA

5

Slovenija - dežela štirih letnih časov

Slovenija je kot majhna deželica srednje Evrope izredno zanimiva za tujega gosta. Tako klima, ki pogojuje kar štiri sezone, kot tudi pokrajina s planinami, griči, planotami in morsko obalo nudijo popotniku velike možnosti za oddih, rekreacijo, pa tudi za zanimiva, dinamična potovanja.

Slovenija se razprostira na okoli 20.000 kvadratnih kilometrih površine. Na severo-zahodni strani se naslanja na obronke Alp, na vzhodu se staplja s Panonsko nižino, na jugu prehaja na področje Balkana, na zahodu pa jo oblivajo valovi Jadranskega morja. Skoznjo vodijo najvažnejše poti, ki povezujejo srednjo Evropo z Balkanom in dalje z Malo Azijo, Italijo s Panonsko nižino, dežele vzhodne Evrope in Avstrijo pa z Jadranskim morjem.

Na tem živopisnem področju živi preko 1.700.000 prebivalcev. Največ jih je v glavnem mestu Ljubljani (pribl. 300.000). Poleg Ljubljane pa so še večja mesta: Maribor, Celje, Novo mesto, Koper, Kranj in druga. Vsi ti kraji so med seboj povezani s sodobnimi cestami, dobro organiziranimi avtobusnimi zvezami in železnico, ki ima prav na področju Slovenije več pomembnih mednarodnih križišč na poteh iz Evrope na Balkan in iz Avstrije ter Madžarske proti Jadranskemu morju. V Sloveniji sta danes dve veliki letališči — v Ljubljani in Mariboru. Ljubljansko letališče bodo letos obnovili, tako da bo sprejemalo tudi velika letala, ki letijo na medcelinskih progah.

Slovenija je tudi kulturno-zgodovinsko izredno zanimiva, saj je bila tudi v tem pogledu vedno pravo križišče narodov in kultur. Poglejmo samo izkopanine kamene, bakrene in bronaste dobe, pa Kelte in Ilire, Rimljane, pa tudi srednji vek je zapustil poleg ostalega ogrlico gradov in samostanov, ki so razsuti po vsej deželi.

Še posebej moramo omeniti novejšo obdobje slovenske zgodovine, ko si je narod Slovencev dokončno izbojeval samostojnost — obdobje narodnoosvobodilnega boja (1941–45), ki je zapustilo premnoge spomenike, ki pričajo o teh časih, polnih trpljenja, žrtev in ponosa. V obdobju po drugi svetovni vojni se je gospodarstvo Slovenije v marsičem oprlo na prirodne in kulturne možnosti, ki jih ima ta republika. Prav zato je bilo tako veliko narejenega za razvoj turizma in gostinstva. Tako je turistu na voljo 69.000 ležišč, od teh 20.200 v hotelih, 12.500 v privatnih sobah, 10.700 v kampih, 4.500 v planinskih in 8.700 v počitniških domovih. V lanskem letu so zabeležili preko 6.750.000 nočitev. Ti podatki pričajo sami po sebi o slovenski turistični ponudbi. Poudariti pa moramo, da Slovenija slovi še po drugih lepota in dobrotah, kot so odlična domača vina, narodne jedi in specialitete, s katerimi vas postrežejo v prijetnih domačih gostilnah,

pa tudi čedalje več je kmetij, kjer gosta postrežejo, prenočijo, nudijo pa tudi polne penzione. Skratka, v Sloveniji se močno razvija kmečki turizem. Za vse goste pa je poskrbljeno tudi tako, da se ne dolgočasijo. Tako se iz leta v leta ponavljajo prireditve, kot so kurentovanje v Ptuj, jurjevanje v Črnomlju, v Ljubljani in Kostanjevici so vsakoletni kulturni festivali, pa tudi gospodarskih prireditev ne manjka, saj je na Slovenskem kar šest sejemskih mest.

Da bi čim bolje spoznali ta mali raj, vas povabimo na kratek sprehod skozi to razgibano deželo.

Začnimo kar v LJUBLJANI, glavnem mestu SR Slovenije, ki leži v samem središču republike. Ima skoraj 300.000 prebivalcev in predstavlja gospodarsko, politično in kulturno središče.

Sledove kulture lahko sledimo od stare železne dobe, pa preko rimske Emone do srednjega veka, ki je dal Ljubljani osnovo današnje podobe. Vedno je bila živahno prometno in trgovsko središče, kar je tudi danes. Značilni sta tudi arhitektura in veduta mesta, ki se stiska okoli vzvišenega gradu sredi mesta in se razprostira preko rek Ljubljanice in Save daleč proti Gorenjski, Štajerski in Dolenjski. Tudi danes je Ljubljana pomembno kulturno središče z univerzo, Akademijo znanosti, več gledališči, opero, s 26 muzeji in muzejskimi zbirkami, 11 galerijami (od katerih naj omenimo samo Narodno in Moderno galerijo), Slovensko filharmonijo in drugimi kulturnimi institucijami. Seveda pa se v Ljubljani vsako leto odvija še vrsta pomembnih gospodarskih manifestacij, povečini na Gospodarskem razstavišču. Sedaj pa na pot. Začeli jo bomo kar na severo-zahodu, v Julijskih Alpah. Na sami meji proti Italiji se dviguje KANIN (2200 m). Nanj nas popelje v treh etapah ena najdaljših gondolskih žičnic v Evropi. Tu na strminah Kanina je pozimi več metrov snega, ki omogoča smuko tja do junija. Pod smučišči je mestce Bovec, z izredno klimo, pa tudi tekaških prog je dovolj. Od tod vodijo tudi prelepi izleti po dolini reke Soče, pa skozi Trento na prelaz Vršč. Od tod se spustimo v KRANJSKO GORO, največje jugoslovansko zimsko-sportno središče, ki leži skoraj na tromeji med Jugoslavijo, Italijo in Avstrijo. Tu je smuka ugodna od novembra do aprila na smučiščih pod Vitrancem, tik za vasjo. Za prijetno smuko na različno zahtevnih progah je poskrbljeno s sistemom treh sedežnic in osmih vlečnic. V Kranjski gori je v zadnjem času zgrajenih mnogo novih hotelov, od katerih imajo hoteli Kompas (A kat.), Larix in Lek (B kat.) tudi zimske bazene. Sportnikom je na voljo tudi umetno drsališče z drsalno šolo. Blizu je PLANICA — svetovno znana po smučarskih poletih in svoji veliki 170-metrski letalnici. Poleti je Kranjska gora zaradi klime in lege pravo zdravilišče, pa tudi izhodišče za daljše in krajše izlete.

Na poti iz Kranjske gore srečamo še znane letoviške kraje, kot so Gozd Martuljk, Mojstrana, od koder gremo lahko v Vrata, dolino pod mogočno severno steno najvišje jugoslovanske gore Triglav (2.864 m), pa preko železarskih Jesenic in Vrbe, rojstnega kraja pesnika Franceta Prešerna — in že smo na BLEDU, znanem mednarodnem letoviškem kraju, ki slovi po svojem jezeru z otokom in gradom na strmi pečini, po mnogih hotelih in gostilnah, prelepih izletih v Radovljico, v Vintgar, pozimi vas popelje ski-bus na ZATRNİK s 60 ha urejenih smučišč in 15 km smučarskih prog. Dalje pridemo po tej cesti na POKLJUKO, visokogorsko planoto, ki slovi po prelepih gozdovih in odličnih terenih za alpsko smučanje, še bolj pa za smučarske teke in sprehode. No, za trenutek se vrnimo še na Bled, kjer pozimi jezero zamrzne in nudi veliko zabave na svoji ledeni ploskvi, imajo pa tudi umetno drsališče.

Če stopimo navzgor ob Savi Bohinjski, nas pot privede v eno najlepših dolin v Sloveniji — BOHINJSKO DOLINO, ki s svojim romantičnim jezerom, slapom Savico in neoskrunjeno narodo nudi obiskovalcu poleti veliko veselja s plavanjem, čolnarjenjem in ribolovom, pozimi pa jezero zamrzne. Iz Bohinja vozi gondolska žičnica na VOGEL, kjer debela snežna odeja nudi odlično smuko na smučiščih, opremljenih s sistemom vlečnic in sedežnic. Od tod pa so organizirani tudi zanimivi izleti za turne smučarje. Tudi v dolini so opremljena smučišča, od katerih je najbolj priljubljeno smučišče na pobočju KOBLE nad Bohinjsko Bistrico.

Iz Bohinja pa vodijo tudi mnoge poti v planine, tako prek Hudičevega mostu v kanjon Mostnice in dolino Voj, planino Vogar, Uskovnico, na Jelovico, Pokljuko, Komno in seveda na Triglav. Prav letos, 26. avgusta bo v Bohinju velika proslava 200-letnice prvega pristopa na Triglav. Proslava s kulturnim programom bo na Ribčevem lazu pri cerkvi sv. Janeza, kjer bodo odkrili spomenik, delo kiparja Stojana Batiča.

Pa se preselimo iz Bohinjske doline na drugo stran, proti severu. Ob mejnem prehodu med Jugoslavijo in Avstrijo na Ljubelj so pod strmo steno Begunjsčice urejena smučišča nad Kompasovim hotelom na ZELENICI. Speljani sta dve sedežnici in dve vlečnici z najvišjo izstopno postajo na 1650 m. Zaradi višine in osojne lege je smuka mogoča do meseca maja. Dalje proti vzhodu preidemo v Kamniške Alpe. Tu je prav nad ljubljanskim letališčem KRVAVEC, zimsko-rekreacijski center, ki prav v zad-

njem letu vse bolj pridobiva na pomembnosti. Tu iz dneva v dan rastejo nove vlečnice in sedežnice. Le malo dlje je VELIKA PLANINA, ki prav tako vabi smučarje s svojimi ne preveč zahtevnimi smučišči. Še kratek skok proti vzhodu in že se peljemo z gondolsko žičnico na GOLTE nad Mozirjem, kjer je za smučarje poskrbljeno s sedežnico in vlečnicami. To središče je oddaljeno le 35 km od Celja, pomembnega mesta na Štajerskem. V okolici Celja je mnogo termalnih vrelcev in zdravilišč. Tako je le 10 km od Celja zdravilišče v LAŠKEM, kjer zdravijo okvare lokomotornega in opornega aparata. Malo dlje so RIMSKE TOPLICE z rahlo radioaktivno vodo 36,3°C. Severno od Celja leži DOBRNA, kjer zdravijo vse oblike revmatizma in ženske bolezni, rehabilitirajo po ginekoloških operacijah itd.

Severno od tega področja se razteguje pogorje POHORJA. Na zahodnem delu, ki je v vseh letnih časih enkratni park, je tudi veliko dobro oskrbovanih smučišč. V gorsko-turističnem centru KOPE obratuje več vlečnic, na voljo pa so tudi tekaške proge. Do tja pridemo po dobri cesti iz Slovenj Gradca, kjer je tudi športno letališče. Na vzhodnem delu pogorja, imenovanem »Mariborsko Pohorje« so prav tako zelo znani smučarski tereni, kamor nas pripelje cesta ali pa gondolska žičnica iz Maribora. Poleti se turist lahko spreha po gozdovih, pozimi pa vrviijo smučarji na smučiščih s sistemom vlečnic. Ne smemo pa pozabiti na vsakoletno tekmovanje za »Zlato lisico«, ki šteje v sklop ženskih tekmovanj za svetovni smučarski pokal.

Proti jugu preide pohorsko pogorje in Ptujsko polje, na vzhodu pa se preko vinorodnih Slovenskih gorik spusti v obrobje Panonske nižine. Tu leži pomembno zdravilišče RADENCI, kjer izvira slovit mineralna voda »Radenska«, ki je tekom let postala četrta najbolj sloveča mineralna voda na svetu. Tu se je razvil zelo močan zdravstveno-turistični center, kjer zdravijo bolezni srca, ožilja, ledvic, sečnih poti, menagerske bolezni, motnje metabolizma — skratka bolezni, ki današnjega poslovnega človeka najbolj tarejo. Poleg zdravstvenega turizma pa se vključujejo tudi v celovito turistično ponudbo Pomurja z obiski vinskih kleti v Radgoni, Ljutomeru in Kapeli in degustacijo vina ob pristni domači hrani.

Če stopimo malo proti vzhodu, naletimo še na MORAVSKE TOPLICE, kjer zdravijo revmatična in druga obolenja. Sedaj pa je že čas, da se preko PTUJA, ki je pravi kulturno-zgodovinski biser Slovenije s svojimi muzeji, gradovi in galerijami, ter Ptujskih toplic hitro preselimo na jug, kjer srečamo zdravilišče ROGAŠKO SLATINO. To je zdravilišče s 300-letno tradicijo, kjer zdravijo bolezni hepatobilarnega trakta, metabolizem in toččavost. Tu izvirata znani mineralni vodi »Tempel« in »Donat«, slovi pa ta kraj po hotelih, v katerih je več kot 1000 ležišč in ena najlepših zdraviliških dvoran v Jugoslaviji. Samo malo dlje so ATOMSKE TOPLICE V PODČETRJKU, kjer zdravijo revmatične, nevrološke in kožne bolezni, nevrovegetativne disregulacije in menagerske bolezni.

Tako, sedaj pa prek gričev s krepkimi koraki proti jugozahodu — in že smo na področju Dolenjske, ki je poleg vina znana še po številnih kulturno-zgodovinskih spomenikih, predvsem pa po mnogih gradovih in samostanih. Tu teče zelena Krka, reka, ki slovi kot ribiški raj. Naj ob tej priliki spregovorimo še nekaj besed o RIBOLOVU. Za ribolov lahko dobi turist dovolilnico v vseh društvih, turističnih agencijah in hotelskih recepcijah, za lov v zaščitenih vodah pa pri Zavodu za ribištvo v Ljubljani. Najzanimivejše vrste rib v Sloveniji so: postrv, sulec, krap, som, ščuka in druge.

Pa pustimo ribiče, zazrte v vodo, mi pa stopimo do ČATEŠKIH TOPLIC blizu Brežic, ki s svojo 57,2°C vročo vodo zdravijo in rehabilitirajo bolnike po revmatičnih in ostalih boleznih lokomotornega sistema. Malo dlje proti zahodu so ŠMARJEŠKE TOPLICE, ki leže sredi romantičnih gozdov in vinskih gorik. Namenjene so predvsem bolnikom s kroničnimi obolenji in menagerskimi boleznimi. Še nekaj kilometrov ob Krki, pa skozi dolenjsko metropolo Novo mesto in že smo v DOLENJSKIH TOPLICAH. V zdravilišču zdravijo vneti in degenerativni revmatizem in stanja po poškodbah lokomotornega sestava.

In že smo na poti skozi gozdove partizanskega Roga, kjer srečamo mnogo spomenikov iz naše bližnje zgodovine — Bazo 20, partizanske bolnice in tiskarne. Ta nepregledni gozd pa nas nehoti spomni tudi na LOV. V Sloveniji so možnosti za lov povsod in zanj vlada veliko zanimanje. Zato pripravljajo v Lovski zvezi Slovenije, da se že vnaprej prijavite, kar lahko naredite preko vseh turističnih agencij v Sloveniji. Lov je možen proti plačilu določenih pristojbin. Pri uvozu lovskega orožja v državo ni nobenih težav, le prijaviti ga je treba na meji in pristojni organ izda začasni orožni list. V Sloveniji je najbolj razširjen lov na medveda, jelenjad, v gorah na gamse, pa na srnjad, divjega prašiča in malo divjačino.

Tako, nastreljali smo se in že gremo skozi Ribniško dolino, preko Blok na SLOVENSKI KRAS.

Kras je kulturno-zgodovinsko izredno zanimivo področje, ki pa še bolj slovi po svojih naravnih lepotah in znamenitostih. Eno od teh so številne kraške jame, od katerih moramo najprej ome-

niti POSTOJNSKO JAMO, ki prav letos slavi 160-letnico obstoja kot turistična jama. Že v avstro-ogrski monarhiji je bila ena najbolj obiskanih turističnih točk, izreden razcvet pa je doživela v zadnjih letih, tako da v letošnjem maju pričakujejo petnajst milijontega obiskovalca. Ogled jame traja uro in pol, pri čemer si turist ogleda 5 km jame, od česar se z jamsko železnico popelje skoraj 4 km, ostali del pa si ogleda peš. Jama je bila v Postojni le začetek turizma. Danes je tu preko 1000 ležišč v hotelih in avtokampih. Od tod so zanimivi izleti po Krasu. Le 9 km od Postojne stoji sredi pečine, naslonjen na kraško jama PREDJAMSKI GRAD. Nič manj ni zanimiv obisk presihajočega CERKNIŠKEGA JEZERA ali pa obisk jam: Pivka, Črna jama, malo dalje pa je narodni park RAKOV ŠKOCJAN, znane ŠKOCJANSKE JAME in jama Vilenica.

Tudi v zimskem času v Postojni ni dolgčas. Športnike popelje ski-bus na komaj 6 km oddaljeni zimsko-športni center KALIČ, ki ima 15 ha urejenih smučišč s sistemom vlečnic.

Blizu Škocjanskih jam leži LIPICA, znana po kobilarni. Tu lahko turist preživi prijeten oddih v hotelu Maestoso, na razpolago pa ima tudi jahalno šolo, jahanje ponijev, ogled kobilarne, turistično jahanje ipd.

Če nadaljujemo pot proti jugo-zahodu, prekoračimo istrsko prelomnico in pred nami se odpre čudovit pogled na SLOVENSKO OBALO. Kulturno in politično središče tega področja je KOPER, ki slovi po živopisnih hišah, portalih, arkadah, muzejih in galerijah. Proti severu, nedaleč od italijanske meje leži ANKARAN z 2100 ležišči. Deset km južno od Kopra je IZOLA, staro ribiško naselje z značilno arhitekturo, s prijetnimi gostilnami in hoteli. Tu je tudi precej avtokampov, tako da lahko na tem področju prenočijo okoli 3200 gostov. Le malo dalje sta še STRUNJAN s 440 posteljami in FIESA s 180 mesti. Dalje ob obali leži na Madoninem rtu pravi dragulj slovenske obale — PIRAN. Obiskovalec ima vtis, da je vstopil v ogromen muzej pod vedrim nebom. Na samem rtu stoji baročna Marijina cerkev. Od tod se gosto stisnjene hiše stopničasto dvigujejo proti vrhu slemena in obdajajo cerkev sv. Jurija s stolpom in osmerokotno krstilnico. Mesto je včasih obdajalo obzidje, ki je še danes dobro vidno. Nedaleč za njim stoji hotelski kompleks BERNARDIN s hoteli A in B kategorije. Poleg majhne marine s približno 50 privezi ima tudi mnogo različnih rekreacijskih in športnih objektov.

Malto dalje leži PORTOROŽ, turistični center slovenske obale. V vrsti hotelov je 4900 postelj, 5 pokritih bazenov, letni bazen, lepo urejena plaža in športna igrišča. V Portorožu je tudi velik auditorij, ki je primeren za prirejanje različnih seminarjev, kongresov in posvetovanj. Tudi v zasebnih sobah je turistom na voljo okoli 2000 postelj. Portorož nudi obilo zabave v igralnici in zabaviščih, na prireditvah, blizu pa je Forma viva, kjer kiparji z vsega sveta ustvarjajo svoje umetnine v kamnu. Omeniti pa moramo še avtokamp v LUCIJI, kjer je prostora za 1000 gostov. Kot vidimo, je Slovensko primorje pravi prstan hotelov in plaž. Na teh 32 kilometrih je turistom na voljo okoli 8050 hotelskih postelj, 4800 mest v avtokampih in 3600 v privatnih sobah, torej kar okoli 16.500 ležišč. To pa še ni vse. Zelo resno mislijo na novo obalno cesto, na letališče, predvsem pa moramo omeniti navtični turizem, kateremu posvečajo še posebno skrb. Tako je sedaj v koprski stari mestni luki 170 privezov, v piranski 220, v izolski 100 (v bližnji bodočnosti bo tu še 600 privezov z vsemi potrebnimi objekti, v načrtu pa je, da bo ob zaključku gradnje imela ta marina kar 1500 privezov), v Bernardinu pa je prostor za 50 plovil. Vsa večja popravila opravijo v izolski ladjedelnici. Poleg tega bo letos urejenih še 214 privezov, do leta 1980 pa nadaljnjih 350 v Luciji.

Tako smo na hitro obleteli ta dragulj, deželico vseh letnih časov; gore, griče, zdravilišče, mesta, gradove, reke, ravnino, kraške jame in morje na pičlih dvalet tisočih kvadratnih kilometrih. In na koga naj se turist obrne?

V Sloveniji deluje danes več turističnih agencij, od katerih naj naštejemo le nekatere: KOMPAS — Jugoslavija, Globtour, Viator, Alpe-Adria, Slavnik, TTG, Alpetour, Avtoprevoz Gorica, Izletnik, Certus, JAT, Yugotours in druge jugoslovanske agencije. Te agencije nudijo vse usluge, ki jih potrebujete. Informacije in ostalo pa lahko dobite tudi pri jugoslovanskih turističnih predstavništvih v tujini, saj so le-ta razsejana po vsem svetu. Agencije vam posredujejo tudi izlete in velike ture, bodisi po Evropi, Balkanu, Jugoslaviji ali Sloveniji, kot tudi ad hoc ture, ki jih boste sami začrtali. Na razpolago je tudi rent-a-car služba.

Če ste morda že obiskali Slovenijo ali pa jo mislite obiskati, vam vse podrobnejše informacije lahko posredujejo jugoslovanska turistična predstavništva v tujini, turistična društva, agencije in hotelske recepcije, ki vam bodo z veseljem posredovali razne regionalne prospekte, turistične karte in drug potreben material, ki so ga že ali pa ga bodo pripravili za še boljše obveščanje, turistične agencije in Gospodarska zbornica SR Slovenije.

Janez Krall

Gospodarska zbornica Slovenije, odbor za sejmje, gospodarsko in turistično propagando

v vsakem
letnem času,
za vsak okus
in vsak žep

turistično hotelsko podjetje Portorož

Turistično hotelsko podjetje Portorož je ena največjih delovnih organizacij, ki se pri nas ukvarja s hotelsko turistično dejavnostjo. V okviru THP Portorož delujejo naslednje temeljne organizacije združenega dela:

Hotel ADRIA Ankaran,

Turizem AVDITORIJ Portorož,

Hotel BELVEDERE Izola,

Igralnica CASINO Portorož,

Grand hotel METROPOL Portorož,

Hoteli PALACE Portorož,

Hotel PIRAN Piran ter

Pralnica in čistilnica LUCIJA.

Ponudba THP Portorož je zelo pestra, saj zajema poleg hotelskih in gostinskih storitev tudi kongresni turizem ter zdravstveno športno-rekreacijsko letovanje. THP Portorož razpolaga s približno 4000 hotelskimi ležišči, 3000 ležišči v zasebnih sobah ter 3000 ležišči v avtocampih, številnimi restavracijami, kavarnami, bifeji, nočnimi bari, diskotekami, konferenčnimi dvoranami in odprtim prireditvenim prostorom, odprtimi in zaprtimi plavalnimi bazeni, savnami, termalnim kopališčem, številnimi športnimi igrišči in drugimi objekti za prijetno letovanje in razvedrilo. Poleg tega velja omeniti lastne plaže, ki so redno vzdrževane in opremljene z vsemi potrebnimi rekviziti.

Hotel Adria Ankaran je prava oaza miru sredi 27 hektarjev ure-

jenih parkov v neposredni bližini italijanske meje. Idealen je za ljudi, ki si želijo resničen mir, oddih in sprostitve po hitrem tempu življenja v mestu. Ima lastno peščeno plažo in bazen, dovolj priložnosti za razvedrilo in rekreacijo pa nudijo različni športni objekti in diskoteka. Ob hotelu pa je tudi eden najlepše urejenih in najbolj opremljenih avtokampov pri nas.

Hotela Piran in Punta sta idealna za tiste goste, ki ljubijo živahnost in vrvež sredozemskih mest, kjer se lahko vsak trenutek srečajo z zgodovinskimi spomeniki in s preteklostjo. Posebna privlačnost Pirana pa so majhni gostinski lokali z domačo gostrežbo in prijetnim vzdušjem. Prednost teh dveh hotelov je tudi direkten dostop v morje.

Hotel Metropol je s svojimi številnimi depandansami postal zaradi svojega udobja in kakovosti uslug v svetu pojem za vrhunske hotelske storitve. Ima najboljše parkovno ureditev v Portorožu, pokrit bazen, savno, fizioterapijo, številna športna igrišča in lastno plažo.

Hoteli Palace so v središču Portoroža, pri njih pa velja poleg standardnih storitev (plaža, bazen, savna, fizioterapija, plesišča, restavracije...) posebej poudariti termalno kopališče, ki si v zadnjem času s talasoterapijo in drugimi zdraviliškimi storitvami ponovno pridobiva ugled. Portoroški turizem se je ob prelomu stoletja razvil prav zaradi velikih uspehov, ki so jih dosegli z zdraviliškimi storitvami. Palace je najstarejši hotel v Portorožu in eden najstarejših ob Jadranu.

Hotel Belvedere ima svoje zmogljivosti v sami Izoli, tipičnem sredozemskem mestecu, ter na vzpetini Belvedere, kjer se poleg hotela nahajata tudi priznan avtocamp ter odprt plavalni bazen. TOZD Turizem Avditorij se ukvarja s posredovanjem zasebnih sob (3000 ležišč v Piranu, Portorožu in Izoli), z organizacijo, pripravo in tehnično izvedbo kongresov, simpozijev, posvetovanj in prireditev. Avditorij razpolaga z glavno dvorano s 500 sedeži, tremi manjšimi dvoranami ter letnim odrom z 2000 sedeži.

Igralnica Casino je pomembna dopolnitev turistične ponudbe za tuje turiste, ukvarja se z organizacijo in izvedbo posebnih iger na srečo.

V svojih načrtih za prihodnost si je kolektiv THP Portorož zastavil velike naloge: obnoviti in dograditi nameravajo obstoječe zmogljivosti ter dograditi in dopolniti infrastrukturo obstoječih zmogljivosti.

Na nekdanjih lucijskih solinah, v neposredni bližini Portoroža, je na območju 47 hektarjev v teku gradnja športno-rekreacijskega centra s številnimi dvoranami, igrišči, olimpijskim bazenom in drugimi objekti, kar bo vse dopolnjevalo turistično ponudbo ter podaljševalo turistično sezono.

Posebne pomena je izgradnja marine, ki bo ob dograditvi imela blizu 800 privezov, prvih 250 privezov pa bo na voljo že v letošnji sezoni.

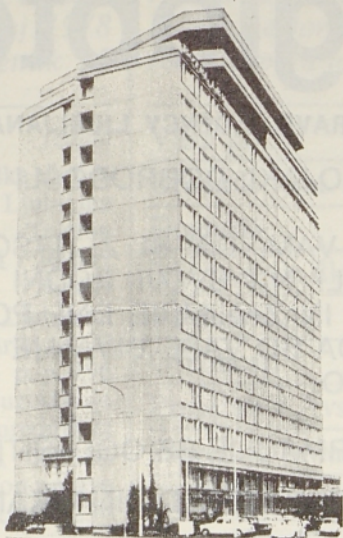
V letošnji sezoni bo dograjeno tudi nekdanje športno letališče v Sečovljah, kar bo omogočilo boljšo povezavo z velikimi letališči ter s tem hitrejši in udobnejši prevoz gostov.

If your clients judge a city
by their hotel, they'll love
Ljubljana.

Ljubljana, the gateway to
Yugoslavia. The starting point
for your individual clients and
groups. And the home of the
magnificent Hotel Lev.

209 beautifully decorated
rooms, all with private bath and
telephone. A garden restaurant.
A marvelous nightclub. An inti-
mate aperitif bar. Private con-
ference rooms. Complete luxury
hotel services. And, to top it all
off, a skyview terrace with a
breathtaking view of the en-
chanting Republic of Slovenia.

Book your clients at The
Hotel Lev in Ljubljana. They'll
love you for it.

The Hotel Lev

For information contact:

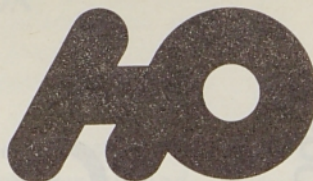
The Yugoslav National Tourist Office

509 Madison Avenue, New York, N.Y. 10022; (212) 753-8710

Certus Maribor, Turistično, gostinsko in prometno podjetje,
Partizanska c. 3 Hoteli v Mariboru: Orel / kat. B / telefon
/ 062 / 26-171, Turist / kat. B / telefon / 062 / 25-971,
Zamorc / kat. D / tel. / 062 / 24-417, Habakuk / kat. B / telefon
33-681 / 062 /; na Pohorju: Šport hotel Areh
/ kat. B / telefon / 062 / 72-31; v Slov. Bistrici: Hotel Planina
/ kat. D / telefon / 062 / 81-010; restavracije, gostilne
in kavarne; turistična agencija Turist agent, Partizanska 46,
telefon / 062 / 25-361; prevozi z avtobusi v medkrajevem
in mestnem prometu; avtobusne delavnice; smučarski
centri na Mariborskem Pohorju

CERTUS

**GOSTINSKO PODJETJE
HOTEL PUGLED KOČEVJE**

BIFEJI:

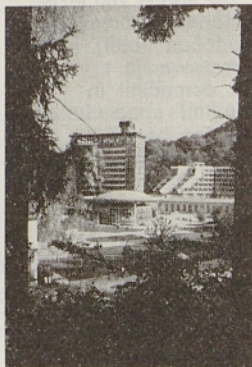
AVTOBUSNA POSTAJA, K Hotel »PUGLED«
Šalka vas Kočevje, Trg zbora odposlancev 64
telefon: (061) 86-417 telefon: (061) 86-286
»pri občini« Kočevje — RESTAVRACIJA
Ljubljanska cesta 29 — PRENOČIŠČA
»na trgu« Kočevje KAVARNA »ZVEZDA« Kočevje
Trg zbora odposlancev 70 Trg zbora odposlancev
telefon: (061) 86-525
SKY-BAR Dolga vas
Dolga vas
Vinotoč-delikatese
Reška cesta 2

ENOTE:

GOSTILNE:

»PRI ROGU« Kočevje
Ljubljanska cesta
telefon: (061) 86-284
»PRI KMETU« Kočevje
Ljubljanska cesta
»PRI LOVCU« Kočevje
Šeškova ulica
telefon: (061) 86-008
»POD STOJNO« Kočevje
Reška cesta 2
telefon: (061) 86-904
RESTAVRACIJA »PRI KOLODVORU«
Kočevje, Kolodvorska ulica,
telefon: (061) 86-492
RESTAVRACIJA »CENTER« Kočevje
Trg zbora odposlancev 70
telefon: (061) 86-525
Gostišče »JELKA« Kočevje
Reška cesta

Zdravilišče Rogaška Slatina

ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA je
mednarodno zelo poznano in
sodobno urejeno prirodno zdravilišče,
kjer tudi izvira in se polni v
steklenice znana zdravilna mineralna
voda DONAT MG, po bogastvu
magnezija prva mineralna
voda v Evropi. Indikacije: jetrna,
žolčna, želodčna, črevesna obolenja,
presnovne motnje (sladkorna
bolezen, protin), prebavne motnje
(zaprtost), shujševalne kure.
Zdravilišče Rogaška Slatina —
komfortni hoteli, dietna prehrana,
sodobno urejena zdravstvena
služba — diagnostični oddelki
balneo- in elektroterapija, stacionarni
oddelek, možnost rekreacije
— pokrit plavalni bazen, letno
kopališče, savna, tenis, mali golf,
rusko balinišče, avtomatsko kegljišče,
markirane sprehajalne poti.

e globtour

TRAVEL AGENCY LJUBLJANA YUGOSLAVIA

DRAGI ROJAKI, DOBRODOŠLI V STARI DOMOVINI!

ŽELIMO VAM, DA BI Z NAŠO POMOČJO PREŽIVELI NA SVOJI RODNI GRUDI PRIVLAČNE IN ZANIMIVE DNI. POTRUDILI SE BOMO, DA BO VAŠE BIVANJE V DOMOVINI PRIJETNO.

ZA INFORMACIJE SE OGLASITE PRI:

KOLLANDER WORLD TRAVEL

971 East 185th Street
Cleveland, OHIO
Telephone: (216)
692-2225

IN V KANADI PRI:

WARDAIR
INTERNATIONAL
VACATIONS LTD.
6299 Airport Road
Mississauga,
ONTARIO
Telephone: (416)
671-3100

hotel ilirija

LJUBLJANA • trg prekomorskih brigad 4
JUGOSLAVIJA

HOTEL

LJUBLJANA

HOTEL TURIST
LJUBLJANA,

Dalmatinova 15 tel.
322-043, 321-843
telex 31317 yu
turist telegram
TURISTHOTEL
Ljubljana
192 sob — 260 ležišč.
Moderno opremljen,
udoben hotel;
restavracija z vrtom,
z domačimi in
tujimi specialitetami;
nočni bar z
mednarodnim
artističnim sporedom.

MOTEL TURIST
GROUPLJE

tel. 771-201
Moderno urejen motel,
18 km iz Ljubljane
ob avtocesti
Ljubljana Zagreb.
67 postelj, restavracija
s teraso, zimski
in letni bazen, disco
Taverna, savna.

MERCATOR-GOSTINSTVO-HOTELI
TOZD »ILIRIJA«

Spoštovani rojaki,

ob obisku stare domovine vas vljudno vabimo, da obiščete gostinske lokale, kjer boste postreženi z znano slovensko gostoljubnostjo. V sestavu naše delovne organizacije so:

HOTEL ILIRIJA z moderno urejenimi sobami, zimskim vrtom in nočnim lokalom ter dobro kuhinjo.

HOTEL BOR na Črnem vrhu nad Idrijo, ki je z izjemno ugodno klimo primeren za zimski in letni oddih ter rekreacijsko smučanje

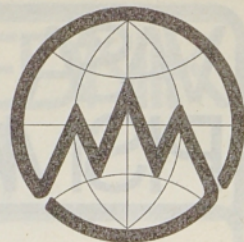
HOTEL TIKVEŠ v Ljubljani, ki se odlikuje po odlični makedonski kuhinji

RESTAVRACIJE Jelen, Majolka, Slepjanež, Keršič, Pri Katrci, Pri Kolodvoru v Medvodah

PIZZERIA Parma
BIFE Primorje

KMALU VAS PRIČAKUJEMO V
NAŠI SREDINI IN VAS
LEPO POZDRAVLJAMO

Številka 5
Maj 1978
Letnik 25

Revija za Slovence po svetu
Magazine for Slovenes abroad
Revista para los Eslovenos por el mundo

Izdaja

Slovenska izseljenska matica
Ljubljana
Telefon
061 / 20-657
Naslov
61000 Ljubljana
Cankarjeva 1/II
p. p. 196
Slovenija, Jugoslavija
Telefon uredništva
061 / 23-102
Telefon uprave
061 / 21-234

Glavni urednik
Drago Seliger

Odgovorni urednik
Jože Prešeren

Urednik
Janez Kajzer

Uredniški odbor
Janez Kajzer, Jože Olaj,
Ernest Petrin, Jože Prešeren,
Ina Slokan, Mila Šenk,
Juš Turk

Uredniški svet
Anton Ingolič (predsednik),
Matjaž Jančar, France Poznič,
Franci Stare, Andrej Škerlavaj,
Martin Zakonjšek

Oblikovalec
Peter Žebre

Prevajalci
Alberto Gregorič (španščina),
Viktor Jesenik (francoščina),
Milena Milojevič-Sheppard
(angleščina)

Revija izhaja vsak mesec,
8. in 9. številka izideta skupno.

Tisk
ČGP Delo, Ljubljana

Oproščeno prometnega davka
po pristojnem sklepu št. 421-1/173
z dne 24. 7. 1973

Vaša pisma	6
Urednik vam	7
Dogodki	8
YU in svet: Škodljiva potuha	9
Po Sloveniji	10
Osebnosti	11
Prešeren v Avstraliji	12
Slovenija je tudi pomorska dežela	14
Življenje na vasi: V maju pri gorenjskem kmetu	17
Upor izžanskih kmetov	18
Sternenovo Slovensko morje	18
Od kdaj praznujemo prvi maj	20
Titova ladja	22
Priloga: Med rojaki po Evropi — English Section	23
Giblјive slike Božidarja Jakca	31
Mojstri s kamero: Stojan Kerbler	32
Naši po svetu: Avstralija, Belgija, Kanada, ZDA	34
Za mlade po srcu	38
Krožek mladih dopisnikov	40
Umetniška beseda: Andrej Kokot, Moj »kvobi«	41
Ivanka Bogolin: Bela krajina	
Vaše zgodbe: Angela Prijatelj: Častitljiva leta	43
M. S.: V slovenski šoli; Anna Murko:	
Moj prvi obisk domovine; Jože Kranjc: Zaigraj mi, muzikant	44
Materinščina — Nove knjige	45
Pomenki — Slovenski lonec	46
Filatelija — Domače viže — Vaš kotiček	47

SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Forma viva — Seča pri Portorožu. Foto: Marjan Garbajs

LETNA NAROČNINA

Jugoslavija 100,00 din, Avstralija 6,00 au.\$, Avstrija 115,00 Sch, Anglija 3,50 Lstg, Belgija 220,00 Bfr, Danska 35,00 Dkr, Finska 23,00 FM, Francija 25,00 FF, Holandija 16,00 Hfl, Italija 5.000,00 Lit, Južno-ameriške države 6,00 US \$, Kanada 6,00 c\$, Nemčija 16,00 DM, Norveška 33,00 Nkr, Švedska 30,00 Skr, Švica 19,00 Sfr, USA 6,00 US \$

PLAČILO NAROČNINE

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356 — Devizni račun: 50100-620-010-32002-575 pri Ljubljanski banki — Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska izseljenska matica« v priporočenem pismu.

VASA PISMA

KDO JE BLANKA IZ »ČRNEGA TRNA«?

V 11-12. številki Rodne grude me je prijetno presenetil prispevek pisatelja Pavleta Zidarja »Pogled v ogle-dalo« in objava odlomka iz romana »Črn trn«. Prepričana sem, da so bralci oboje sprejeli z zanimanjem, zlasti še naši izseljenci v Avstraliji, ker se roman dotakne prav tega kontinenta in ljudi.

Morda vas bo zanimalo, če vam sporočim, da je »junakinja« »Črnega trna« Blanka že dolga leta naročnica vaše odlične revije in avtorica teh skromnih vrstic. Zidarjevo delo je po-vest o mojem življenju, delu in mišlje-nju, o trpljenju in iskanju bistva člo-vekovе duše in razuma, ne glede na to, kje in na kateri zemeljski širini in dolžini obstaja. Konča se v obdobju moje vrnitve v Avstralijo (pred dese-timi leti) in marsikaj se je zgodilo v tem času. Blanka se je, vsaj upam tako, razvila v zrelejšo, globljo osebnost, ki živi aktivno in vsestransko za-nimivo življenje. Njena nova domovi-na ji je končno odprla srce in ji poda-ri-la v prijateljstvo lepoto in poezijo svojega bistva. Slovenski Blanki je po-darila prednost, da jo je izbrala za temeljni kamen, na katerem se zida most človeškega razumevanja med belo evropsko kulturo in tisočletno, edinstveno kulturo črne Avstralije.

»Kako?« se boste morda vprašali. Vzelo bi pisatelja Zidarjevega kova, da bi odgovoril na to vprašanje, če-prav sem prepričana, da bi se v pri-meru njegove analize tega obdobja midva nemalokdaj sprla v vročih de-batah. Blanka je idealist in optimist — to kar išče pisatelj Pavle Zidar, a je prepričan, da se tega ne da najti, je pri ljudeh že zdavnaj izumrlo.

Omenim naj še to, kako globoko v srce me je v isti številki ganil sestavek »Človek in njegov pes« našega drage-ga Louisa Adamiča, ki je pred nami prestal vse, kar zdaj prestajamo mi. Ob njem sem se zamislila, kako je to, da se zdaj imenujem Katarina. Moje celotno ime je bilo Katarina Ana Ma-kovec. Na prošnjo mojega avstralske-ga moža, ki je menil, da bi bilo bolj »praktično« rabiti ime, ki je domače v obeh jezikih (Katarina), sem to brez pomisleka storila. Do takrat, vidite, sem bila ANKA (od tod Blanka v »Črnem trnu«). Moji najozžji prijatelji

me še vedno kličejo Anka, kajti to sem jaz, resnično in v celoti. Samo tenkočuten človek lahko razume, kaj to pomeni — in Adamič je bil to ne-zipodbitno.

Lepo pozdravljam vse rojake po svetu in doma ter v uredništvu Rodne grude, ki ohranjate to revijo na tako visoki kvalitetni ravni, da jo lahko uživamo Slovenci, z globoko hvale-žnostjo, na vseh koncih sveta.

Katarina Smith-Anka
Waitara, N.S.W. Avstralija

VRNIL SE BOM ZA STALNO

Po dolgem času se vam spet opla-šam in vam pošiljam naročnino za Rodno grudo, obenem pa vam sporo-čam, da želim, da mi jo pošiljate z letalsko pošto. Dodatno poštnino ob-enem nakazujem po mednarodni po-štni nakaznici.

Ko sem vam zadnjikrat pisal o tem, sem vam omenil, da nameravam obi-skati našo domovino, kar se je tudi zgodilo. Lani 2. julija smo skupaj z ženo in mojim bratrancem ter njegovo ženo, ki je Avstralka, pristali na Brni-ku. Prihod je bil fantastičen. Po 14 letih smo se spet videli z našimi dra-gimi, ki so nas čakali na letališču. Imeli smo na voljo samo devet ted-nov, ker smo se morali vrniti na delo. Videli pa smo toliko, da se ne da po-pisati. Ogledali smo si del Slovenije, del Hrvatske s Plitvičskimi jezeri, se-veda pa smo najbolj uživali v naši dra-gi Sloveniji, kjer smo opazili toliko napredka na vsakem koraku. Danes večini ljudi ni treba več po svetu; če se le malo potrudiš, toliko zaslužiš tudi doma. Po pravici povedano, tako mi je bilo všeč doma, da sem se od-ločil, da se skupaj z ženo čez nekaj

let vrneva za stalno domov v naša Goriška brda, od koder sem doma. Zdaj imamo veliko domotožje, čeprav ga prej nisem imel nikoli. Ko pridem v društvo, se pogovarjamo samo o tem, kako lepo je bilo, kako je lepo življenje doma in podobno. Res je, da tukaj nekoliko več zaslužimo, a kaj ti to pomaga, ko pa nimaš kam iti v prostem času. Tukaj je vse tako eno-lično, tu ni tistega veselja, kot je pri nas, edino veselje je v tem, da gremo v nedeljo v slovenski klub in se tam srečamo s Slovenci ter tam najdemo košček Slovenije.

Lep pozdrav vsem Slovencem po svetu in v uredništvu Rodne grude.

Slavko Prinčič
Sydney, Avstralija

ZA DOVŽANI ŠE KMETEC

Že nekaj mesecev se pripravljam, da obnovim naročnino za Rodno gru-do, toda nikoli nisem našel pravega časa, da bi opravil to dolžnost. Ob-enem pošiljam tudi pozdrave iz daljne Kanade od rojakov, ki živijo v Wind-sorju. Izkoristil bi tudi priložnost in pošiljam pozdrave uredniku Rodne Jožetu Prešernu, s katerim sem se imel priložnost seznaniti ob gostovanju an-sambla Mihe Dovžana v našem kraju. Pred kratkim je pri nas gostoval an-sambel Toneta Kmetca; njihovo gosto-vanje pri nas sem organiziral sam s skupino prijateljev. Rojaki so tudi ta ansambel izredno lepo sprejeli.

Obenem želim, da bi mi začeli po-šiljati Rodno grudo z letalsko pošto, ker moram drugače predolgo čakati nanjo. Prosim, sporočite mi, koliko vam še dolgujem.

Ivan Petrič
Windsor, Ont. Kanada

Katarina Smith — Anka z Zidarjevim romanom »Črn trn« v roki, z romanom o njej sami

ZVESTA BRALCA

Obnavljam naročnino za Rodno grudo, na katero sva z možem naročena že od leta 1954. Z vsakim letom je bolj bogata, z lepšimi slikami iz lepe Slovenije, iz moje in moževe rojstne domovine. Pozdravljava vse pri izseljski matici in vam želiva še mnogo uspehov pri vašem delu.

*Andrew in Alice Mirtich
St. Petersburg, Fla., ZDA*

SLOVENIJA JE ZNANA PO VSEM SVETU

Spet je minilo leto in čas za ponovno poravnavo naročnine za Rodno grudo. Ta revija nas zelo zanima, ker nam prinaša prelepe slike naše prelepe domovine. Naša Slovenija je znana po vsem svetu zaradi svoje lepote in prijaznih ljudi. Mnogi Amerikanci ne morejo prehvaliti vsega, kar so doživeli v Jugoslaviji. V preteklem letu smo izgubili dva slovenska profesorja s tukajšnje univerze. Naša Slovenska ženska zveza pa je praznovala 50-letnico. Tudi ustanoviteljica Zveze Marie Prisland se še dobro drži. Veliko zaslug si je pridobila v pol stoletja, kot nobena druga Slovenka v Ameriki. Njeno knjigo »From Slovenia to America« pridno prebirajo po vsej Ameriki.

*Poldica Podgornik
San Francisco, Calif. ZDA*

DVE SVEČI

Rodna gruda in Slovenski koledar sta kot dve sveči, ki z majhnim plamenom osvetljujejo in grejeta Slovence po svetu.

*Janez Erjavec
Euclid, Ohio, ZDA*

LONČARSTVO NA SLOVENSKEM

V eni zadnjih števil Rodne grude sem bral sestavek o lončarstvu v okolici Ribnice, omenjate pa tudi Prekmurje. Iz tega članka sem tudi izvedel, kar je bilo zame veliko presenečenje, da so se nekdanje ukvarjali z lončarstvom tudi v Smledniku. Presenečen sem bil zaradi tega, ker sem tam v bližini doma (Komenda) in sem to slišal prvič. Vendar pa vam ne pišem zaradi tega. Pišem vam predvsem zato, ker vidim, da ne veste, ali vsaj doslej še niste pisali o tem, da obstaja tudi lončarstvo v Komendi, zaradi česar sem zelo začuden. To sicer ni bilo prav v Komendi, temveč v štirih bližnjih vaseh, Mlaka, Gmajnica, Gora in Podboršt. Pred sto leti ni bilo hiše, kjer se ne bi ukvarjali z lončarstvom, kot mi je pravil moj oče. Še po vojni je bilo tod precej lončarjev, ki so izdelovali najrazličnejše izdelke. Ne bi bilo slabo, če bi se kakšen muzej za-

nimal in naročil vso to posodo, da bi se vsaj tako ohranila.

Vesel bom, če se boste oglasili v mojih krajih. V Rodni grudi se vedno razveselim barvnih slik, ki bi jih želel še več. Barvne slike revijo zelo poljšajo. Lep pozdrav iz mrzle Kanade.

*Stefan Plevel
Hamilton, Ont., Kanada*

SPOMINI NA ŽIVLJENJE V DETROITU

Ko je v drugi svetovni vojni Hitlerjev nacizem in italijanski fašizem s svojim do zob oboroženim vojaštvom ropal in moril ubogo ljudstvo po Evropi, je bila hudo prizadeta tudi naša lepa Slovenija oziroma vsa Jugoslavija. Tu v Ameriki so slovanski narodi čutili potrebo, da se ustanovi ameriški slovanski kongres z namenom, da bi vplivali na zahodne države, da ustanove drugo, zahodno fronto v boju proti nacizmu. V ta ameriški slovanski kongres smo bili vključeni tudi Slovenci iz Detroita, Mich. Dne 5. julija 1942 je kongres priredil v Belle Parku veliko politično demonstracijo in prodajo vojnih bondov. Prilagam vam tudi fotografijo, ki je bila objavljena v Detroit Free Press, in prikazuje slovenske žene in dekleta v narodnih nošah, ki so prav tako sodelovale v tej demonstraciji. Jaz sem na demonstraciji zastopal detroitske Slovence.

*Jože Kotar
Jucaipa, Calif., ZDA*

POZDRAVI PO VRNITVI

Po srečni vrnitvi iz Avstralije pošiljam prisrčne pozdrave vsem znanecem in prijateljem. Še dolgo se jih bom spominjal, ko smo se obiskovali med seboj, in seveda tudi našega zadnjega skupnega večera. Videl sem, da je tudi vaša velika želja, da čim prej obiščete ali pa se za stalno vrnete v rojstno domovino. Veže vas le želja po boljšem zaslužku in pogosto tudi otroci.

Vsi ste bili dobri in gostoljubni, ne glede na narodnost. Marsikdo v domovini misli, da je Avstralija pusta dežela, jaz pa sem videl tudi veliko lepega. Med obiskom sem imel priložnost tudi brati »Rodno grudo«, ki sem jo z veseljem prebiral od začetka do konca in tako sem se tudi odločil, da se prek te revije spomnim mojih znancev in znancev mojega sina, ki živi med njimi, in katerega sem obiskal. Še posebno lepo se zahvaljujem za vse družinam Marinko, Lovretovim, družini Vasota, Robertu in farmarju Pepetu in druge. Moja želja je, da se kmalu vidimo doma.

*Alojz Hren
Cerknica*

UREDNIK VAM

Med svojim delom pri Rodni grudi sem se doslej srečal že z vrsto starejših rojakov, ki so mi rekli, da so bili rojeni na tujem, beseda pa jim je kljub temu gladko tekla v materinem jeziku. Ko sem jih spraševal o tem, so mi nekateri razložili, da so bili sicer rojeni v tujini, a da jih je oče kot otroke odpeljal za nekaj let v domovino, kjer so končali obvezno šolanje. Šele pozneje so se spet vrnili na tuje. Materinščina, ki so jim jo dali starši in ki jo je utrdila še domača šola, je tako postala enakopraven jezik z jezikom nove domovine. Lahko so se pogovarjali, lahko pa so tudi brali časopise in pisali. Tujega jezika so se pozneje naučili z lahkoto.

Vse to mi je prišlo na misel, ko sem v nekem listu naših najnovejših izseljencev prebral preprosto a pretresljivo pesem z naslovom »Kje je to tam?« V pesmi otrok prosi svojega očeta, naj mu pove, kje je to »tam«. Sošolci ga pretepajo in vpijejo za njim. »Pojdi domov!« In otroku se je porodilo upanje, da »tam« najbrž ni tako, da ga tam ne bodo topli in poniževali, da bo tam enak med enakimi.

Po eni strani je ta pesem tudi odsev tega, da so se otroci začeli zavedati, da so jim starši naredili krivico, ker so jih samo zaradi domnevno boljšega kosa kruha odtrgali od mladostnih prijateljev, od svojih ljudi. Ko bi prišli v okolje, ki bi jih kot tujce enako-pravno sprejelo vase, bi morda nikoli ne načenjali tega problema. Vsi pa vemo, da takega idealnega okolja ni. Tujec v večini primerov ostaja tujec. In — ali si otrok nima pravice zažele-ti tja, kjer bi se otnesel mučnega vzdevka tujca?

List, ki je objavil omenjeno pesem, predlaga tudi zasilno rešitev — nekakšne šolske centre v domovini, kjer bi se šolali otroci naših ljudi, ki so zaposleni v tujini. Otroci bi se tako vrnili v okolje, ki jim je znano, kjer bi se počutili bolj varne. Vrnili bi se tja, od koder izvirajo kultura in običaji njihovih staršev.

O tem predlogu bi v domovini vse-kakor morali razmisliti, saj je vreden upoštevanja. Imam pa občutek, da bo danes kljub hitrejšim prevozom in kljub veliko tesnejšim stikom med ljudmi tega sveta vse to veliko bolj zapleteno, kot je bilo nekdanj, in veliko težje izvedljivo.

Jože Prešeren

TITO IZSELJENCEM

Predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito je tik pred zaključkom nekajdnevnega obiska Združenih držav Amerike sprejel tudi predstavnike jugoslovanskih izseljencev v tej državi. Na kratko jim je pripovedoval o svojih razgovorih s predsednikom Carterjem, nato pa dejal, da je prepričan, da bodo Američani jugoslovanskega rodu prav gotovo tudi v prihodnje delovali v prid krepitve novih odnosov, prijateljstva in sodelovanja med Jugoslavijo in ZDA. »Tukaj v Ameriki ste daleč od svoje nekdane domovine, in vendar smo si tako blizu,« je dejal izseljencem predsednik Tito.

»KOROŠKA POJE...«

Letos praznujeta obe slovenski kulturni organizaciji na Koroškem, Krščanska kulturna zveza in Slovenska prosvetna zveza, 70-letnico ustanovitve svojih organizacij. V ta namen prirejata obe organizaciji razne kulturne prireditve. Prva večja prireditev je bila 26. februarja v Celovcu z naslovom »Koroška poje«, priredila pa jo Krščanska kulturna zveza. Sodelovalo je skupno 21 pevskih zborov, godb in drugih glasbenih ansamblov iz več koroških dvojezičnih krajev.

JUGOSLOVANSKA UMETNOST V ZDA

Razstava umetniških del skupine 32 jugoslovanskih umetnikov, ki je bila v februarju odprta v New Yorku, je vzbudila veliko pozornost v ameriški kulturni javnosti. Pripravila jo je galerija »Alternativnega centra za mednarodno umetnost«, pomagali pa so ji tudi nekateri naši umetniki, ki živijo v ZDA. Slovenske umetnike v tej skupini zastopajo Apolonio Zvest, Janez Bernik, Jože Ciuha, Andrej Jemec, Zmago Jeraj in Boris Jesih.

»MEDNARODNI« KLINIČNI CENTER

V zadnjem času skoraj ne mine teden, da ne bi bilo v ljubljanskem kliničnem centru kako mednarodno zdravniško srečanje ali seminar. Tako je bil tukaj pred nedavnim mednarodni seminar iz kirurgije in anestezije, ki so se ga udeležili priznani univerzitetni profesorji z vsega sveta. Strokovnjaki so si izmenjali mnenja in poglede na najsodobnejše tehnike anestezije.

V Iskrinem obratu v Breginju — foto: Janez Zrnec

PROBLEMI RASTI LJUBLJANE

Predsednik ljubljanske mestne skupščine inž. Tone Kovič je na nekem sprejemu dejal, da je Ljubljana v 30 letih po vojni narasla od 100.000 na 300.000 prebivalcev, kar je vsekakor razveseljivo za slovensko prestolnico in za vso Slovenijo. Seveda pa ta rast prinaša tudi velike probleme ekološke, urbanistične, komunalne in administrativne narave. Ljubljana je trenutno upravno razdeljena na pet občin — Center, Vič, Šiška, Moste-Polje in Bežigrad.

GORENJE BO GRADILO V NEMČIJI

Tovarna Gorenje iz Velenja bo začela v ZR Nemčiji graditi novo tovarno za proizvodnjo kompletnih kuhinj, v katere bodo vgrajeni izključno elementi iz programa te naše delovne organizacije in njenih kooperantov. Predvidevajo, da bo tovarna obsegala 12.000 kvadratnih metrov delovne površine in da bo v njej zaposlenih 300 delavcev. Novo tovarno bo Gorenje gradilo na Bavarskem. Vrednost letne proizvodnje bo približno 20 milijonov nemških mark.

BREZ VIZUMOV V ŠPANIJO

Jugoslovanski in španski turisti od 1. aprila letos ne potrebujejo več vizumov za potovanje v drugo državo.

Jugoslavija je s tem prva socialistična država, s katero je Španija ukinila vizume. Sklep o ukinitvi vizumov, so poudarili ob sklenitvi dogovora, ni pomemben samo zaradi tega, ker bo olajšal potovanja naših državljanov v obe smeri, ampak govori tudi o duhu razumevanja med našima deželama.

RAZPRODANE LADJE

Potniške ladje reške Jadrolinije so za letos že »razprodane«. Ladja Dalmacija je že od novega leta na križarjenjih v Karibskem morju, za ladjo Istra in ferry-boat Liburnija pa so podpisane pogodbe za križarjenja po Sredozemlju in Severnem morju. Pogodbe so podpisane v glavnem z znanimi nemškimi turističnimi agencijami.

JEZIKI JUGOSLOVANSKIH NARODOV

Jezike jugoslovanskih narodov — srbohrvaškega, makedonskega in slovenskega — poučujejo v 12 državah po svetu. Na 37 tujih univerzah imajo lektorat za srbohrvaški jezik, na 8 za slovenščino in na 6 za makedonščino. Tovrstno jezikovno sodelovanje ima naša država uveljavljeno z Madžarsko, Bolgarijo, Romunijo, Italijo, Češkoslovaško, Poljsko, Sovjetsko zvezo, Nemško demokratično republiko, Francijo, Veliko Britanijo, Kubo in Indijo. Samo na francoskih univerzah deluje 14 lektoratov.

NOVA ŠOLA V BREGINJU

V Breginju v Posočju, vasi, ki jo je skoraj do tal porušil potres pred dve-ma letoma, so odprli novo osnovno šolo, ki nosi ime po legendarnem makedonskem revolucionarju Gocu Delčevu. To šolo, ki stoji na najbolj za-hodnem delu Jugoslavije, je kot po-moč v potresu prizadetemu Posočju, postavila Socialistična republika Ma-kedonija.

NOVO POSOJILLO ZA CESTE

Deveto posojilo mednarodne banke za ceste v Jugoslaviji so najele republike Slovenija, Hrvatska in Srbija za nove odseke avtomobilskih cest. Naša republika bo svoj delež 20 milijonov dolarjev porabila za izpeljavo prve ljubljanske obvozne avtomobilske ce-ste od Šentvida do Dolgega mostu. Ta odsek bo dolg 9,2 kilometra.

REZERVACIJE PREK RAČUNALNIKA

JAT je uvedel novost, ki bo raz-veselila njegove številne potnike. Od-slej bodo rezervirale vozovnice za nji-hova letala elektronske naprave v novem centru v Beogradu, ki je po-vezan z osrednjim računalnikom v Amsterdamu, katerega lastnica je ni-zozemska družba KLM. Elektronske sisteme bodo dobile tudi poslovalnice JAT v Ljubljani, Zagrebu, Splitu in Dubrovniku. Računajo, da si bo JAT v nekaj letih nabavil lasten računalnik.

OBVESTILO NAROČNIKOM

V eni od prejšnjih in v pričujoči številki naše revije ste našli tudi do-pisnico z naročilnico za našo revijo. Da bi ne prišlo do nesporazuma, naj vam pojasnimo, da je ta dopisnica na-menjena samo za nova naročila na našo revijo in ne za obnavljanje naro-čila. Prosimo vas, da dopisnico izročite ali posredujete svojim znancem ali pri-jateljem, ki naše revije še ne preje-majo. Posredujejo naj nam svoj na-slov, vse nadaljnje stike z njimi bo vo-dila naša uprava. Pomagajte nam, da bi naša revija našla pot v še več slo-venskih domov na tujem.

Uredništvo in uprava Rodne grude

ŠKODLJIVA POTUHA

Februarja je švedska televizija dva-krat objavila neko oddajo, ki govori o delovanju dela jugoslovanske poli-tične emigracije — sistema dela, ki je Jugoslaviji izrazilo sovražen, ki je po ideologiji skrajno desno in fašistično usmerjen, po metodi pa se zateka k terorizmu. Cilj oddaje je bil predsta-viti te teroristične skrajneže kot nekak-šne borce za svobodo.

Oddaja je seveda zbudila ogorčenje tako v domovini, kot med našimi ljud-mi na Švedskem in v drugih državah. Jugoslovanska vlada je tudi uradno protestirala pri švedski vladi, ki pa ni pokazala pripravljenosti, da bi podob-na dejanja obsodila in jih v bodoče preprečevala, ampak je celo sama re-agirala na način, ki do Jugoslavije ni ravno prijateljski.

Ob tem se je vredno zamisliti z več plati. Televizija na Švedskem je držav-na ustanova in ima zato država seveda možnosti in dolžnost vplivati nanjo. Švedska je podpisala helsinško listino o načelih odnosov med evropskimi dr-žavami in v skladu s to listino je dol-žna preprečevati širjenje sovražne pro-pagande proti drugim državam.

Nadalje: odnosi med Švedsko in Ju-goslavijo so razvejani, dobri in plodni. Med drugim je tam kakih 45.000 na-ših delavcev, ki jih na Švedskem ceni-jo in potrebujejo. Nedavno je jugoslo-vanski zunanji minister Miloš Minić obiskal Švedsko, letos pa pričakujemo v Jugoslaviji obisk švedskega kralja in kraljice. Jugoslavija in Švedska pogo-sto sodelujeta v okviru raznih medna-rodnih organizacij ali na primer zdaj na beograjski konferenci o sodelova-nju in varnosti v Evropi. Vse to priča, da imata obe državi veliko več intere-sov za razvijanje dobrih odnosov in sodelovanja, kot pa za dejanja, ki so temu v oviro in nasprotna.

Poleg teh razmislekov, ki zadevajo odnose med Švedsko in Jugoslavijo, pa so še drugi, ki segajo dosti širše v mednarodno življenje. Eden med njimi je dejstvo, ki ga ne more spremeniti nobena propaganda, da sodi tisti sicer zelo majhen del jugoslovanske politič-ne emigracije, ki se »bojuje« proti Ju-goslaviji, v okvir mednarodnega tero-rizma, proti kateremu se borijo vse države. Ubijanje diplomatskih pred-

stavnikov, podstavljanje bomb v leta-la, na vlake ali v kinematografske dvo-rane, ugrabljanje letal — to ni nobena politika, to je navaden zločinski tero-rizem. Žalostno, a resnično je, da je terorizem že postal ena hudih nadlog moderne civilizacije in da v nekaterih državah — v Italiji na primer — že resno ogroža normalno politično in družbeno življenje. Proti temu zlu se je težko boriti, zato je toliko bolj ne-razumljivo in obsojanja vredno, če odgovorni krogi ali celo vlade nekate-rih dežel včasih namenoma zatiskajo oči pred propagando in dejavnostjo, ki neposredno rojeva in spodbuja terori-zem, nasilje in zločinstvo.

In še na nekaj je vredno opozoriti: v svetu in zlasti tudi v zahodni Evropi prihaja do ustvarjanja novega politič-nega ravnotežja. Napredne in levo usmerjene družbene in politične sile postajajo čedalje močnejše. V nekate-rih pomembnih zahodnoevropskih dr-žavah, kot na primer v Franciji, Italiji in Španiji, se oblikujejo močna, levo usmerjena politična zaveznitva, ki združujejo socialiste, komuniste, radi-kale in druge leve sile. Obračanje v levo je zlasti vidno v zadnjih nekaj letih, ko so se močno spremenile za-hodnoevropske komunistične partije, ki so večinoma zavrgle nekdanjo dog-matičnost in tesno povezanost s Sov-jetsko zvezo ter prerasle v nacionalne politične sile, ki se zavzemajo za sa-mostojno, neodvisno, domačim raz-meram prilagojeno in demokratično spremembo svojih družb. To je bistvo tako imenovanega evrokomunizma, ki v mnogih zahodnoevropskih državah dobiva vse širšo podporo delavstva, izobražencev in tudi nekaterih meščan-skih slojev.

Tak razvoj v levo seveda ni pogodu reakcionarnim in fašističnim krogom, ki mobilizirajo vse sile in si prizade-vajo z vsemi sredstvi zaustaviti in pre-prečiti naraščanje vpliva in moči na-prednih sil v zahodni Evropi. Sredstev pri tem ne izbirajo: pride jim prav vse, od propagande do zločinskih terori-stičnih dejanj. Eden od ciljev te ofen-zive skrajne desnice je tudi Jugoslavi-ja, tako zaradi svojega velikega med-narodnega vpliva, kot zaradi svojega notranjega sistema, ki je demokratičen in samoupraven.

Janez Stanič

LJUBLJANA — Že letos bodo pod asfaltno prevleko Čopove ulice, ki je rezervirana samo za pešce, speljali plastične cevi in jih priključili na toplarniško omrežje. Prihodnjo zimo bo ta ulica ogrevana, na njej ne bo ne kupov ledu ne snega. Gre zgolj za poskus; predrago bi bilo ogrevati vse mestne ulice. S tem poskusom, kakor se sliši nenavadno, nameravajo razviti talno ogrevanje stanovanj. Pri talnem ogrevanju stanovanj bodo namreč lahko uporabljali hladnejšo vodo, kakršna se vrača v toplarno, to pa bi pomenilo velik prihranek. Talno pa bi ogrevali tudi posamezne nevarne odseke cest, križišča, mostove in postajališča povsod tam, kjer je v bližini toplovod.

LJUBLJANA — Letni zaslužek nad 110 000 dinarjev je v Sloveniji posebej obdavčen. V Ljubljani je takšen zaslužek letos prijavilo 14680 zaposlenih ljudi. Največ dohodka je prijavil akademski slikar: 422 885 dinarjev.

LJUBLJANA — V središču Šiške, v ulici Majde Vrhovnikove je dopolnila sto let starosti Marija Zorman. Povedala je, da je bila rojena v Stari Loki kot najstarejša med 12 otroki. Pri desetih letih je že služila pri kmetu Bajželnu v Žabnici. Poročila se je pri 26 letih in preživela v zakonu skoraj 50 let. V tovarni cikorijske je delala 24 let. Vsem, ki hočejo doživeti visoko starost, priporoča mleko in močnik.

BRNIK — Na petnajst let starem ljubljanskem letališču se mrzlično pripravljajo na 60 »peklenskih dni«. Celotno letališče bodo močno modernizirali ter usposobili za pristajanje težjih in hitrejših letal, zagotovili bodo večjo varnost pri pristajanju letal, posodobili in povečali bodo letališke stavbe, največ pozornosti bodo posvetili prenovi letaliških stez, ki so se v 15 letih močno obrabile. Letališče Ljubljana na Brniku bo zaprto od polnoči 30. junija do šestih zjutraj 1. septembra. V tem času bodo letala pristajala v Mariboru, Zagrebu in na drugih sosednjih letališčih.

ŽELEZNIKI — Pred časom so nameravali na lepem Rudenskem polju sezidati delavska stanovanja, vendar so se kmetje odločno uprli. O tem dogodku je bila posneta celo zanimiva televizijska drama Željka Kozinca, ki je naletela na živahen odmev. V Že-

leznikih so se sedaj odločili, da bodo plodno zemljo Rudenskega polja pustili kmetom, saj je to njihovo edino bogastvo, prostor za nove stanovanjske soseske pa bodo poiskali v Selški dolini. Ker je dolina tesna, bodo zidali osemnadstropne stavbe namesto pritličnih družinskih hiš, kakor so nameravali sprva.

JESENICE — Dogovarjanje med Avstrijo in Jugoslavijo glede predora pod Karavankami je v polnem razmahu. Zmenjeno je, da bosta obe državi utrpeli polovico stroškov. Avstrija mora zagotoviti vplačilo 400 milijonov šilingov, Jugoslavija pa ustrezno vsoto dinarjev. Obe strani bosta ustanovili posebno meddržavno komisijo za cestni predor skozi Karavanke. Predor bo dolg 7600 metrov, potekal bo med Jesenicami in Št. Jakobom v Rožu, širok bo 7,5 m, visok pa 4,7 m. Med južnim in severnim vhomom v predor bo 30 m višinske razlike. Pred obema vhomoma bodo uredili ploščadi za tehnične obratovalne naprave, bivališča ekip, predvidenih za posredovanje v primeru požara ali drugih nesreč kot tudi za mejno kontrolo. Uporabniki predora bodo morali plačati cestnino, ki bo določena po vrstah vozil.

IZOLA — Delamarisovi ribiči so lani ujeli 3900 ton rib, 600 ton manj, kot so načrtovali. Vzrok je bil predvsem v slabem vremenu, na tudi v zastarelosti 21 ribiških ladij, s katerimi ni mogoče loviti na sodoben način. Izolski ribiči bodo v dveh letih obnovili svojo floto in prešli na modernejši način lova s takoimenovanim kočarjenjem — globinskim ulovom, ki je novsem neodvisen od luninih men, zato je mogoče loviti v vsakem letnem času in tudi v slabem vremenu. Prvih šest ladij bodo dobili že letos.

MIREN — Kmetijski kombinat Vinava je na 40 hektarjih hruškovih nasadov na mirenskem polju uredil naprave za zamegljevanje. prvo tovrstno napravo v Jugoslaviji. Spomladanske pozebe napravijo v sadovniških velikih škoda, lani je na mirenskem polju pozeblo več kot 80 odstotkov vsega pridelka hrušk. Dosedanji načini boja proti pozebi — kurjenje, dimljenje, prevetrevanje — so se izkazali kot neučinkoviti. Edini do danes znan učinkovit sistem je zamegljevanje ali oroševanje ob kritičnih tem-

peraturah. Tak sistem že več let uspešno uporabljajo v okolici Bolzana.

NOVA GORICA — Jože Vodopivec, elektrotehnik v tovarni pohištva Meblo, je izboljšal uvoženo elektromotorno pri sušilnih napravah v tovarni ivernih plošč. Za izboljšavo je dobil nagrado 120 000 dinarjev. Značilno je, da je predloge za izboljšave poslalo lani kar 17 odstotkov delavcev Mebla. V minulem letu so dobili povprečno po en inovativni predlog na dan.

POSTOJNA — Podjetje Liv naredi največ samokolnic v Jugoslaviji, obenem se uvršča med šest največjih evropskih proizvajalcev. Največ jih pokupijo gradbena podjetja in vrtičkarji. Začeli so jih izdelovati pred šestimi leti. Spodbudili so jih pogledi na samokolnice, ki so jih na strehah svojih avtomobilov uvažali začasno na tujem zaposleni delavci.

POSTOJNA — Po 160 letih, odkar je odprta Postojnska jama, pričakujejo letos 15.000.000. obiskovalca.

KOČEVJE — Konec februarja so zaprli rudnik rjavega premoga, ker je dokončno zmanjkalo premoga. Ob ukinitvi rudnika je bilo v niem zaposlenih le še 112 rudarjev (leta 1960 — 800). Rudarji se bodo zaposlili pri drugih podjetjih.

TREBNJE — Pavle Zupančič, 38, strojni ključavničar, je izdelal »žepni« traktor minior, ki tehta komaj 180 kg, je stabilen in ima veliko delovno moč. Makedonska strojna industrija Minor je po njegovi zamisli naredila prvih 30 takih traktorjev, ki stanejo le 20 000 din. Izumitelj medtem že ponuja nov proizvod svojega duha: lahke mizarski stroj s petimi operacijami.

VELENJE — V Gorenju so izdelali 150 000. barvni televizijski sprejemnik. Prvi televizor so v velenjskem Gorenju izdelali leta 1970. Poleg barvnih so doslej naredili 250 000 črno belih sprejemnikov.

GAČNIK — Bogdan Truntič, kmetijski inženir, se je pred leti odločil, da bo svoje znanje uporabil kar na domači kmetiji. V kratkem času je uspel zastarelo kmetovanje posodobiti. Namesto 12 000 litrov mleka, kolikor so ga prej na leto prodali njegovi starši, ga zdaj prodajo 35 000 litrov, že v kratkem pa namerava to količino zvišati na 60 000 litrov. Skrivnost uspeha je v načrtnem gospodarjenju,

OSEBNO STI

DR. MAKSO ŠNUDERL, 83, bivši univerzitetni profesor ustavnega prava na ljubljanski univerzi je dobil za izredne dosežke pri vzgojnoizobraževalnem in mentorskem delu naslov zaslužnega profesorja.

BRANKO ŠÖMEN, 42, prekmurski pesnik in pisatelj, je prejel Kajuhovo nagrado za mladinski roman *Med v la-seh*.

GABRIJELA ŽUGELJ, slikarka, ki je žvela vrsto let v ZDA in Franciji, se je v Kranju predstavila na retrospektivni razstavi, ki je bila v tisku deležna izjemne pozornosti. Kritika je pohvalila zlasti njeno krajinsko, vedutno in akvarelno slikarstvo.

POLDE BIBIČ, gledališki, filmski in televizijski igravec, direktor ljubljanske drame je izjavil: »Najboljši gledalci so vsekakor mladi, čeprav so najbolj kritični. Ali te popolnoma sprejmejo ali pa popolnoma odklonijo. Vmesne poti ni in to je dobro.«

IVAN POTRČ, pisatelj, o najboljši slovenski knjigi preteklega leta: »Zelo težko bi odgovoril, katera je tista knjiga v zadnjem letu, ki bi največ veljala — kdo bi vse prebral in kdo bi lahko bil pravičen? Lahko edino povem za tisto knjigo, ki me je prevzela, me osvojila ter mi veliko ali tudi največ povedala. To je Menartova pesniška knjiga *Pod kužnim znamenjem*. Nobena lanska knjiga ne bi mogla toliko storiti za higieno in zdravje duha slovenskih ljudi v današnjih časih kakor te Menartove pesniške zdravilne kapljice ali pesniška pijača — malo močna pijača, a pijača, ki ne bo nikogar pobrala.«

MARINA HORAK, slovenska pianistka in čembalistka, ki živi zdaj na Nizozemskem, je po daljšem premoru koncertirala v Ljubljani in Velenju. Umetnica zelo veliko nastopa. Za njene številne koncerte po Evropi skrbe kar trije managerji.

Umrli so:

FRANK OPASKAR, 101, upokoje-ni gradbenik, najstarejši Slovenec v Clevelandu;

ANTHONY ZAKRAJSEK, 75, znani slovenski društveni delavec v Clevelandu;

MARY BOZICH, dolgoletna člani-ca pevskega zbora *Zarja* v Clevelandu in kulturna delavka.

Ptujski motiv (foto: Joco Žnidaršič)

mehanizaciji kmetije, predvsem pa v večjem pridelku krme, ki ga dosega z gnojenjem.

LJUTOMER — Z novim obratom za predelavo vrtnin in sadja, ki ga je pričela zidati delovna organizacija Emona Commerce iz Ljubljane, je postavljena osnova prihodnje proizvodno predelovalne industrije v severovzhodni Sloveniji. Vrednost novega objekta bo 52 milijonov dinarjev. V njem bo moč predelati 11 800 ton vrtnin, gozdnih sadežev in sadja. Sezidali bodo

tudi hladilnico z zmogljivostjo 2000 ton za globoko zmrzovanje zelenjave, poljščin in gozdnih sadežev.

RADENCI — Že nekaj let ugotavljajo, da prodaja mineralne vode nazaduje. Lani je domači trg popil 2,9 milijona steklenic radenske manj kot leto poprej. Letni plan je bil dosežen 93 %. Tudi prodaja novih brezalkoholnih pijač, deita in swinga, se ni povečala. Slabšo prodajo mineralne vode radenska so zabeležili tudi na tujih trgih.

PREŠEREN V AVSTRALIJI

V nedeljo, 12. februarja 1978 smo v prostorih Slovenskega društva Sydney slovesno odkrili doprni kip dr. Franceta Prešerna ter tako na lep način počastili obletnico smrti velikana slovenske poezije. Bilo je prekrasno nedeljsko popoldne. Na našem hribočku se je zbralo približno 1500 slovenskih rojakov iz Sydneya ter številni predstavniki slovenskih društev iz Melbourn, Canberre in Wollongonga. Najštevilneje so bili zastopani člani društva Triglav iz Sydneya, ki so ob tej priložnosti pokazali izredno voljo za nadaljnje prijateljske odnose med obema slovenskima društvoma v Sydneyu. Njihov pevski zbor je brez dvoma lepo poživil kulturni spored, slovesnosti pa so prisostvovali skoraj vsi člani Triglava.

Spomenik je odkril R. J. Mullock, minister za pravna in stanovanjska vprašanja pri vladi New South Wallisa. Poleg njega je bilo na slovesnosti še veliko častnih gostov, med drugimi jugoslovanski generalni konzul Enver Humo, predstavnik jugoslovanske ambasade Rado Kobelić, jugoslovanski vice-konzul Božo Cerar, državni direktor za medsebojne odnose A. R. Pittarino, župan občine Fairfield (naše društvo je v tej občini) idr.

nas že 4. februarja ter sta imela priložnost živeti med nami ves teden. Udeležila sta se otvoritve naše etnografske razstave in otvoritve naše knjižnice. Navdušeno sta spodbujala naše baličarje, ki so tekmovali za Prešernov po-

Seliger slovesno odprl etnografsko razstavo. Na njej smo prikazali značilne slovenske etnografske predmete: lutke v narodnih nošah, zibelko, kolovrat, prte z narodnimi vezeninami, vaze, majolke, krožnike in drugo. Naj-

Predsednik Slovenskega društva Sydney Vinko Ovijač in minister R. J. Mullock pred odkritim spomenikom

Dom Slovenskega društva Sydney na dan odkritja Prešernovega spomenika

Drago Seliger, predsednik Slovenske izseljenske matice z dvema avstralskima Slovenkama

Častna gosta, ki sta med našimi rojaki uživala največ pozornosti, pa sta bila gotovo predstavnika iz Slovenije: Drago Seliger, predsednik Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane, in pesnik Ciril Zlobec. Oba sta prispela med

kal. Osebnost sta spoznala veliko slovenskih rojakov. Njunim nagovorom so rojaki vsakokrat pristrčno ploskali.

Praznovanje ob odkritju Prešernovega spomenika je trajalo skoraj ves teden. V sredo, 8. februarja je Drago

bolj učinkovit je bil tri metre dolg model slovenskega kozolca s klopotcem na vrhu, ki nam ga je za to priložnost posodilo slovensko društvo Planica iz Wollongonga. Razstava je bila odprta tri dni in si jo je ogledalo

precej naših rojakov. Po otvoritvi smo si ogledali še polurni film o lanskim kmečki ohceti v Wollongongu, na kateri so sodelovali tudi člani našega društva.

V četrtek, 9. februarja je gost iz domovine, pesnik Ciril Zlobec slovesno prerezal vrvico na vratih naše nove knjižnice. Imenovali smo jo po slovenskem pesniku Otonu Župančiču in se tako spomnili stoletnice njegovega rojstva. Ob tej priložnosti smo si ogle-

dali tri filme o pesnikovem življenju in delu, pesnik Ciril Zlobec pa nam je povedal nekaj nepozabnih besed o življenju in delu velikega umetnika. Knjižnica ima sicer še malo knjig, toda je okusno in moderno urejena.

Sobota, 11. februarja je bila športno obarvana. Dobili smo dolgo vrsto zmagovalcev in zmagovalk v balinanju.

Nedelja, 12. februar. To je bil najpomembnejši dan v zgodovini našega

stvaritev, kot so Zdravljica, Vrba, Povodni mož, Uvod h Krstu pri Savici, Sonetni venec in druge, nekatere tudi v angleščini. Nepozaben je bil govor pesnika Cirila Zlobca, ki nam je globoko umetniško, s srcem pesnika in umetnika ter v lepi tekoči besedi predstavil Prešerna. Sledil je nastop mladinske in otroške folklorne skupine pod vodstvom Marije Košorok. Prekrasen je bil pogled na številne prelepe narodne noše plesalcev, ki so se ob zvokih harmonike vrteli na odru. Ob koncu je ponovno nastopil Triglavski pevski zbor, tokrat v mešani zasedbi, ter zapel še tri lepe slovenske pesmi, med njimi tudi Prešernovo Luna sije. Po burnem ploskanju so morali na zahtevo občinstva zapeti še pesem Žabe. Dokazali so, da so že pravi mojstri petja.

Po končanem sporedu je predsednik Slovenskega društva Vinko Ovijač zaprosil ministra R. J. Mullocka, naj odkrije spomenik. Zablistali so fotografski aparati in zabrnele so filmske kamere.

Pogled na Prešernov spomenik je veličasten. Iz njega diha umetniška veličina kiparja Zdenka Kalina, ki mu je naše društvo neizmerno hvaležno za njegovo prelepo delo. Stoji na temni marmornati plošči, na kateri se z zlatimi črkami sveti napis: Dr. France Prešeren, 1800—1849. Lepa arhitektonska ureditev prostora, v katerem je postavljen, dopolnjuje njegovo veličino.

Veliko dela in truda je bilo vloženo v priprave za slovesno odkritje spomenika. V imenu Slovenskega društva Sydney in v imenu društvenega odbora bi se rad iz srca zahvalil vsem, ki so s svojim delom prispevali, da je odkritje potekalo nemoteno v splošno zadovoljstvo vseh. Predolg bi bil seznam, če bi hotel navesti poimenko vse, ki so žrtvovali svoj prosti čas in s tem pokazali svojo kulturno in narodno pripadnost.

Zahvaljujem se slovenski kulturni skupnosti, ki nam je podarila kip ter Slovenski izseljenski matici, ki nam ga je posredovala. Kiparju Zdenku Kalinu izražam željo vseh sydneyjskih Slovencev, da bi ga radi videli med nami kot častnega gosta. Iz srca upam, da bo kdaj prišel pogledat svoja dva avstralska »sinova« — Cankarja in Prešerna.

Najlepša hvala vsem, ki ste peli, recitali, plesali, pripravljali društvene prostore, čistili, kuhali, pekli, stregli... Dokazali smo, da se avstralski Slovenci ne sramujemo svoje narodne pripadnosti, svoje domovine in svoje zastave.

Marjan Tomažin, odbornik Slovenskega društva Sydney

Pesnik Ciril Zlobec med triglavskimi šolarji

društva — odkritje spomenika Prešernu. Društveni prostori so bili nabito polni in okoli doma se je kar trlo ljudi. Za vse žal ni bilo prostora, vsi obiskovalci pa so lahko slovesnosti sledili po zvočnikih. Nad vhodom v dom so na visokih drogovih plapolale štiri zastave: jugoslovanska, slovenska, avstralska in društveni prapor. Vzdušje je bilo praznično.

Vhodna veža v naš dom, v kateri je stal z društvenim praporom pokrit Prešernov spomenik, je lepo in moderno urejena, da je vzbujala med obiskovalci začudenje in pohvale. Kulturni spored smo začeli s tremi prelepimi slovenskimi pesmimi. Sledili so pozdravni govori častnih gostov. Ploskanja in navdušenja ni bilo mogoče izmeriti. Govor o življenju, delu in pomenu Prešerna za slovenski narod je bil povzet tudi v angleščini, tako da smo velikana naše poezije predstavili tudi gostom, ki ne razumejo slovenščine.

Nadarjeni recitatorji so predstavili občinstvu nekaj najlepših Prešernovih

Prizor iz bogatega kulturnega sporeda pred odkritjem spomenika

Ko bi 35 kilometrov slovenske morske obale enakomerno razdelili med vse Slovence, bi na vsakega prišla po dva centimetra. A živimo ob morju, imamo obalo, tega dejstva se poprečni Slovenec morda še niti dovolj ne zaveda — težko, da se že čuti kot pripadnik pomorskega naroda.

In ko bi hoteli na kar najbolj kraten in jedrnat način odgovoriti, kaj se sedaj dogaja na slovenski obali, tedaj bi morali zapisati, da prebiva tamkaj 65.000 ljudi in da je to število iz leta v leto večje, ter da izgradnja nekdanjega zelo zaostalega območja hitro napreduje. Seveda ta napredek ne prihaja sam od sebe, ampak ga ustvarijo ljudje s premišljenim in napornim delom, premagujoč pri tem občasne zastoje in težave ter s solidarnostnim usklajevanjem mnenj in iskanjem najbolj smotrnih rešitev, kadar se mnenja razhajajo in je mogoče probleme reševati na različne načine.

In kakor je slovenska obala kratka, tako bi hoteli imeti na njej vse: luko, industrijo, turizem ter pogoje za delo, zabavo in počitek. Treba se je bilo odločiti za smotrno porazdelitev namembnosti in tako so jo razdelili na severni in južni del z razmejitvijo v Izoli: severni del s središčem v Kopru se razvija v moderen luško-industrijski predel, južni v gostinsko-turističnega.

*Delavka v tovarni igrač
Mehanotehnika v Izoli
— foto: Janez Zrnc*

Temu ustreza tudi razdelitev tega območja na troje občin s središči v Piranu, Izoli in Kopru. Nekateri sicer pravijo, da je to glede na majhnost območja in na število prebivalcev sicer preveč, toda takšna upravno-politična razdelitev ima svoje vzroke v dosedanjem in prihodnjem razvoju ter jo upravičujejo interesi republike.

Za tistega, ki ima raje številke kot opise, naj navedemo, da tri slovenske obalne občine z vsem svojim območjem predstavljajo le 1,7 odstotka celotne Slovenije, odnos prebivalstva pa je natančno še enkrat višji, saj tod živi 3,4 odstotka vseh prebivalcev Slovenije. Število zaposlenih je še večje, kar 4,4 odstotka od vseh zaposlenih v republiki, ti pa ustvarijo 5 odstotkov slovenskega družbenega proizvoda.

Leta 1975 je bilo na slovenski obali zaposlenih že 30.000 ljudi in skoraj polovica od tega so bile ženske. Ker se te hitreje vključujejo v delo kot moški, bodo, če bo šlo tako naprej, na delovnih mestih v tem delu Slovenije kmalu prevladale.

OD ČESA ŽIVE OBMORSKI PREBIVALCI?

Čeprav sega tod vpliv Sredozemlja najgloblje v Evropo in zato na slovenski obali uspevajo oljka, smokva, breskve, mandeljni, kakiji in vinska trta,

prinaša kmetijstvo le dvajsetino gospodarskega dohodka. Pa še to, če štejemo sem tudi dohodke od gozdarstva. Pri tem je zanimivo, da se gozdovi tod širijo na vse večjo površino, kar pa ni tako razveseljivo, če pri tem navedemo tudi pravi vzrok napredovanja gozda: razrašča se prek nekdanjih kmetijskih, zdaj pa neobdelanih površin. Vsi naporji za prihodnjo usmeritev razvoja gredo za tem, da presekajo takšno stanje. Razvojni načrti v kmetijstvu dajejo največ poudarka zelenjadarstvu, v višjih legah pa živinoreji.

Kako pa je z ribištvom, če smo že na morski obali? — Z ribolovom se ukvarjata v glavnem dve podjetji, Delamaris v Izoli in Kmetijska zadruga v Luciji. Ulov je nizek, poprečno 4000 ton na leto, to pa je le tretjina potreb slovenske industrije predelave rib. Napredek na tem področju nameravajo doseči na dva načina: z modernizacijo ribiške flote, tako da bo lahko plula po vsem Jadranu in tudi v Sredozemsko morje, in z umetnim gojenjem rib ter školjk.

Veliko močnejša veja gospodarstva kot »primarne« panoge, ki smo jih opisali zgoraj, pa je industrija. V njej je zaposlenih okoli 10.000 delavcev, torej tretjina vseh zaposlenih in skoraj šestina vseh, ki živijo in delajo na slovenski obali.

V koprskem pristanišču — foto: Joco Žnidaršič

Še nekoliko močnejša panoga kot industrija pa je promet: ko je delalo v industriji 3000 delavcev, jih je bilo zaposlenih v prometni dejavnosti 3160. Seveda je to število tako visoko zaradi deleža koprške luke in delavcev na ladjah (slednjih je okoli 1000). Največ luškega tovara predstavlja že zdaj nafta, slede pa ji živilski prideški. Na to odpade dobra polovica tovara, drugo pa na sadje in povrtnine, les, rude, semena, olje in mast, gradbeni material itd. Slovenske ladje pod zastavo Splošne plovbe Piran pa imajo največ prometa z Italijo, nato z Afriko in Daljnim vzhodom.

Z obale nadaljujejo potniki in tovor svojo kopno pot na dva načina: po avtomobilskih cestah, ki jih bo treba še zelo modernizirati in jim zvečati propustnost ter na njih poprečno hitrost, in po železnici, ki je v celoti elektrificirana in so zdaj v gradnji postajni in drugi objekti, predvsem pa skupen cestno-železniški terminal.

Če se ne bomo dlje zadržali pri trgovini, ki zaradi nakupov sosedov iz bližnje Italije proda za 60 odstotkov več blaga na prebivalca kot v poprečju ostale slovenske trgovine, pa smo že na tem, da pogledamo, kako je na tem delu obale s turizmom. Predvsem lahko ugotovimo, da so turistične kapacitete na obali neprimerne bolj razvite kot njihova dostopnost. Letala s potniki za slovensko obalo morajo pristajati ali v Ljubljani ali v Pulju in na otoku Krku, nato pa čaka turiste utrjavajoča vožnja po poleti komaj prepustnih cestah, ki so še toliko manj pogodu tistim, ki so navezani zgolj na avtomobilski promet.

NE GRE LE ZA DELOVNA MESTA IN STANOVANJA!

Hitro priseljevanje na slovensko obalo povzroča kopico težko rešljivih problemov na vseh področjih. Ne gre le za hitro (in včasih prehitro) odpiranje novih delovnih mest ter za gradnjo stanovanj (ki ne more slediti potrebam), marveč so tu tudi vprašanja celotne oskrbe tamkajšnjih družin, vprašanja varstva in izobraževanja otrok ter zdravstvenega varstva, kulturne in športne dejavnosti vseh prebivalcev itd.

Več kot tisoč otrok vstopi na slovenski obali vsako leto na novo v šole, v katerih uči približno 500 učiteljev.

Nad 13 odstotkov mladih (od 19 do 24 let) z obale se vpisuje v visoke šole, večinoma na univerzi v Ljubljani in Mariboru. Ker potem ti mladi izobraženci odtekajo tudi drugam, na obali vselej primanjkuje visoko kvalificiranih strokovnjakov, zato nameravajo nekatere oddelke višjih in visokih šol v prihodnje vzdrževati in na novo odpirati kar doma.

V zdravstvu je zaposlenih okoli 40 zdravnikov ter po več kot deset zobozdravnikov in farmacevtov z ustreznim številom drugih zdravstvenih delavcev. Obstojče bolnišnične kapacitete so večinoma nefunkcionalne in zato ne najbolj ustrezne, zato vse tri občine skupaj grade veliko in moderno bolnišnico nad Izolo.

Kulturno življenje prebivalcev na slovenski obali označuje predvsem narodnostna mešanica: poleg Slovencev prebivajo tu še pripadniki italijanske narodnostne skupnosti ter mnogi priseljenci iz drugih jugoslovanskih republik. Temelj kulturnega življenja so tod knjižnice, ki imajo četrt milijona knjig ter prek 100.000 bralcev na leto. Tu delujeta dva muzeja: Pokrajinski v Kopru in Pomorski v Piranu. V Kopru ima svoj sedež založba Lipa, katere posebnost so Pesniški listi. Tu je tudi uredništvo tednika Primorske novice in revije Obala. Trem večjim likovnim galerijam se pridružuje še Forma viva kot »galerija na prostem«, v kateri imajo poleti domačini in turisti možnost, da opazujejo kiparje pri klesanju v kamen.

Od amaterske dejavnosti je najbolj razvita pevska in glasbena. Pevci se združujejo v zборе, godbeniki v sestave harmonikarjev, tamburašev in pihalcev. V Kopru imajo tudi glas-

beno šolo. Ni pa se na vsej obali obdržalo stalno gledališče, čeprav prihajajo občasne pobude zanj zdaj s te, zdaj z druge strani.

Kinematografi so pomemben razširjevalec množične kulture. V vseh je na obali okoli 2500 sedežev, priza devajo pa si, da bi z raznimi kulturno-vzgojnimi načini vzgojili filmsko publiko tudi za najzahtevnejši spored. Še bolj množična medija sta radio in televizija. Oba imata svoja studia v Kopru. Koprška televizija, ki jo veliko gledajo tudi v Italiji, ima med vsemi jugoslovanskimi studii največ gledalcev.

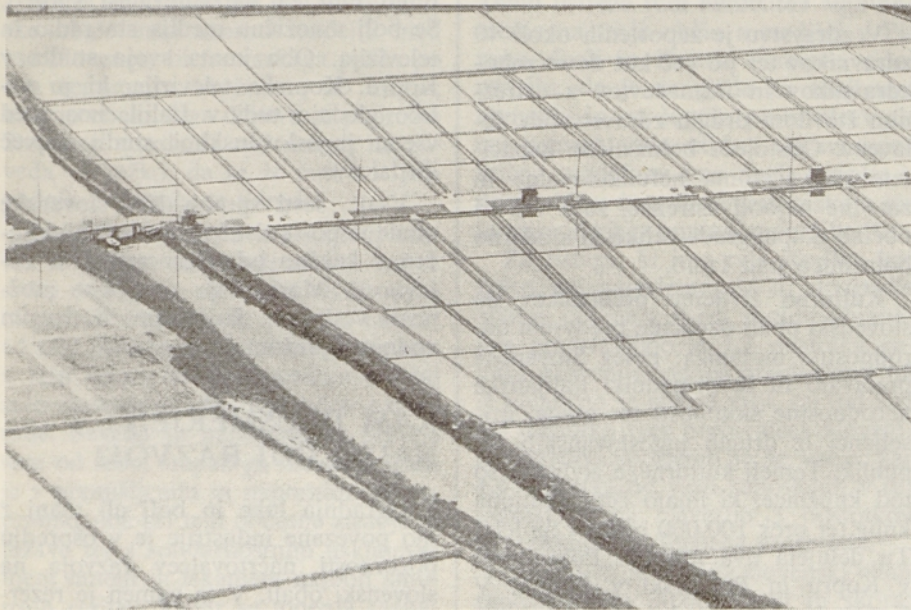
Vsak šesti prebivalec slovenske obale je po statističnih podatkih vključen v kakšno od telesnovzgojnih dejavnosti. Morje daje specifične možnosti veslačem, jadralcem in drugim vodnim športom.

KAM JE USMERJEN NADALJNI RAZVOJ?

Izgradnja luke in bolj ali manj z njo povezane industrije je v ospredju pozornosti načrtovalcev razvoja na slovenski obali. V ta namen je rezerviranih ali pa že izrabljenih 1600 ha površine. Neposredno z lukso se bo povezovala dejavnost sodobne rafinerije nafte s toplotno električno centralo in petrokemijsko industrijo. Ta industrijski kompleks je izrednega pomena ne le za slovensko obalo, marveč za gospodarstvo celotne republike, seveda pa bo pri tem treba zelo paziti na varstvo narave. Ker je glavni ekološki dejavnik človek, so v ta namen že začeli izobraževati kadre, ki bodo vedeli, kako se takšna dela dobro in ekološko čisto opravijo.

Pogled na del Bernardina, novega turističnega naselja na slovenski obali — foto: Janez Zrnc

Soline v Sečovljah — foto: Joco Žnidaršič

Marsikaj, kar načrtovalci planirajo že za skorajšnji čas, se zdi manj poučenim še skoraj znanstvena fantastika. Tako predvidevajo na slovenski obali v zvezi z razpoložljivimi toplotnimi kapacitetami razsoljevanje morske vode oziroma pridobivanje sladke vode iz morske in hkrati — pridobivanje soli.

Medtem ko na severnem predelu slovenske obale načrtujejo in že tudi uresničujejo luške in industrijske objekte, pa razvijajo v njihovi neposred-

ni bližini na jugu nove turistične kapacitete in možnosti. Takšno sosodstvo ponovno zahteva usklajevanje načrtovanja, graditve in obratovanja, ne nazadnje pa tudi drznost in podjetnost načrtovalcev in uresničevalcev teh načrtov. Kot industrija tako se tudi turizem v svojem razvoju povezuje z vse širšim območjem po formuli Jadrano — Kras — Alpe.

Ena izmed osrednjih ugotovitev, iz katere izhajajo razvojni načrti, je dejstvo, da so dosedanja procesi uvrstili

nekdanj zaostalo območje Slovenije na morski obali med najbolj razvita območja v republiki. Vendar pa je hiter razvoj prinesel tudi nekatere probleme: struktura gospodarstva ni najbolj usklajena z današnjimi, še manj pa s prihodnjimi potrebami in možnostmi, prav tako primanjkuje ustrezno usposobljenih delavcev, delovna mesta so zaenkrat še slabo opremljena, tehnologija je zastarela ali pa je slaba tudi organizacija dela, kar vse povzroča visoko stopnjo zaposlovanja itd. Jasno je, da morajo plani takšna izhodišča upoštevati kot začetno osnovo. Hkrati pa morajo načrtovati tudi čim hitrejšo preseganje takšnega stanja, pri tem pa obdržati ali še pospešiti hiter ritem splošne rasti.

Upravičeno upanje na uresničitev obstoječih načrtov daje predvsem dokaj enoten pogled v prihodnost, pa čeprav se interesi posameznih območij in področij ločujejo in celo križajo. Kaže pa, da preozka gledanja ne vzdrže kritike in domet načrtovanj je vse večji. Zlasti industrija se skuša povezovati že tudi z drugimi deželami in kontinenti — tovarna motornih koles Tomos je npr. razširila svojo dejavnost tudi že v afriško Gano. Sicer bi si pa ljudi, ki živijo na pragu mednarodnih pomorskih poti, težko predstavljali z miselnostjo, ki bi težila za zapiranjem vase. In tudi ne na območju, ki ga promet tako zelo prepreda in kamor prihaja toliko domačih in tujih turistov. Prvi so v rahlem prevladovanju, tuji pa prihajajo zlasti iz sosednje Italije in Avstrije ter iz Nemčije, v zadnjem času pa tudi vse več iz Švice, Francije in Nizozemske.

Z živahnim razvojem slovenske obale prodira naposled tudi v notranjost Slovenije polagoma in zanesljivo spoznanje o pomembnosti tega koščka naše dežele. Še bolj pa se to spoznanje oblikuje ob težnjah mnogih celinskih narodov, ki si tako silno in včasih tudi nasilno iščejo dostop do morske obale. Te težnje so v slovenski zgodovini že mnogokrat usodno krojile preteklost Slovencev. Zato se ne zdi pretirano pričakovanje, da se bodo zdaj razmere obrnile in da bo slovenska pomorska obala pomemben spodbujevalec živahnih in koristnih pretokov v vseh smereh.

Izola — pristanišče turističnih čolnov in jaht — foto: Janez Zrnec

V MAJU PRI GORENJSKEM KMETU

ŽIVLJENJE NA VASI

Majske trave so že visoke, košenice in travniki dihajajo svetlobo pozne pomladi in vse je kakor dekleta pred ženitvijo. V cvetju in soncu se iskri pokrajina in vasi so praznične. Zorijo zgodnje hruške in češnje in kadar dežuje, so trave in žitna polja svileni od nalivov.

Voda dere po kolovozih in med razbori in ko se nevihta umiri, sadijo kmetice še zapozneno zelenjavo, zelje, grah, koruzo, ponekod še tudi krompir. Kmetje kosijo že prvo deteljo za silažo. Maj je tudi čas za čebeljo pašo. Vse je v cvetju. Cvetja je toliko, da se ti od vonjav vrtili v glavi. Živina gre na pašo v planine in gmajne in ljudje so kakor prerajeni.

Obiskali smo Kovor, lepo, veliko in bogato slovensko vas v bližini Tržiča na Gorenjskem. Vas ob južnem vznožju Dobrče, ki spada med najlepše kraje na Gorenjskem.

To je stara vas, znana še iz rimskih časov, listine pa jo omenjajo v enajstem stoletju našega štetja. Včasih je bilo tu veliko kmetov z dobrimi njivami in velikimi jelovimi in smrekovimi gozdovi, s konji in znanimi kovorskimi češnjami, ki jih je bilo nekoč toliko, da kmetje niso mogli vseh obrati, čeprav Kovorci slovijo kot izredno pridni ljudje.

Pa še neka znamenitost obstaja. Bojda je na sredi vasi mejni kamen, ki pravi, da je Kovor na sredini poti med Ljubljano in Celovcem. Tu so v 18. stoletju in začetku devetnajstega živeli tudi rokovnjači in še dandanašnji se slišijo zgodbe iz tistih časov. Najbolj nevarno je bilo po pripovedovanju kmetov v žvirški gmajni. Le malokatera kočija v tistih časih je srečno prispela skozenjo.

Res pa je, da je veliko ljudi počasi opuščalo kmetije in se pričelo zaposlovati v bližnjem Tržiču, v znani tovarni čevljev Peko, v tovarni kos, v Kranju in drugod. Tudi furmanske vprege in gostilne so počasi zgubile svoj nekdanji videz in pomen.

Vas je po zadnji vojni izredno napredovala. Skoraj vse vaške poti so asfaltirane. Avtobusne zveze so izredno ugodne, saj pelje avtobus proti Ljubljani in drugim centrom vsake pol ure.

Pri Golmajerjevih, v stari, toda izredno čisti in sveži kmečki hiši, smo srečali gospodarja Vinka, ženo, hčerko in malega sina in naleteli na tisto

Golmajerjeva domačija v Kovorju pri Tržiču je mlada od cvetja

gostoljubje in prijaznost sogovornikov, ki je dana samo pravim kmečkim koreninam, ki pa jih je pri nas na žalost vsako leto manj. Vzorno urejena kmetija z naj sodobnejšimi stroji in drugimi pripomočki je še ena od redkih, ki se v vasi preživlja in ukvarja izključno s kmetijstvom.

Vinko Golmajer pravi: »Od prek sto gospodinjstev, ki jih šteje naša vas, smo samo še trije pravi kmetje. Tudi drugi se ukvarjajo s kmetijstvom, le da so po službah ali pa imajo dodatno pokojnino.

Ne moremo se pritoževati. Saj živimo kakor še nikoli. Sodelujemo v kmetijski zadrugi kot kooperanti in naše sodelovanje je dobro organizirano. Na voljo imamo semena, močna krmila in umetna gnojila. Za živino in mleko je odkup organiziran v vasi. Dobro so organizirana tudi razna predavanja. Prva pomoč pri živini in drugo. Le pravega časa za počitek kmet nima nikoli. Gojimo sedem krav in nekaj prašičev; imamo tudi konja, bolj zaradi tradicije.«

Gospodinja Katarina pa je dodala: »Delava v glavnem sama. Najstarejša hčerka je v službi v Tržiču, druga, Zorka, študira na ekonomski fakulteti. Najmlajši sinček še ne hodi v šolo. Če ne bi bilo vse tako modernizirano, ne bi šlo. Saj je za delovno silo vse težje. Vse beži v tovarne za boljšim zaslužkom in lažjim delom.«

V maju je pri Golmajerjevih še posebej lepo. Okna na hiši so polna rož. Pelargonij in drugih in vmes je tudi kakšen pravi gorenjski nagelj, čeprav pravi gospodinja, da so ti nageljni bolj značilni za okolico Bohinja.

Tudi hčerke rade poprimejo, samo malo so potrte, ker v vasi ni za mlade prave zabave. Tudi edina gostilna (včasih jih je bilo petnajst) je zaspala in tudi fantovskega petja ni več. Je pa čedalje več avtomobilov.

Takole v začetku maja Golmajerjevi naložijo na tovornjak svojo živino in jo odpeljejo na planino na Dolgo njivo pod Košuto, kjer se pase do 8. septembra.

Kmet Vinko Golmajer gre v gozd in seka najlepša drevesa. Tiste visoke in debele smreke, ki mu jih odkaže logar. Potem jih olupí. Vrhove pa jim pusti neokleščene, da iglice do zime, ko bo vse to bogastvo zvozil domov, izsesajo čimveč soka iz debel in so na ta način veliko lažja za spravilo.

Rekli smo, da je v maju vse najlepše. V resnici je tudi življenje slovenskega kmeta neprimerljivo z nekdanjim življenjem. Obdelovalno zemljo nam urbanisti kar naprej krčijo, potoži Golmajer. Davek ni velik. Precejšnji pa so za kmeta prispevki, ki jih moramo plačevati za zdravstveno in starostno zavarovanje.

UPOR IŽANSKIH KMETOV

Rada bi, da bi v Rodni grudi kdaj pisali o ižanskem puntu, o katerem sem večkrat slišala, podrobnosti pa mi niso znane.

Mary Polutnik, Penna., ZDA

Odgovor povzemamo po knjigi Ferda Gestrina in Vasilijsa Melika »Slovenska zgodovina 1813—1914«, 1950, in razpravi Boga Grafenauerja »Slovenski kmet v letu 1848«, objavljeni v Zgodovinskem časopisu 1948—1949.

Pred marčno revolucijo na Dunaju leta 1848 so bile že močno izpodkopane gospodarske, pa tudi družbene podlage zemljiškega gospostva. Breme, ki ga je prenašal kmet, je bilo veliko (desetina, osebna in vozna tlaka, denarne dajatve), najhuje je bilo na Štajerskem in Dolenjskem. Dolenjski kmet je nosil več kot 70 odstotkov vse tlake na Kranjskem, pa tudi večji del denarnih in naturalnih dajatev. Zato je bilo leta 1848 tudi vrenje na Dolenjskem najmočnejše.

Ko so 16. marca 1848 prispele v Ljubljano vesti o revoluciji na Dunaju, o padcu Metternicha in o obljudi ustave, so delavstvo iz mesta in bližnje okolice, del drobne buržoazije in študentje še istega dne priredili po mestu revolucionarne manifestacije. Pri tem so napadli in razbili mitniške zapornice in čuvajnice, napadli so vse tiste institucije, ki so predstavljale stari fevdalni red.

Revolucija je živahno odmevala tudi na podeželju. Na območju ižanske graščine Sonnega so šli podložniki prav do konca. Soseske tega gospostva Tomišelj, Iška vas, Iška Loka, Ig, Kot, Staje, Matena, Brest, Vrbljenje in Strahomer so v računu, ki so ga predložili svojemu zemljiškemu gospodu, same pokazale na enega od poglavitnih vzrokov napetosti med podložniki in graščino: da gospod že 36 let, od propada francoske oblasti v Ilirskih provincah dalje, prepoveduje podložnikom teh sosesk sekanje lesa v krmskih gozdovih in jim s tem krati staro pravico. Poleg tega so imeli z njim prepir tudi zaradi krompirjeve desetine. Dogodki v Ljubljani 16. marca, razglas novih pravic (ustava, tiskovna svoboda), ki jih je v nedeljo, 19. marca razlagal ižanski župnik Prusnik, končno sejem 20. marca, na katerem so branjevci spodbujali Ižance, vse to je pomagalo prikriti upornosti do izbruha.

Dne 21. marca zvečer je okoli 300 do 500 Ižancev naskočilo grad, ga onlenilo, požgalo gruntne knjige, urbarie in hišno opremo. Ker so ižansko župnišče, ki so se ga puntarji tudi mislili lotiti, zavarovali že nekaj ur po napadu na grad došli vojniki, so puntarji oplenili le še lovski gradič Namršel pri Želimlah.

Dasi so šli le Ižanci do dokončnega obračuna, pa njihov naskok na gospodo v naših pokrajinah v tem letu nikakor ni osamljen. Tako so — a brez uspeha — v postojnski kresiji napadli senožeško in planinsko graščino, zaorozili pa so še z napadi na nadliško, polhograjsko in vipavsko. Na Vrhniki so požgali mitnico. V Vipavi je vrelo v Št. Vidu. V Idriji je morala uprava rudnika na delavsko zahtevo prepustiti delavcem v lastno in neomejeno upravo bratovsko skladnico, s svojimi zahtevami pa so obenem prišli tudi podložni kmetje. Vrelo je vsepovsod, tako da so na Kranjskem do jeseni proglasili obsedno stanje.

Vsekakor so šli najdalj Ižanci. Po upor so jih mnogo pozaprli, mnogi so pobegnili pred zaporom, celo na Hrvaško, in se vrnili šele čez leta.

Sternenovo Slovensko morje

Kdo bi rekel, da je morje morju enako. Kdor je videl različna morja in različne obale, ve, kako različni so razgledi na morja. Morje s svojimi razsežnostmi, s posebnimi modrinami, stik morja s celino — vse to je navdihovalo neštene slikarje, med njimi tudi slovenskega slikarja Mateja Sternena, ki smo mu nadelali vzdevek impresionista. Njegov vtis o Jadranskem morju, ki ga lahko vidite tudi na naši reprodukciji, je enostaven, zračen, svetel, monumentalen v svoji preprostosti. Lahko bi ga primerjali z nezapleteno razpoložensko pesmijo. Zapišimo, da je Matej Sternen vsaj v začetnem razdobju rasti in umetniškega oblikovanja prehodil podobno pot kot drugi slovenski impresionisti. Rojen je bil leta 1870 v revščini v gostiški družini na Verdu pri Vrhniki kot enajsti izmed štirinajstih otrok. S pomočjo dobrotnikov se je šolal v Krškem, Gradcu, na Dunaju in končno v Münchnu. V času nadvse dolgega šolanja je slikal realistično, postal je celo odličen slikar žanrskih podob. Že zelo zgodaj je napravil revolucionaren preobrat in se začel poskušati v impresionističnem slikarstvu. Vendar je bilo njegovo delo od vse četverice slovenskih impresionistov najmanj opaženo. Tudi pozneje, ko se je s tovariši razšel, je živel in delal v tišini. Zaslovel je kot odličen portretist in cerkveni slikar ter konservator. Dodobra je bil odkrit šele pred dvema letoma, ko so mu poslednjemu izmed tovarišev impresionistov priredili v Ljubljani veliko retrospektivno razstavo. Razstava ga je razkrila kot odličnega slikarja vtisov, njegovo Münchensko ulico prištevajo umetnostni zgodovinarji med najlepše uresničene evropske teme v slovenskem slikarstvu. Predvsem pa nam ga je razstava predstavila kot nenavadno zagnanega proučevalca ženske in slikarja ženskega akta. Na neštene velikih platnih se nam kaže kot rafiniran opazovalec posebnih razpoloženj in kot nadvse barvit likovni ustvarjalec.

J. K.

Matej Sternen: Slovensko morje

Lasnica: Narodna galerija v Ljubljani

OD KDAJ PRAZNUJEMO

REPORTAŽA NA VAŠO ŽELJO

Zanima me, od kdaj praznujejo Slovenci delavski praznik. Vesel bi bil, če bi objavili tudi kak starejši posnetek prvomajskega praznovanja.

*Silvo Černigoj, Stuttgart,
ZR Nemčija*

Dragi rojak, gotovo Vam je dobro znano, da je bil praznik prvega maja ustanovljen na kongresu druge internacionale julija 1889 v spomin na žrtve nasilno zatrte čikaške stavke. Že naslednje leto so začeli praznik dela praznovati v številnih deželah po svetu in tudi pri nas. Prvikrat smo torej v Sloveniji praznovali prvi maj leta 1890. V Ljubljani se je tega leta praznovanja na Rožniku in v kavarni Evropa udeležilo kakih tisoč delavcev in delavk. Istega dne so bila prvomajska praznovanja v Zagorju, Mariboru, Trstu, Celovcu, Beljaku in Borovljah. Na shodih pred praznovanji so delavci zahtevali splošno in enako volilno pravico in osemurni delavnik.

Posebno burne so bile prvomajske proslave leta 1918. Predvsem v številnih industrijskih krajih so delavci in kmetje zahtevali mir, kruh in svobodo. Praznovanja prvega maja so bila zlasti razgibana v Trstu in sploh na Tržaškem. Leta 1920 se je prvomajskega zborovanja na trgu Dona-

doni v Trstu udeležilo kar 100 000 delavcev, v Gradiško pa je prišlo 50 000 delavcev iz zahodne Furlanije in Goriške — z dvanajstimi godbami in s šestinšestdesetimi delavskimi zastavami! Naslednje leto so fašisti napadli praznujoče delavce v Trstu samo zato, ker so peli internacionalo. V spopadu je padel neki fašist, fašisti so nato iz maščevanja opustošili sedež Zveze pomorskih delavcev.

V naslednjih letih so bile velike proslave prvega maja v Ljubljani, v Trbovljah, Hrastniku, Zagorju, Krmelju, Velenju in na Jesenicah. Ponekod so praznovali navkljub prepovedi policije. Znane komuniste je policija že pred praznikom za teden dni zaklenila v arest, prvi maj so komunisti hočes nočes pogosto praznovali za rešetkami.

Slovenski pisatelj Prežihov Voranc je v svoji črtici Prvi maj lepo označil vzdušje, ki je nekoč vladalo na dan delavskega praznika. V tej črtici se spominja, kako je kot mlad dečko pasel bicke pod Uršljo goro. Na prvomajsko jutro ga je vznemirila skupina delavcev iz doline. »Nekaj pa me je pri njih zelo presenetilo,« je zapisal. »Vsi od prvega do zadnjega in celo tista dva ali trije otroci, ki so šli zraven, so imeli v gumbnicah zataknjene lepe rdeče nageljne. Vsi so žareli v obraz, kot da bi bili zelo razgreti, čeprav pot ni bila naporna in je ob tej jutranji uri na vrhu celo prijetno hladno. Ženske ki so šle z

Prvi maj v Idriji, 1907. Delavski praznik so imeli v časteh zlasti v rudniških krajih, tako tudi v Idriji. V prvomajski povorki niso manjkale niti delavske zastave niti delavska godba na pihala. Kolesarji so svoja vozila za ta dan okrasili z zelenjem in rožami

Prvi maj v Trstu, 1902. Zresnjeni obrazi tržaških delavcev, ki korakajo na svoj praznik pri sv. Jakobu, učinkujejo kot mogočna, nepremagljiva sila. V Trstu prvi maj že v prvih letih ni bil samo delavski ali socialistični praznik, ampak je postal splošni praznik tržaškega prebivalstva

PRVI MAJ

družbo, so se smejale tako razposajeno, kakor se smejijo dekleta, kadar gredo ob lepih nedeljah v cerkev.»

Eden izmed delavcev, ki so bili v družbi, je rekel svojemu otroku: »Lenkica, daj mu nageljček, da bo tudi on vedel, da je danes prvi maj...!«

Prežih je na koncu črtice zapisal: »Tokrat vsega tega še nisem razumel, ker sem bil premajhen. Bilo je še v stari Avstriji. Pozneje sem šele zvedel, kaj pomeni prvi maj. V stari Avstriji delavstvo prvega maja ni smelo praznovati, kakor ga mi danes praznujemo. Praznovati so si ga upali le najbolj pogumni ljudje.«

Po zadnji vojni praznujemo v Jugoslaviji prvi maj nadvse slovesno. Sprva smo ga praznovali tudi z veličastnimi prvomajskimi paradami, na katerih je delavstvo prikazovalo uspehe povojne obnove, v zadnjih letih pa delavstvo izrabí dva dni prvomajskega praznika za daljše izlete.

Ponekod, zlasti v starih delavskih krajih, so na prvomajsko jutro še dandanes v navadi budnice. Ljubljanci pa na to jutro po stari tradiciji, ki izvira še izpred vojne, pohite na najbližji hrib — Rožnik, kjer se razvije veselo praznovanje.

Dragi rojak, upamo, da smo vsaj skromno odgovorili na tvoje vprašanje, bolj zgovorne kot besede pa so naše slike. J. K.

Prvi maj na Rožniku v Ljubljani, 1977 — foto: Marjan Garbajs

Prvi maj v Škofji Loki, 1924. Poleg rudarjev so se delavskega praznika zlasti številno udeleževali železničarji. Na naši sliki vidimo, kako so loški železničarji svoji lokomotivi na ta dan bogato okrasili s smrekami in drugim zelenjem. Na eni izmed lokomotiv je dobro viden napis »Živela delavska solidarnost«

Zagorje. Za prvi maj so pogosto prižigali na vrheh kresove, na ta dan pa so pokali tudi z možnarjem. Na sliki so zagorski rudarji ob takšnem možnarju, okrašenim s cvetjem. Da na ta dan ni manjkalo muzike, dokazuje harmonika

TITOVA LADJA

ŠOLSKA LADJA »GALEB«

V preteklem letu, ko smo v vsej Jugoslaviji slovesno praznovali Titove jubileje, je praznovala pomemben jubilej tudi jugoslovanska vojna mornarica. Prav na njen praznik, 10. septembra, je minilo 35 let od njene ustanovitve. V tem jubilejnem letu je svoje prispevalo tudi naše ladjedelništvo — zgradilo je prvi dve raketni ladji za našo vojno mornarico. Naše ladjedelnice so se doslej uveljavile v svetu kot izredno sposobni graditelji najmodnejših trgovskih ladij, zdaj pa so še potrdile svojo kvaliteto. A tokrat ne nameravamo pisati o tem. Namenili smo se napisati nekaj besed o ladji »Galeb«, nenavadni ladji, nedvomno edinstveni na svetu. To je tudi ladja, o kateri so ogromno pisali po vsem svetu. To je ladja, s katero je potoval predsednik Tito na svojih poteh miru.

»Galeb« je šolska ladja jugoslovanske vojne mornarice, odkar pluje v svojem novem, častnem življenju. Na njenem poveljniškem mostu so se v tem času zvrstili številni najboljši kapitani naše dežele. Tudi Slovenec ji je poveljeval svoj čas; to je bil zdaj upokojeni kapitan bojne ladje Abram. Danes pa poveljuje »Galebu« poročnik bojne ladje Ivan Cvrković, po rodu Slavonec. Kaj pripoveduje o pomenu in poslanstvu »Galeba«?

»Življenje vsake ladje je časovno omejeno. Toda nekatere preživijo tudi svoj čas. Postanejo legende, o katerih pripovedujejo pomorščaki ponosno in polni vznemirjenja. Takšne ladje so

bile priče številnih dogodkov: razburljivih, skrivnostnih, tragčnih. Pri ladji »Galeb« je teh dogodkov še toliko več. Trdno se je zapisala v sodobno politično zgodovino. Postala je simbol miru. To je Titova ladja!«

Pred dobro četrtno stoletja, 10. septembra 1952, je vrhovni poveljnik Jugoslovanske ljudske armade maršal Tito prvič stopil na ladjo »Galeb«. In tedaj se je začela nova, razburljiva zgodovina te ladje. V času, ko so se številne pomorske sile po svetovnih morjih postavljale z modernimi, močno oboroženimi bojnimi ladjami, se je med njimi pojavil tudi »Galeb« — neprimerno manjši od številnih ladij velikih mornaric, a veliko močnejše oborožen. Na svojem krovu je prenašal sporočila miru, prijateljstva, sodelovanja med narodi, pobude gibanja neuvrščenih.

V tem svojem poslanstvu je ladja »Galeb« preplula prek 80 000 morskih milj. Predsednik Tito je skupno prebil na njej 480 dni. Nedvomno je tudi samo ta podatek edinstven podvig. Luči »Galeba« so politični oder našega časa osvetljevale na popolnoma nov način: spodbujale so nove narodne sile svoje dobe k demokratičnemu mednarodnemu gibanju, upanja milijonov do včeraj brezpravnih množic so se približala stvarnosti. Mnogo tega je zapisano tudi na »Galebu«, v njegovih ladijskih dnevnikih, še več pa v srcih članov njegove posadke. Najlepši pa so spomini na potovanja s predsednikom Titom.

Službovanje na ladji »Galeb« je največja čast, ki lahko doleti pripadnike naše vojne mornarice. In še najbolj srečni so tisti, ki se na krovu te ladje lahko osebno srečajo s svojim vrhovnim poveljnikom. In česa se člani »Galebove« posadke najraje spominjajo s potovanj s predsednikom?

Dolge plove »Galeba« s Titom niso bile vedno mirne. Morje je muhasto. Včasih pobesni. Dnevi take plovbe so naporni, utrudljivi. Ob takih dneh se je predsednik Tito rad podal v najnižje prostore ladje, v strojnico, med strojnike, kjer je najtežje. Obiskoval je bolnike, poskušal hrano, fotografiral se je z mornarji, najboljšim pomorščakom je poklanjal osebna darila. Posadki pa je bilo vedno najpomembnejše: zagotoviti predsedniku Titu najboljše pogoje za delo, storiti vse za varno plovbo. S posebnim poudarkom in spoštovanjem pa se moštva »Galeba« spominjajo, da je tudi predsednik Tito strogo spoštoval ladijske predpise ter s svojim zgledom najbolje obvezoval tudi posadko.

Posadke »Galeba« so se v četrtno stoletja menjavale, zaobljuba pa je bila ves čas ista: »Čast službovanja na »Galebu« moramo ohraniti kot največjo vrednoto naše vojne mornarice!« Ti mornarji, ki so vsi imeli izjemno strokovnost in izjemne človeške vrline, so bili vedno sposobni predsedniku Titu na »Galebu« omogočiti pogoje za uresničitev njegovih zgodovinskih poslanstev. Poleg tega pa so bili sposobni naše tradicionalno pomorsko znanje prenašati po vsem svetu.

Šolska ladja »Galeb« ponosno pluje po našem morju. Na njem se učijo rodovi naših mornarjev. Obenem pa je ta ladja živ spomenik plemenite misli prijateljstva in sožitja med narodi, Titove misli o neuvrščenosti...

Vladimir B. Medvešek

*Predsednik Jugoslavije
Josip Broz Tito
med sprehodom
na ladji »Galeb«
— foto: Joco Žnidaršič*

*Večerni posnetek ladje »Galeb«,
zasidrane v pristanišču v Colombu
na Sri Lanki med konferenco
neuvrščenih dežel*

MED ROJAKI PO EVROPI

ZAKONSKA UREDITEV OBRTI
V JUGOSLAVIJI

NAJVEČ SEDEM ZAPOSLENIH

Prvo poglavje predlaganega obrtnega zakona obravnava temeljna načela, ki so osnovna izhodišča za celotno področje samostojnega osebnega dela s sredstvi, ki so lastnina občanov. Ta načela, zapisana že v ustavi in zakonu o združenem delu, opredeljujejo gospodarske dejavnosti, s katerimi se delovni ljudje s samostojnim osebnim delom in sredstvi lahko ukvarjajo, kako se lahko združujejo in kakšne so njihove pravice.

Zasebni obrtniki lahko opravljajo obrtno, gostinsko, avtoprevoziško, brodersko dejavnost in prodajo na drobno, seveda pod določenimi pogoji. Obrtniki imajo na podlagi svojega dela ter ob povezovanju z združenim delom načeloma enak družbenoekonomski položaj kot delavci v združenem delu ter hkrati enake pravice in obveznosti.

Samostojni obrtniki lahko po načelu prostovoljnosti in enakopravnosti povezujejo svoje delo in sredstva v zadrage ali druge oblike združevanja za to, da dosežejo večjo produktivnost.

Izjemoma lahko samostojni obrtniki zaposlijo določeno število delavcev, če za vrsto dejavnosti, s katero se ukvarjajo, obstoje družbene potrebe.

Samostojni obrtnik, ki se, na primer, ukvarja s popravili, vzdrževalnimi deli ali izdeluje predmete, pri tem pa ne uporablja avtomatičnih strojev, lahko zaposli največ pet delavcev. Če pa obrtnik, ki se ukvarja z naštetimi dejavnostmi, izdeluje predmete po naročilu, določenih merah in načrtih, ki jih zahteva posamezni naročnik oziroma po pogodbi s organizacijami združenega dela, lahko zaposli tudi sedem delavcev. O tem pa odloča ustrezni občinski upravni organ.

V prvem poglavju predlaganega zakona je zanimiv 7. člen, ki govori, s katerimi gospodarskimi dejavnostmi se zasebni obrtniki ne smejo ukvarjati, in sicer: z izdelavo zdravil, mamil in strupov (lahko pa zbirajo in predelujejo zdravilna zelišča), eksplozivnih snovi, strelnega orožja (če ni namenjen športu ali lovu), z izdelavo kemičnih sredstev za zaščito rastlin, sredstev za dezinfekcijo in deratizacijo ter snovi, namenjenih blagovnemu prometu, ki lahko škodujejo okolju in ljudem. Prav tako se obrtniki ne smejo ukvarjati s klanjem živine in z obdelavo mesa. Prepovedana so tudi vsa rudarska dela (razen pridobivanja gline, kamna, peska in gramoza), sleherni prevoz z zračnimi plovili, prevoz oseb z žičnicami (razen z vlečnicami), tiskarstvo (izjema so le tiskanje not, izdelki sitotiska ter tistega tiska, ki je potreben za izdelavo embalaže ter predmetov papirne, plastične in druge galanterije). Obrtniki ne smejo javno predvajati filmov, se ukvarjati z igralnicami ali drugimi igrami na srečo, prav tako pa se ne smejo pečati s trgovino (razen s trgovino na drobno).

Za ustanovitev obratovalnic so v osnutku zakona določeni pogoji. Ustanovi jo lahko vsak samostojni obrtnik, vendar pa mora imeti ustrezno izobrazbo ali z delom pridobljene sposobnosti in potrebna delovna sredstva. Obrtnik si lahko zgradi oziroma ustanovi obrtno delavnico, gostinski obrat, poslovalnico za opravljanje prevozov z majhnimi

plovili za pomorski, jezerski ali rečni promet, poslovalnico za opravljanje prevozov z motornimi vozili v cestnem prometu in prodajalno na drobno. Sleherni samostojni obrtnik pa sme imeti le eno samo obratovalnico. Seveda pa lahko vsak samostojni obrtnik opravlja svojo dejavnost tudi v najetih prostorih.

O natančnejših določilih predlaganega zakonskega osnutka v zvezi z obratovalnicami bomo pisali v eni izmed prihodnjih števil.

NAŠI V ZR NEMČIJI

RAZLIKE MED PRAVNIM IN DEJANSKIM POLOŽAJEM

Pravni položaj jugoslovanskih delavcev v ZR Nemčiji se je v zadnjih dveh letih nekoliko izboljšal, vendar pa so velike razlike med pravnim in dejanskim položajem delavcev iz Jugoslavije. V večji meri se je v ZRN izboljšal položaj tujih delavcev iz držav EGS, kakor tudi iz držav, ki se bodo v kratkem pridružile tej skupnosti. Med nezaposlenimi nemškimi in tujimi delavci je bilo ob koncu lanskega leta naših delavcev najmanj. Takrat je bilo povprečno 4,8 odstotka nezaposlenih Nemcev, 5,8 odstotka nezaposlenih tujcev, med njimi pa samo 3,8 odstotka delavcev iz Jugoslavije.

To so povedali na posvetovanju o delovno-pravni zaščiti in položaju jugoslovanskih delavcev v ZRN. Predstavniki ustreznih služb naših diplomatsko-konzularnih zastopstev so opozorili, da je pravni in socialni položaj velike skupine naših delavcev, začasno zaposlenih v tej državi, manj ugoden od položaja vseh drugih tujih delavcev. Pripravljenih imajo vrsto predlogov za izboljšanje pogojev in razmer, v katerih žive naši delavci. O teh predlogih bodo razpravljali na bližnjih meddržavnih pogovorih. Opozorili so tudi na nevezdržnost prakse posameznih lokalnih organov, ki — čeprav so taki primeri resda redki — ravnaajo z bolnimi in starejšimi nekvalificiranimi delavci »nečloveško, tako da to postaja že diskriminacija«. Med drugim so povedali, da na delovno-pravni položaj naših delavcev pogosto vpliva stroga selekcija, ko se potegujejo za kvalificirane in zdrave ljudi, druge pa odpravljajo. Povedali so tudi, da naši delavci še vedno bolj malo izkoriščajo pravno pomoč, ki jo lahko dobe pri nemški zvezi sindikatov (DGB), da imajo odločilno besedo delodajalci in da proklamirano politiko glede tujih delavcev Nemci realizirajo počasi in nedosledno.

Po eni strani nemške oblasti strogo izvajajo prepoved prihajanja novih delavcev iz držav zunaj evropske skupnosti, medtem ko po drugi strani še niso uresničile napovedanih sprememb, s katerimi naj bi se povečala zanesljivost bivanja delavcev v ZRN, in sicer s podaljšanjem dovoljenja za bivanje od enega na dve leti. Prav tako niso izvedli odloka zveznih dežel, da se po petletnem bivanju izda dovoljenje za časovno neomejeno bivanje, po osmih letih pa si delavec praviloma pridobi pravico do bivanja.

SEDMI SLOVENSKI VELESLALOM

Na vsakoletni največji športni prireditvi naših rojakov na tujem, slovenskem veleslalomu v Švici, se iz leta v leto zbere večje število tekmovalcev. Tudi letos je bilo tako: na 7. slovenskem veleslalomu se je zbralo kar 323 tekmovalcev, članov slovenskih in jugoslovanskih društev iz Švice, ZR Nemčije in Avstrije, pridružili pa so se jim tudi člani Društva slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije, ki deluje v Švici. Organizator, Slovensko planinsko društvo Triglav iz Züricha, se je tudi letos potrudil, da je bilo tekmovalje izvedeno strokovno na zavidljivi višini. Letos je bil sedež tekmovalne pisarne kot običajno v Unteribergu, samo tekmovalje pa na bližnji veleslalomski progi v Ibergereggu.

Večina tekmovalcev se je v Unteribergu zbrala že na predvečer tekmovalja, ko je bil v tamkajšnji telovadnici družabni večer, na katerem je igral za razvedrilo trio Flere iz domovine. Med uglednimi gosti so rojaki pozdravili ta večer tudi jugoslovanskega ambasadorja v Švici Elhanija Nimanija, jugoslovanskega generalnega konzula v Zürichu Branka Karadjola in številne druge konzularne in diplomatske predstavnike. Iz domovine je prispelo številno zastopstvo tekmovalcev, ekip nekaterih slovenskih podjetij, poleg njih pa so se pripeljali tudi predstavniki republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, zveze sindikatov, smučarske zveze Jugoslavije, skupnosti za zaposlovanje in drugi.

Vsem zbranim rojakom in gostom se je zahvalil za obisk predsednik društva Triglav Roman Kranjc, ki je ob tej priložnosti izročil tudi društvena priznanja dosedanjsima dolgoletnima društvenima delavcema inženirju Janezu Kušarju in dr. Matiji Tuma. Oba sta z dosedanjim delom pri društvu Triglav prispevala velik delež in imata velike zasluge, da se je to društvo tako uveljavilo med našimi rojaki v Švici.

Samo tekmovalje, v nedeljo, 5. marca dopoldne, je potekalo na treh progah hkrati, na tekmovalni progi, na progi za mladince in člane ter na lažji progi za cicibane in pionirje. Trajer vseh prog je bil prizadevni smučarski delavec med našimi rojaki v Švici inženir Damjan Hladnik. Vrhovni sodnik tekmovalja je bil Marko Urbas iz Winterthura, pomočnik vrhovnega sodnika Lovro Jonak, vodja tekmovalja pa Jože Zavratnik. Razveseljivo je, da je v otroških in mladinskih tekmovalnih skupinah tekmovalo skupno kar 85 tekmovalcev. Med mladinkami je zasedla prvo mesto obetajoča tekmovalka Katja Hladnik, ki je imela daleč najboljši čas, med članicami pa so si z malenkostnimi razlikami razdelile prva tri mesta tekmovalke Ema Zupan, Triglav, Zürich, Slavica Kocjan, Vihor, Švica, in Tanja Hugentobler. V skupini mladincev je zmagal Robi Reichman, član Triglava iz Züricha, drugo in tretje mesto pa sta si delila Tone Čop iz Vorarlberga v Avstriji in Igor Kušar, član Triglava v Zürichu. V prvi skupini članov je zmagal Bojan Čanžek, član Triglava iz Züricha, na drugem mestu je bil Jože Stražar, član Planike iz Winterthura, na tretjem pa Vojko Gašperšič, član slovenskega društva Vorarlberg. V drugi skupini članov je bil na prvem mestu Janez Čop, član slovenskega društva Vorarlberg, na drugem mestu je bil Polde Švab, Triglav Zürich, na tretje mesto pa se je uvrstil Stane Arzenšek, član Triglava iz Münchna. Med gosti iz domovine so se zlasti odlikovali tekmovalci in tekmovalke Ljubljanske banke, Leka, Emone in drugi. V ekipnem tekmovalju je bila med ženskami na prvem mestu ekipa ljubljanske Emone, na drugem mestu je bila prva ekipa Triglava iz Švice, na tretjem pa ekipa ljubljanske Leka. Med moškimi ekipami je bila najboljša prva ekipa Triglava v Švici, na drugem mestu je bila ljubljanska banka, na tretjem pa ekipa Triglava iz Münchna. Skupno je tekmovalo osem ženskih in štirinajst moških ekip.

Vsi najboljši tekmovalci so prejeli lepe nagrade in pokale, ki so jih prispevala številna slovenska in švicarska podjetja. Ekipni prehodni pokal Koordinacijskega odbora za vprašanja naših delavcev na tujem pri republiški konferenci Socialistične zveze in Slovenske izseljenske matice pa so si ponovno priborili smučarji in smučarke društva Triglav iz Švice.

J. Prešeren

PRIČARALI SMO DELČEK DOMOVINE

Člani Slovenskega kulturnega društva »Planika«, Malmö, ki šteje 240 članov, od teh jih je kar 76 v starosti od 3 do 18 let, smo na občnem zboru ugotovili, da smo v preteklem delovnem obdobju delovali kar živahno. Organizirali smo dve kulturni prireditvi, ob dnevu žena in ob novem letu, dve pa smo organizirali skupno z drugimi jugoslovanskimi društvi, ob dnevu mladosti in ob dnevu republike. Kulturni spored so prispevali učenci slovenske dopolnilne šole in druga mladina. V letu 1977 smo imeli tudi osem veselic, zlasti lepo pa je uspela novoletna zabava, ki se je je udeležilo največ naših rojakov. Na naših zabavah sta nastopala slovenska ansambla »Lastovke« in ansambel Martina Pečovnika. Tudi v letu 1977 je izredno lepo uspel naš izlet v naravo, ki se ga je udeležilo okrog 120 članov. V avgustu pa je društvo skupno z učiteljem Francem Šprahom organiziralo izlet v Halmstad. Veliko pozornosti smo posvetili otrokom, saj smo zanje prirejali bralne ure pravljic, prikazovali smo jim barvne diapozitive in otroške filme. Za to delo gre zahvala Zdenki Rihter. Lani pa je žal odpadla počitniška kolonija za naše otroke.

V letu 1977 je bilo v društvenih prostorih prikazanih tudi več slovenskih filmov za odrasle, med katerimi naj omenimo zlasti film »Povest o dobrih ljudeh«, »Sreča na vrhici«, »Idealist« in druge. Društveni pevski zbor, ki ga vodi Jože Skok, je že nekajkrat nastopil tudi na nedruštvenih prireditvah, kjer je požel lepe uspehe. Precej članov se udeležuje tudi v ženski sekciji ter v namiznoteniški in šahovski sekciji. V društvenih prostorih imamo na voljo knjige, ki si jih lahko izposojamo, tu pa lahko gledamo tudi televizijski spored, prebiramo razne časopise iz domovine, poslušamo plošče, svoj prostor pa imajo na voljo tudi otroci, ki tu lahko rišejo, pišejo in se zabavajo po

Skupina učencev slovenske dopolnilne šole v Malmöju, ki si je ogledala miniaturno mesto v Halmstadu

svoje. Po vsem tem, kar sem povedal, lahko zapišem, da smo si resnično pričarali košček domovine.

Društvo »Planika« je v preteklem letu skupno z ostalimi slovenskimi društvi na Švedskem sodelovalo pri kulturnem sporedu slovenskega festivala v Olofströmu; mimogrede pa smo za kratek čas sprejeli v goste tudi predstavnike iz domovine, skupno z ansamblom »Veseli planšarji«, ki so tudi sodelovali na naši proslavi dneva mladosti.

Upravni odbor društva je sodeloval tudi pri delu koordinacijskega odbora slovenskih društev na Švedskem in z vsemi jugoslovanskimi društvi v Malmöju. V minulem letu je društvo prejelo tudi veliko moralno in materialno pomoč od domovine, zlasti od Slovenske izseljenske matice. Dobili smo več iger za otroke, različne pesmi, knjige, slike, revijo Rodna gruda, diapozitive in drugo. Za vse to se jim javno zahvaljujemo. Odbor društva je imel dvanajst rednih sestankov.

Občni zbor je delo društvenega odbora ocenil kot nadvse uspešno in mu izrekel za to vse priznanje. V novem odboru, ki smo ga izvolili na občnem zboru, pa je tretjina starih in dve tretjini novih članov. Za predsednika je bil ponovno izvoljen Jože Myndel, za podpredsednico Marjeta Isaevska, blagajnik je Franc Franceus, tajnica pa Zdenka Rihter. Občnemu zboru, ki je sprejel tudi delovni načrt za leto 1978, je prisostvoval tudi jugoslovanski konzul Boro Zurovac, predstavnik Ljubljanske banke in predstavniki vseh jugoslovanskih društev v Malmöju.

Ivan Pucko

Na silvestrovanju, ki ga je pripravilo SKD Planika v Malmöju

RAZSTAVA V ZÜRICHU

»TITO, REVOLUCIONAR IN DRŽAVNIK«

V četrtek 9. februarja je v dvorani Kazina Zürichhorn v Zürichu jugoslovanski generalni konzul Branko Karadjole v prisotnosti jugoslovanskega ambasadorja iz Berna Elhanija Nimanija, predstavnikov našega in številnih tujih konzularnih predstavništev, pomembnih švicarskih javnih in gospodarskih organizacij, švicarskega radia, televizije in dnevnega časopisja, ter predstavnikov slovenskih in jugoslovanskih društev, odprl razstavo fotografij »Tito, revolucionar in državnik«.

Razstava, ki je prepotovala že vso Švico od Ženeve prek Berna in Basla do Züricha, je posvečena 85-letnici maršalovega rojstva in 40-letnici vodstva Komunistične partije Jugoslavije.

Potem ko so si gostje ogledali bogato zgodovinsko dokumentacijo, je bil predvajan film o življenju maršala Tita, od časov njegove revolucionarne mladosti do prevzema odgovorne naloge na čelu komunistične partije Jugoslavije, preko Titovega zmagovalnega obdobja vodje partizanskih enot do časov po vojni, ko je državnik Tito vložil in vlagal vse svoje moči v borbo za neodvisnost narodov in narodnosti in v izgradnjo nove Jugoslavije, ki je stopila, kot je rekel v pozdravnem govoru generalni konzul Branko Karadjole, iz periferije v središče svetovnih dogodkov.

Razstava je vzbudila živo zanimanje in so si jo ogledali poleg Jugoslovancev tudi številni Švicarji in obiskovalci drugih narodnosti. Odprta je bila od 9. do 19. februarja.

Breda Stepič-Cechich

OBČNI ZBOR SKD IVAN CANKAR NA DUNAJU

PRIZNANJA USTANOVITELJEM

V soboto, 28. januarja 1978, so se zbrali člani slovenskega kulturnega društva Ivan Cankar na Dunaju na rednem letnem občnem zboru. Poleg članov društva so se zbora udeležili tudi gostje iz domovine — koordinacijski odbor za vprašanja naših delavcev v tujini pri republiški konferenci SZDL Slovenije je zastopal Marko Pogačnik, občinsko konferenco SZDL Ljutomer, ki ima pokroviteljstvo nad našim društvom, pa Feliks Kardinar — in zastopniki diplomatsko-konzularnega zbora.

V imenu dosedanjega upravnega odbora je o delu v preteklem letu poročal ing. Marjan Pirc. Iz poročila sledi, da je poslovalo društvo v preteklem mandatnem obdobju zelo uspešno, saj je organiziralo vrsto prireditev, med drugim je organiziralo tudi izlete za svoje člane. V čast Titovih jubilejev je bila junija lani tudi veličastna proslava, prav tako pa je bila slovesna prireditev tudi v čast dneva republike, ko so bili sprejeti učenci slovenskega dopolnilnega pouka v pionirsko organizacijo.

Uspešno je delovala tudi nogometna sekcija, na novo pa je bil ustanovljen kegljaški klub, ki ima 12 članov. Pevski zbor je redno vadil ter nastopal na vseh prireditvah.

Ustanovitelji društva so dobili ob 5. obletnici posebna priznanja. Nov upravni odbor vodi ing. Marjan Pirc, eden izmed ustanoviteljev društva.

Karel Koren

SPD TRIGLAV IZ ZÜRICHU VABI PLANINSKI PLES 1978

Slovensko planinsko društvo Triglav iz Züricha se že vneto pripravlja za letošnji tradicionalni PLANINSKI PLES. Za vse člane in goste pripravljajo vrsto presenečenj, že zdaj pa lahko obljubimo, da bodo med nami člani

znane folklorne skupine, da bo za smeh in dobro voljo poskrbel vsem dobro znani humorist in da bodo prišli igrati za ples naši stari znanzi »Fantje iz Sevške doline«. Omeniti moramo tudi, da je dobilo društvo dovoljenje za zabavo do 4. ure zjutraj.

Tradicionalni slovenski planinski ples bo letos v soboto 29. aprila v dvorani Albisriederhaus. Kdor ne ve, kje je ta dvorana in potuje z lastnim vozilom, naj vpraša za Albisrieden, kdor pa prispe v Zürich z vlakom, naj na železniški postaji vstopi na tramvaj št. 3 in se pelje do predzadnje postaje.

NA PUSTOVANJU V THAYNGENÜ

»SOČA« OBLJUBLJA

Prijetno, domače in zabavno je bilo v soboto 4. februarja v Thayngenu na pustovanju, ki ga je pripravila kegljaška sekcija Soča iz Schaffhausna. Med častnimi gosti te vesele prireditve je bil tudi konzul Dušan Isaković pa tehnični vodja Kegljiaške zveze Jugoslavije in podpredsednik olimpijskega komiteja ter mednarodne kegljaške federacije Avgust Likovnik, ki je dan pred tem v Winterthuru vodil izpise za kegljaške sodnike. Povedal nam je, da je osemintrideset naših rojakov uspešno opravilo to preizkušnjo.

Za uspešen potek prireditve, ki je bila skrbno pripravljena, je skrbel predsednik sekcije Maks Sirk in drugi člani. Mimogrede nam je povedal, da ne nameravajo ostati samo pri kegljanju in organizaciji družabnih prireditev, ampak

SPOŠTOVANI ROJAKI!

Slovensko kulturno in športno društvo »TRIGLAV« e. V. München prireja dne 21. aprila 1978, ob 8.30 uri v veliki olimpijski dvorani

I. EVROPSKO PRVENSTVO JUGOSLOVANSKIH DRUŠTEV IN KLUBOV V KEGLJANJU

Tekmovanje bo v počastitev 1. maja, praznika dela, povezano s praznovanjem 100. obletnice rojstva Otona Župančiča.

Določila tekmovanja:

Tekmujejo ženske in moške ekipe, ki štejejo po 6 (šest) članov. Vsak tekmovalac ima:

ženske

25 lučajev na polno

25 lučajev na čiščenje

moški

50 lučajev na polno

50 lučajev na čiščenje

Podjetja lahko prijavijo več ekip. Tekmovalci, ki ne bodo tekmovali ekipno, tekmujejo kot posamezniki. Tekmovalcem ekip se rezultat šteje tudi kot posameznikom.

Vljudno vabimo vaše športnice in športnike, da se udeležijo te velike športne manifestacije.

Prosim vas, da nam čimprej sporočite vaše dokončne prijave na naslov:

SKŠD »TRIGLAV« e. V.

Schillerstr. 7/III

8000 München 2

Kot vam je znano, SKŠD »TRIGLAV« e. V. München, nima lastnih sredstev, zato vam stroškov udeležbe ne moremo poravnati. Vsekakor pa vam bomo pomagali priskrbeti primerno prenočišče.

Po tekmovanju je za goste 22. aprila dopoldne predviden ogled mesta München, popoldne pa ogled »olimpijske vasi«. Zvečer pa ste vljudno vabljeni na proslavo in zabavno prireditev, ki bo v Löwenbraukellerju, Stiglmeierplatz.

ISKRENO SE VESELIMO VAŠEGA PRIHODA IN VAS POZDRAVLJAMO S ŠPORTNIM »Z D R A V O«!

»TRIGLAV« e. V.

Slovensko kulturno in športno društvo
München

da se pripravljajo na ustanovitev pevskega zbora, ki mu bodo prav tako dali ime »Soča«. V sekcijo so vključeni skoraj vsi naši rojaki, ki živijo na območju Thayngena, Schaffhausna, Neuhausna in Beringena.

Kot se spodobi, je bilo na prireditvi tudi precej maskiranih obiskovalcev, prvo nagrado za masko pa je dobila zapeljiva rdečelaska, za katero se je šele pozneje izkazalo, da je v resnici — moški.

Breda Stepič-Cechich

VELESLALOM PRIJATELJSTVA

USPEŠNO SODELOVANJE

V nedeljo 29. januarja je bilo v vrsti številnih letošnjih smučarskih tekmovanj na sporedu 3. tekmovanje z naslovom »Veslesalom prijateljstva«, ki ga je pripravilo Slovensko društvo Planika iz Winterthura. Pri organizaciji je s sodniško ekipo in s številnimi tehničnimi pripomočki sodelovalo Športno društvo Kanin iz Bovca. Med gosti iz domovine je bil na prireditvi tudi predstavnik občinske konference SZDL Ljubljana-center.

Tekmovalna pisarna v hotelu Rietbad je začela z delom že v soboto pred tekmovanjem, saj je bilo treba izžrebati startne številke, pripraviti prog, ne nazadnje pa je bila najavljena tudi zabava oziroma družabni večer za vse udeležence in njihove družinske člane.

Na sam dan tekmovanja smo ugotovili, da so bila ta dan na Rietbadu kar tri smučarska tekmovanja, zato je bilo precej živahno. Pred začetkom tekmovanja je predsednik Planike Marko Urbas zaželel gledalcem lep dan, tekmovalcem pa veliko sreče, predstavnik SZDL Marjan Štrikar pa nam je prinesel pozdrave iz domovine. In že se je pričelo tekmovanje. Najprej so bile na vrsti ženske in cicibani, pa pionirji, mladinci in člani. Gledalci so vneto spodbujali vse tekmujoče.

Člani kegljaške sekcije Soča iz Schaffhausna so blizu cilja postavili tudi šotor, kjer je bilo na voljo toplo okrepčilo.

Po tekmovanju so se vsi tekmovalci in gledalci ponovno zbrali na slovesni razglasitvi rezultatov v hotelu Rietbad. Med častnimi gosti je bil tokrat ponovno med nami konzul Dane Mataič. Posebna zanimivost za obiskovalce je bila tudi v tem, da je jugoslovanski zvezni smučarski sodnik Leopold Kokolj objavil, da so dan pred tem uspešno opravili izpite za smučarske sodnike tudi nekateri naši rojaki iz Švice. To so bili: Ivan Bernik, Željko Gobec, Mile Golub, Damjan Hladnik, Franc Ilar, Jože Jelovčan, Lovro Jonat, Janez Kušar, Branko Sekloča, Drago Strnad, Alojz Špur, Ivan Umek, Marko Urbas in Niko Zorč.

Ob koncu se je predsednik Marko Urbas še posebej zahvalil vsem, ki so pomagali pri uspešni izvedbi tekmovanja in vsem, ki so prispevali pokale in nagrade. Posebna zahvala je veljala tudi Športnemu društvu Kanin iz Bovca. Predsednik tega društva Ernest Štrukelj pa je ob koncu Marku Urbasu izročil pokal z napisom: SD Planiki Winterthur za uspešno sodelovanje poklanja ŠD Kanin iz Bovca.

Na tekmovanju za veslesalom prijateljstva so prva mesta v različnih kategorijah dosegli: Helena Dolhar, Vojka Erjavec, Sonja Hladnik in Vojko Čamžek, vsi člani SPD Triglav iz Züricha, Erik Bernik, član SD Planika Winterthur, Nataša Herga in Irena Stipetič, obe članici SPD Vorarlberg, Avstrija, ter Davor Kantušar in Stane Arzenšek, člana SKSD Triglav München. Ekipno sta zmagala oba Triglava, pri moških züriški, pri ženskah pa münchenski. Rezultati klubskega tekmovanja SD Planika Winterthur: pri ženskah je bila prva Milena Valente, pri moških pa Franc Pečovnik. V tekmovanju za JU SKI sta bila med posamezniki zmagovalca Vojka Erjavec in Vojko Čamžek, ekipno pa sta zasedli prvo mesto SPD Triglav Zürich pri moških in ekipa SKSD Triglav München pri ženskah.

Breda Stepič-Cechich

PREŠERNOV VEČER V ŠVICI

Slovenci v Švici smo v soboto, 4. februarja, doživeli izredno lep kulturno-zabavni večer. To je bila namreč proslava slovenskega kulturnega praznika, posvečena spominu največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna. Za vse udeležence te proslave je bil ta večer nedvomno veliko več kot zgolj razvedrilo in zabava. Celo mize so tokrat kazale drugačno podobo in so bile namesto s steklenicami in kozarci okrašene zličnimi ikebanami. Seveda pa s tem ni rečeno, da so morali ljudje oditi suhih grl in praznih želodcev. A o tem pozneje. Kdor je iskal še kaj več, so se mu oči ustavile na velikem napisu nad odrom — »Da bi nam srca vnel za čast dežele«, kakor je bil pesnik zapisal v svojem Sonetnem vencu.

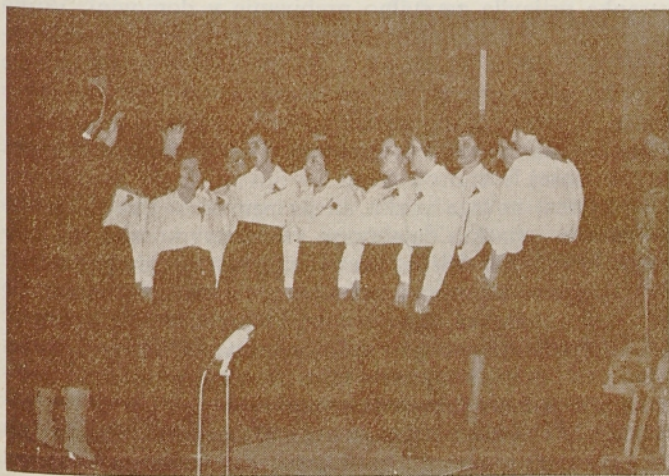
Malo pred 20. uro so se zavese nekoliko razgrnile in prireditelj p. Fidelis Kraner je z odra pozdravil vse navzoče, zlasti seveda goste iz oddaljenejših krajev. Pri srčen pozdrav je veljal našim rojakom iz Oberhausna v ZR Nemčiji, ki so se k nam pripeljali kar z avtobusom. Trenutek za tem je napovedovalec v slovenski narodni noši napovedal prvo točko sporeda: »Slovenski ženski sekstet zapoje Zdravljico, pri zadnji kitici pa se mu pridruži Slovenski mešani pevski zbor iz Oberhausna.« Lepo zadonijo glasovi in ko uho ujame še močne glasove basistov, se mi zdi, da sanjam.

Züriški ženski sekstet je tokrat prvič nastopil, zato so bila ta dekleta za marsikoga pravo presenečenje. Resnično presenečenje pa je obiskovalce čakalo tudi na samem odru. Po vsaki točki so se namreč bolj razgrnile zavese in končno je bil razkrit ves oder. Takrat smo videli, da je bil urejen kar v posnetek Prešernove rojstne sobe. Na desni smo videli staro krušno peč pa posteljo in zibko, na levi veliko robato klop in mizo, katero je krasil lep slovenski šopek. Tudi kolovrat je bil na svojem mestu. Skratka, bil je dokaj veren posnetek Prešernove muzejske sobe na Vrbi. Na steni pa je bila še velika slika samega pesnika.

Po kulturnem sporedu, ki je trajal približno eno uro, se je odprl tudi samopostrežni buffet, kjer pa je obiskovalce spet čakalo svojevrstno presenečenje. Prireditelj je poskrbel za dobro furlansko vino, za radensko mineralno vodo in za prave kranjske klobase. Dobiti je bilo moč tudi prave domače krofe, ki so jih nacvrla slovenska dekleta. Medtem se je pripravil za nastop tudi ansambel »Mladi vasovalci« iz Oberhausna.

Ob tej priliki bi se rad zahvalil v imenu vseh rojakov iz Švice našim gostom iz daljnega Oberhausna, saj so se resnično potrudili, da je ta naš kulturni večer tako uspel. Hvaležni smo tudi vsem, ki so pomagali pri organizaciji večera s prostovoljnim delom.

Slovenski ženski sekstet iz Züricha

Ko smo se malo po polnoči razhajali, sem med potjo razmišljal, upam, da ne samo jaz, kako so nam Slovencem v tujini potrebni taki večeri.

Gustl Teropšič

OBČNI ZBOR V STOCKHOLMU

DOBRO DELO

V soboto 4. februarja je vila Marieborg v tistem predmestju Farsta Strand spet oživela. Človek bi mislil, da je veselica, saj je bila hiša polna odraslih in mladine, bil pa je le občni zbor Slovenskega društva v Stockholmu in vsakdo, ki pozna naše navade, da se radi zbiramo na veselicah, občne zборе pa prepuščamo drugim, je bil nemalo presenečen. Ali smo res opustili vse slabe navade? Vseh ne. Pričeli smo s tradicionalno enournno zamudo. Kljub temu malemu spodrsrlaju pa lahko z veseljem ugotovimo, da je ta občni zbor, po številu četrti, ki smo ga stockholmski Slovenci imeli v našem domu, lepo uspel. Udeležilo se ga je triinšestdeset članov (toliko jih je glasovalo), da otrok, ki jih je v zgornjih prostorih kar mrgolelo, niti ne štejemo.

Občni zbor je odprl predsednik društva Kristijan Mla-kar, ki je v uvodu pozdravil vse navzoče, še posebej pa predstavnike jugoslovanske ambasade, Jugoslavenskega lista in Ljubljanske banke, nato pa na kratko podal poročilo o pglavitnih dejavnostih društva v preteklem letu. Kot je bilo razvidno iz njegovega poročila, je društvo v preteklem letu dobro delovalo. Organiziralo je več zabavnih in kulturnih prireditev, izletov, športnih srečanj, predavanj, člani so pomagali pri ureditvi okolice doma in izvedli več notranjih popravil; društvo je nabavilo več tehničnih pripomočkov za lažje delo kuhinje in vzdrževanje čistoče v domu, pomemben je nakup televizorja in video rekorderja ter še več drugih stvari. Na koncu je dejal: »Moram pa priznati, da preteklo leto ni minilo čisto brez težav. Še vedno ostane boleče vprašanje dežurstva v domu, borimo se s finančnimi težavami, plačevanje članarine je neredno in aktivnost članov je premajhna. Če hočemo, da bomo še naprej deležni finančne pomoči od raznih organizacij, moramo bolj resno delati in dokazati, da smo res vredni imena enega najboljših društev na Švedskem.« Marsikdo, ki pozna razmere v društvu, je njegovim zaključnim besedam tiho pritrnil. Res je, veliko se je naredilo, vendar bi se lahko še več. In za tem, da se stori še več, mora pač stremeti vsako društvo. Kar je bilo storjenega, to so storili prizadevni člani upravnega odbora in tistih nekaj družin, ki iz meseca v mesec, brez negodovanja, sprejmejo dežurstvo v domu. Slovensko društvo v Stockholmu pa ima med svojim članstvom še veliko neizkoriščenih moči, ki bi lahko pomagale društvu.

Za predsednikom sta podala svoji poročili vodja kulturne komisije Edvard Pišler, ki je pohvalil zlasti delo male šole in krožkov, ki jih je ustanovila Minka Benedik, ter blagajničarka Zinka Ratajc, ki je po večletnem zahtevnem delu z blagajno tokrat naznanila svoj odstop. Za njeno prizadevnost ji je občni zbor izrekel posebno zahvalo.

Medtem ko so člani izpolnjevali volilne liste za novi upravni odbor in je volilna komisija pričela z delom, se je razvila razprava o nadaljnjem delu društva. Večkrat je bilo poudarjeno, da bo treba razširiti in poglobiti kulturno dejavnost društva, ki je zdaj le preveč omejena. Sklenjeno je bilo tudi, da se članarina poveča za vse odrasle člane od sedanjih 25 na 35 kron, v kar je vračunana naročnina za »Naš glas«, tistim pa, ki ne plačujejo članarine, se bo ob vstopu na društvene prireditve zaračunala vstopnina v znesku 10 kron, od katerih bo polovica prispevek glasilu slovenskih društev.

Ko je volilna komisija končala svoje delo, si je novi upravni odbor med seboj razdelil funkcije. Vodstvo Slo-

venskega društva v Stockholmu ima sledečo zasedbo: predsednik je Kristijan Mlakar, podpredsednik Boris Šavs, tajnik Minka Benedik in blagajnik Helmut Kegl. Člani UO so še: Ivo Bedič, Jože Harc, Ana Jaki, Edo Pišler, Viktor Prestor, Jože Štefanič in Pavel Udir. Želimo jim uspešno leto.

Ker je občni zbor sovpadel s praznovanjem slovenskega kulturnega praznika, je takoj sledila proslava, ki jo je pripravila učiteljica Rada Pišler. Med njenim predavanjem o življenju in delu našega pesnika Franceta Prešerna so se zvrstile deklamacije in pesmi, ki so jih izvajali učenci male šole in slovenskega dopolnilnega pouka. Lepo je recitiral zlasti učenec Robert Popek. Ker je bil letos kulturni praznik posvečen tudi stoletnici rojstva Otona Župančiča, je za zaključek članica Meta Švajger recitirala njegovo pesem Tiho prihaja mrak.

Po proslavi je bila prosta zabava z zakusko, ki so jo pripravile neutrudne Anica, Anka in Liljana Radosavljevič. Pesem harmonike je skozi razsvetljena okna slovenskega doma še dolgo odmevala v belo zimsko noč.

T. J.

CARINSKI PREDPISI

UVOZ RABLJENIH MOTORNIH VOZIL S PLAČILOM IN BREZ PLAČILA CARINSKIH DAJATEV IN UPOŠTEVANJE RABLJENOSTI

Naši državljani, ki imajo stalno prebivališče v domovini, ali drugače rečeno, domače fizične osebe, lahko uvažajo motorna vozila, če jih kupujejo pri domači organizaciji združenega dela, ki sme po veljavnih predpisih uvažati motorna vozila. Plačujejo jih z devizami, ki jih imajo na svojem deviznem računu ali devizni hranilni knjižici pri pooblaščenih banki. Torej domače fizične osebe ne morejo uvoziti motornega vozila neposredno iz tujine. To ugodnost pa imajo jugoslovanski državljani, ki so na začasnem delu v tujini ali bivanju v tujini, seveda pod določenimi pogoji.

Za motorno vozilo se po naših predpisih smatra osebni avtomobil, dostavno vozilo, tovornjak, motorno kolo, moped in kolo s tovarniško vgrajenim motorjem ter kompletni sestavljeni ali razstavljani deli za navedena vozila in sicer: šasija, motor, blok motorja, menjalnik, diferencial, pokrov motorja, menjalnika in diferenciala, karoserija, kabina dostavnih vozil in tovornjakov, ter sprednja in zadnja prema.

Pri pogojih za uvoz motornih vozil je prišlo do sprememb, ki veljajo od 20. 6. 1977. Pri ugotavljanju rabljenosti motornih vozil pa so novosti od letošnjega februarja. Največ težav in nejasnosti strank v carinskem postopku so še vedno pogoji za uvoz, plačilo carinskih dajatev in plačilo zveznega, republiškega in občinskega prometnega davka.

Da bodo lažje razumljive spremembe, vam moram najprej razložiti, kako je bilo z uvozom motornih vozil do 20. 6. 1977. leta. Motorna vozila so lahko uvozili naši delavci, ki so na začasnem delu v tujini neprekinjeno več kot 2 leti in so imeli v tem času tudi več kot 2 leti motorno vozilo. Poleg tega so se morali za stalno vrniti v domovino. Razen teh pa so lahko neposredno iz tujine uvozili motorno vozilo tudi naši državljani, ki so bivali v tujini več kot 5 let in so se ravno tako za stalno vrnili v domovino.

Pri carinjenju vozila so morali predložiti potrdilo jugoslovanskega-diplomatskega ali konzularnega predstavništva Jugoslavije v državi, kjer je oseba delala oziroma bivala. Iz tega potrdila je bilo razvidno, da je oseba delala v tujini neprekinjeno več kot 2 leti in da je imela v tem obdobju

tudi vozilo več kot 2 leti (katerokoli vozilo — tovornjak, osebno, motorno kolo itd.) ali da je oseba bivala v tujini več kot 5 let. Carinskim organom je bilo potrebno priložiti pri carinjenju še potrdilo občine, iz katerega je bilo razvidno, da se je oseba za stalno vrnila v domovino.

Carinski organi so pri carinjenju vzeli vrednost novega vozila, ki je bila predpisana v Uradnem listu SFRJ št. 58/76. Cene so predpisane v deviznih vrednostih glede na kubaturo, moč motorja, število vrat, tip itd. Te devizne vrednosti so morale preračunati v dinarsko vrednost z uporabo veljavnega tečaja zveznega izvršnega sveta. Dodati pa je bilo potrebno še vse stroške prevoza in dostave do jugoslovanske meje, ki so tudi predpisani v tem uradnem listu in so različni glede na oddaljenost proizvajalca vozil in vrsto vozila. Pri carinjenju so carinski organi upoštevali tudi rabljenost vozila. Predpisi so določali, da je rabljenost lahko največ 50 % vrednosti novega vozila iste vrste. Letni odstotek istroženosti vozila ni bil predpisan. Komisija je pri samem pregledu vozila določevala stopnjo amortiziranosti. Prav zaradi tega je prišlo do neenotnih letnih stopenj pri posameznih carinaricah in zaradi tega je bilo tudi veliko spornih vprašanj v samem postopku carinjenja in po njem. Ko se je dobila tako izračunana istroženost, se je odštela od vrednosti novega vozila in tako ugotovila carinska osnova za izračun carine in ostalih carinskih dajatev. Če vrednost vozila ni predpisana v Uradnem listu, se carinska osnova ugotavlja na osnovi ocenitve. Za osnovo cenitve se jemljejo povprečne cene na zunanjih trgih in dodajo še povprečni stroški prevoza in dostave do jugoslovanske meje v prejšnjem letu.

Stari predpisi so dovoljevali, da je uvoznik lahko uvozil po eno vrsto vsakega motornega vozila, to se pravi po eno osebno, tovorno motorno vozilo in še motorno kolo. Za uvoz motornega vozila ni bilo predpisanega roka uvoza. Torej se je lahko oseba vrnila v domovino 1970. leta in je lahko uvozila motorno vozilo še v 1977. letu, seveda s plačilom carinskih dajatev. V kolikor stranka ni potrebovala vozila, ga je lahko prodala, le da je bilo potrebno plačati davek na preprodajo pri pristojnih občinskih organih.

Kakšne pa so torej novosti po 20. 6. 1977? Motorno vozilo lahko uvozijo jugoslovanski državljani, ki so delali v tujini neprekinjeno več kot 2 leti in jugoslovanski državljani, ki so prebivali na tujem več kot 5 let. Torej v prvi skupini ni več pogoja, da mora oseba imeti motorno vozilo tudi v tujini najmanj 2 leti, ampak je dovolj le delo v tujini. V obeh primerih se mora stranka za stalno vrniti v domovino. Pri carinjenju vozila mora stranka predložiti carinskim organom potrdilo jugoslovanskega diplomatskega ali konzularnega predstavništva iz države, kjer je delala oziroma bivala, iz katerega bo razviden dveletni čas dela oziroma petletni čas bivanja v tujini. Poleg tega pa še potrdilo pristojnega občinskega organa, da se je stranka prijavila za stalno prebivanje v domovini. Vozilo mora oseba uvoziti v 6 mesecih od dneva vrnitve v domovino. Registrira ga lahko le na svoje ime in ga ne sme prodati v roku dveh let od dneva uvoza. Stranka lahko uvozi le eno motorno vozilo, torej če se odloči za motorno kolo, ne more uvoziti še osebnega ali tovrnega motornega vozila, torej le eno od teh.

Vrednost novega vozila, ki je osnova za izračun carine in ostalih carinskih dajatev, se vzame ravno tako iz Uradnega lista SFRJ 58/76, če pa vrednost ni predpisana, se le-ta ugotovi na osnovi ocenitve enako kot po starem. Če je vozilo staro, se upošteva tudi rabljenost, ki je največ 50 % vrednosti novega vozila enake vrste. Torej do tukaj glede vrednosti in ugotavljanja rabljenosti ni nikakršnih novosti. V začetku februarja pa so začele veljati tudi predpisane letne in mesečne stopnje istroženosti, vendar le v okviru maksimalne 50 % stopnje. To je torej novost pri

ugotavljanju amortiziranosti motornega vozila, ker je po starem ta odstotek ugotavljala komisija carinarnice. Tako kakor pri prodaji vozil na trgu, sta tudi tukaj osnovna faktorja za ugotavljanje rabljenosti leto izdelave in čas uporabe. Čas uporabe vozila se šteje od dneva začetka uporabe (to je datum prve registracije) do prehoda vozila preko državne meje. To se ugotovi iz prometne listine ali kako drugače (zavarovalna polica, račun o nakupu ipd). Če na ta način ni mogoče ugotoviti natančnega začetka uporabe vozila, se za čas uporabe vzame koledarsko leto, v katerem je bilo vozilo izdelano. Vsa motorna vozila pa so razdeljena v štiri skupine, za katere so predpisane letne in mesečne stopnje iztrošenosti in sicer:

1. za osebna vozila do 1700 ccm, razen dieselskih vozil, so predpisani naslednji odstotki izrabljenosti za vsako leto uporabe:

za 1. leto	15 %
za 2. leto	27 %
za 3. leto	37 %
za 4. leto	45 %
za 5. leto	50 %

2. za osebna vozila nad 1750 ccm, osebna dieselska vozila in dostavna vozila pa so predpisani naslednji odstotki:

za 1. leto	12 %
za 2. leto	22 %
za 3. leto	30 %
za 4. leto	36 %
za 5. leto	41 %
za 6. leto	46 %
za 7. leto	50 %

3. za tovorna vozila so predpisani tile odstotki:

za 1. leto	10 %
za 2. leto	18 %
za 3. leto	26 %
za 4. leto	32 %
za 5. leto	38 %
za 6. leto	44 %
za 7. leto	50 %

4. za motorna kolesa, mopede in kolesa s tovarniško vgrajenim motorjem pa so tile odstotki:

za 1. leto	15 %
za 2. leto	25 %
za 3. leto	35 %
za 4. leto	40 %
za 5. leto	45 %

Za omenjeno skupino motornih vozil pa se za vsako nadaljno celo leto uporabe nad 5 let uporablja 5% letna iztrošenost. Če je vozilo rabljeno 1 ali več polnih let se carinska osnova novega vozila zmanjša za ustrezen odstotek odvisno od števila let uporabe. Če pa je vozilo rabljeno ne polno leto oziroma eno ali več polnih let in določeno število mesecev, se ustrezna mesečna stopnja pomnoži s številom mesecev, dobljenih znesek pa se doda stopnji, ugotovljeni na podlagi polnih let uporabe. Mesečne stopnje so ravno tako izračunane in predpisane kot letne. Vse omenjene letne in mesečne stopnje se uporabljajo, če je vozilo rabljeno v normalnih pogojih. Kadar se uvažajo rabljena motorna vozila, v katera so vdelani novi bi-

stveni deli, ki povečujejo vrednost vozila (motor, šasija, kabina itd.), se odstotek izrabljenosti ugotovi na podlagi stanja vozila na osnovi ocene komisije, ki je imenovana za pregled vozila.

Ko ugotovimo vrednost novega vozila in to zmanjšamo za letne in mesečne stopnje izrabljenosti, dobimo po naših predpisih carinsko osnovo, od katerih se izračunavajo davščine. Carina in ostale carinske dajatve znašajo 47 % od carinske osnove. Zvezni prometni davek je do davčne osnove 50.000 ND v znesku 10.000 ND, za davčne osnove nad 50.000 ND pa je fiksno 10 000 ND in še 100 % nad davčno osnovo 50.000 ND.

Davčna osnova je seštevek vrednosti vozila, ali bolje carinske osnove in carinskih dajatev. Od te davčne osnove pa se potem obračunava 8 % republiški prometni davek in 3%-4% občinski prometni davek, ki je odvisen od občine, kjer ste stalno naseljeni. Zvezni, republiški in občinski prometni davek se plača pri pristojnih občinskih organih.

To so torej pogoji za uvoz, ugotavljanje carinske osnove od katere se plačajo davščine, ugotavljanje istrošenosti in zaračunavanje vseh dajatev. Uvoz motornih vozil je v vseh omenjenih primerih možen le s plačilom carinskih dajatev. Ugodnost pri uvozu je le v tem, da se lahko opravi neposreden uvoz iz tujine in upošteva rabljenost.

Verjetno ni malo takih, ki jih zanima tudi uvoz motornih vozil brez plačila carinskih dajatev. Imamo naslednje tri primere uvoza motornega vozila brez plačila carine:

1. jugoslovanski državljani, ki se je odselil iz Jugoslavije pred 6. 4. 1941 in se sedaj vrača v domovino, lahko uvozi osebno motorno vozilo brez plačila carine. Pogoj pa je, da je imel pred tem rokom stalno bivališče v naši državi. Pri carinjenju vozila mora predložiti carinarnici potrdilo pristojnega organa za notranje zadeve, iz katerega je razvidno, da se je izselil iz domovine pred 6. 4. 1941.

2. Jugoslovanski državljani, ki stalno živi v Jugoslaviji, lahko uvozi brez plačila carine osebno motorno vozilo, ki ga je podedoval. Kot dokaz za oprostitev mora priložiti prošnji za oprostitev potrdilo jugoslovanskega diplomatskega ali konzularnega predstavništva v državi, v kateri je pokojnik stanoval, ali ustrezni dokument pristojnega organa v naši državi, kot na primer sklep o dedovanju ali sklep pristojnega organa za zakonito razdelitev pokojnikovega premoženja v tujini. Če kdo s podedovanim denarjem ali s prodajo drugega podedovanega blaga kupi motorno vozilo v tujini, ga ne more uvoziti brez plačila carinskih dajatev.

3. Končno lahko jugoslovanski državljani, ki je bival v tujini več kot 10 let, uvozi motorno vozilo brez plačila carine, če se v domovini prične ukvarjati s službo taksista ali avtoprevoznika. Carinarnici mora priložiti potrdilo jugoslovanskega diplomatskega ali konzularnega predstavništva, iz katerega je razvidno, da je bil v tujini več kot 10 let, in potrdilo pristojnega občinskega organa, da po veljavnih predpisih izpolnjuje pogoje za opravljanje te dejavnosti. Če želi kasneje vozilo prodati ali ga izročiti drugemu v uporabo ali uporabiti v drugi namen pred iztekom 5 let od dneva uvoza, mora najprej plačati vse carinske dajatve. Carina se zmanjšuje za vsako leto uporabe 20 %.

To so torej možnosti uvoza za naše državljane, ki so na delu v tujini ali kako drugače bivajo v tujini, in ki lahko uvozijo motorno vozilo neposredno iz tujine. Iz obrazložitve je razvidno, da ga lahko uvozijo le s plačilom carinskih dajatev, in le redki so primeri uvoza brez plačila carinskih in ostalih davščin.

Besedilo pripravil:
Franc Košir, dipl. oec.

PARTIE EN FRANÇAIS

ISKRA CONSTRUIT LE CENTRAL OLYMPIQUE DE MOSCOU

L'usine Iskra de Kranj a conclu un nouveau contrat sur la fourniture de l'équipement, le contrôle du montage, l'essai et la mise en circuit d'un nouveau central téléphonique électronique automatique international à Moscou. Iskra s'est engagée à terminer son premier central électronique à Moscou — d'une capacité totale de 1500 canaux internationaux — avant le début des Jeux Olympiques qui auront lieu dans la capitale soviétique en 1980.

DES AUTOMATES RÉSERVENT LES BILLETS D'AVION

La JAT a introduit une nouveauté qui réjouira les voyageurs. Désormais les billets d'avion seront réservés par des appareils électroniques au nouveau centre de Belgrade. Ce centre de la JAT sera relié à l'ordinateur central d'Amsterdam, dont le propriétaire est la compagnie KLM. Bientôt les bureaux de la JAT de Zagreb, Ljubljana, Split et Dubrovnik obtiendront aussi les systèmes électroniques. Pour le moment on peut réserver les billets à Belgrade aux numéros de téléphone 413-166 et 413-022. Les téléphones seront rarement occupés, puisqu'ils disposent de 25 lignes d'entrée.

Avec l'introduction du nouveau système automatique de réservation des billets d'avion, les voyageurs obtiendront bien plus vite des places dans les avions et il ne se produira plus qu'on délivre dans un bureau des billets en double.

A la JAT on compte acheter un propre ordinateur dans les trois ans à venir. Entre-temps on introduira les réservations automatiques aussi dans les agences de voyages qu'un tel mode de travail intéresserait.

HUIT HEURES JUSQU'À NEW YORK

A partir du 1er septembre l'aéroport de Brnik—Ljubljana s'incorporera aux lignes aériennes intercontinentales. Sa piste prolongée de 300 m permettra de recevoir le DC-10, pesant 270 tonnes, qui effectuera le parcours de Belgrade—Ljubljana—New York. C'est la JAT qui a décidé d'introduire cette ligne. Le DC-10 amènera les voyageurs en huit heures de l'aéroport de Brnik à celui de New York.

LES LANGUES YUGOSLAVES DANS LE MONDE

Les langues des peuples yougoslaves — le serbo-croate, le macédonien et le slovène — sont enseignées maintenant dans douze pays au monde. D'après les données de l'Institut fédéral pour la coopération scientifique, culturelle et technique internationale, il y a des lecteurs de serbo-croate dans 37 universités, des lecteurs de slovène dans 8 universités et des lecteurs de macédonien dans 6 universités. Notre pays a construit jusqu'ici de tels ponts de coopération avec la Hongrie, la Bulgarie, la Roumanie, l'Italie, la Tchécoslovaquie, la Pologne, l'Union Soviétique, la RDA, la France, la Grande-Bretagne, Cuba et l'Inde. La coopération la plus féconde jusqu'à présent se situe dans les universités françaises où il y a 15 lecteurs de serbo-croate, dont 2 à la Sorbonne. Au Centre des langues orientales à Paris, il y a des «lectorats» de slovène

et de macédonien. Le serbo-croate est enseigné aussi à l'Institut «Paul Lafargue» à Cuba et à l'Université de la capitale de l'Inde. Pour les étudiants des langues yougoslaves on organise tous les ans des séminaires spéciaux. Mais pour ces étudiants le grand problème, c'est le manque de manuels nécessaires et de lecture, la Yougoslavie n'ayant aucune librairie à l'étranger. La «Jugoslovenska knjiga» (le livre yougoslave) de Belgrade annonce cependant un revirement, puisqu'elle ouvrira sous peu la première librairie yougoslave à Francfort, laquelle sera destinée évidemment surtout à nos compatriotes travaillant temporairement en Allemagne.

LA VIE AVEC LA MUSIQUE

Marina Horak dans sa nouvelle patrie aux Pays-Bas

Lors de sa courte tournée en Slovénie, à vrai dire sa patrie, la pianiste et claveciniste Marina Horak, vivant aux Pays-Bas, a donné deux petits récitals à Velenje, puis elle a joué avec l'orchestre symphonique de RTV Ljubljana à un concert d'abonnés.

L'artiste cosmopolite, attachée par son expérience musicale et de concert à sa seconde patrie, les Pays-Bas, où elle vit déjà depuis quelques années, fréquemment en tournée à travers l'Europe, vient dans sa patrie donner des concerts plus rarement qu'elle le désirerait.

Après son diplôme à l'Académie de musique de Ljubljana, où elle a obtenu le Prix Prešeren, elle s'est perfectionnée encore à Munich et à Paris (Schola Cantorum et École Normale de Musique) et elle a obtenu plusieurs prix aux compétitions internationales.

Son séjour actuel aux Pays-Bas est, bien sûr, lié à la musique et à la vie musicale. En tant que pédagogue, elle introduit à l'École de musique d'Utrecht, où elle dirige la classe expérimentale, une méthode professionnelle différente du jeu pianistique, aussi bien au sens technique qu'au sens de la compréhension de la musique. La direction de l'école a accepté son projet d'études qu'elle réalise avec succès. Elle aime travailler avec les jeunes, elle est idéaliste et elle applique les expériences de ses propres études et de son jeu de pianiste intégralement.

Après sa venue aux Pays-Bas, Marina Horak a passé un an au centre pour les artistes musicaux du monde entier. Ce centre permet aux artistes musicaux, aux musicologues, aux chefs d'orchestre et d'autres un travail paisible et des études soutenues. Il organise toute une série de manifestations et de rencontres, où se confrontent les lignes de force de la musique moderne de l'Est et de l'Ouest.

La vie de concert de Marina Horak — présentée partout comme pianiste yougoslave — est la plus riche aux Pays-Bas — environ 20 concerts par an. L'an dernier, avec les concerts pour «Gaudeamus» — institution qui prend soin de l'exécution de la musique contemporaine dans le monde — elle fut la seule qui se produisit deux fois en France, présentant la musique contemporaine des Pays-Bas.

Dans la saison musicale de cette année, à partir de septembre, elle a fait une tournée de 6 concerts en Norvège. Elle se produit beaucoup aussi en Suisse (Berne, Davos). A Munich, à la compétition internationale connue, elle a été l'accompagnatrice officielle des concurrents violoncellistes. En Grande-Bretagne, à l'Université de Swansea au Pays de Galles, elle a joué en duo avec le violoniste anglais James Barton, professeur à l'Académie de musique de Cardiff.

Elle a beaucoup de projets. Mentionnons seulement qu'avec notre chanteuse reconnue, Marijana Lipovšek, elle projette une tournée aux Pays-Bas. Au printemps elle aura des concerts à Paris, Munich, Madrid et en Suisse.

UMETNIK TUDI S KAMERO

Pred nekaj tedni je ljubljanska televizija uvrstila na spored serijo treh skoraj tričetrturnih oddaj z zgovornim naslovom GIBLJIVE SLIKE BOŽIDARJA JAKCA. Dokumentarni barvni filmi, ki jih je režiral mladi ljubljanski režiser Božo Šprajc, so bili pravo presenečenje za slovenske televizijske gledalce. Zakaj?

Zato, ker so ti trije filmi razkrili še en obraz staroste slovenskih slikarjev, Božidarja Jakca, katerega pa je javnost komaj poznala: razkrili so Jakca tudi kot pionirja slovenskega dokumentarnega pa barvnega in končno propagandnega filma velike veljave!

Tako se je izkazalo, da je Jakac posnel prvi slovenski barvni dokumentarni film na 16 mm traku, in, tako značilno za mojstra, da ga je posnel v jeseniški martinarni. Nato je, tam leta 1935, z narodopiscem Francetom Maroltom posnel čudovit barvni dokumentarec o Beli krajini. Ohranil pa nam je Jakac na filmu tudi čudovito »dolino gradov« ob Krki, kakršna je bila pred drugo svetovno vojno. Ohranil nam je tudi prve skoke na sloviti skakalnici v Planici, iztrgal pozabi slovesno otvoritev Prešernove rojstne hiše v Vrbi in ob tem lik prenekatega slovenskega kulturnega velikana. Na njegovih filmih živi pred nami življenjski utrip nekdanjega Novega mesta, pa stari vaški sejmi in prošenja na Dolenjskem, zlet slovečega novomeškega »Sokola«, nekdanji fotoamaterski izletniški vlaki pa tudi predvojna Ljubljana, predstava »Prodane neveste« na prostem v Tivoliju, tekmovanje koscev pa še in še.

Začetek druge vojne je Jakcu za dve leti iztrgal iz rok kamero, potem pa je v partizanih spet posnel nekaj dragocenih dogodkov naše narodne zgodovine. Jakčevi komentarji posameznih prizorov in osebnosti iz njegovih filmov so edinstveni. Škoda, če ne bodo vsi zapisani. Le en sam primer: »Da sem v zadnji partizanski zimi lahko prišel do filmov, sem moral kupčevati z zavezniškimi oficirji v glavnem štabu. Jaz njim edino valuto, ki sem jo premogel, njihov portret — oni meni filmski trak. Včasih sem člane vojaških misij portretiral noč in dan...«

PO OBISKU V »AVTOMOBILSKI DŽUNGLI«

Po obisku v Ameriki je prinesel Jakac približno za tri ure gledanja filmskih trakov. Pred nas pričarajo Združene države zgodnjih tridesetih let. Od blišča Hollywooda do demonstracij brezposelnih, od mogočnega betonskega gorovja Manhattana do veličastnega Brooklynskega mostu ob sončnem zahodu — a tudi do smetišč pod tem mostom, od koder se je iz bednih kolib valil dim navzgor proti bahatim pročeljem poslovnih palač. Te Jakčeve posnetke, ki jih je že sam tematsko montiral v filmske inserte, pa je treba uokviriti v čase, ko je v takratni Ljubljani po današnji Titovi komaj na vsake pol ure priropotal kak avtomobil.

Ann Grill, znana ameriška Slovenka, se spominja: »Brez skicirke in kamere si Jakca takrat sploh ni bilo mogoče zamisliti.« Jakac sam pa: »V ZDA sem pač filmal vse, brezposelne in kapitaliste. V Washingtonu sem imel priložnost spoznati politike in reveže, in vse sem posnel.«

Kajpak ti filmi niso ostali le na policah. Jakca so začeli vabiti na predavanja od vsepovsod. Priče pripovedujejo, da so bile dvorane ob njegovih predavanjih nabito polne. Režiser Šprajc, ki se je moral s prijazno Jakčevo pomočjo za dokumentarno serijo skoraj »na pamet naučiti« za šest ur gledanja mojstrovih posnetih filmov, torej upravičeno poudarja:

»Ne, Jakac ni snemal samo backov na rožnatih livadah pod Triglavom! Z očesom velikega umetnika pa občutkom naprednega dokumentarista je iztrgal pozabi dogodke in osebnosti, ki so dajale pečat svojemu času. Trditev, da je začetnik našega dokumentarnega filma, je sicer pogumna, saj vemo, da je tudi Metod Badjura snemal dokumentarne filme, da so jih snemali Felicijan Bešter in še nekateri. Če ta imena zasledimo v slovenski filmski zgodovini, potem smo zaradi slabe informiranosti in po krivici pozabili na Božidarja Jakca.«

Bogdan Finžgar

Levo in desno dva trakova iz filmov Božidarja Jakca: iz Amerike tridesetih let in iz Bele krajine

Janezek, 1973

Zdenka, 1973

stojan kerbler

MOJSTRI S KAMERO

Stojan Kerbler, 40, inženir elektrotehnike, zaposlen v Tovarni glinice in aluminija v Kidričevem, živi v Ptuj, se je začel ukvarjati s fotografijo leta 1953 v ptujskem fotoklubu.

Slika večidel v črno-beli tehniki. Snovno je navezan na življenje ožje okolice, zlasti Ptuja in njegovega

Gospodar, 1973

zaledja. Na njegovih slikah žive predvsem preprosti haloški kmetje in bajtarji. Na tisoč in tisoč slikah jih je portretiral v vseh letnih obdobjih v njihovem vsakdanjem okolju.

O njegovih slikah je bilo zapisano: »Kerblerjevi prikazi zgrabijo kot molitev ali kletev: pričevanje ponosne vdanosti ali neosveščenega zoprvanja enoličnosti in tegobam, ki jih prenašajo ljudje s teh fotografij. To so v sliko stisnjene usode. Stojan Kerbler je izjemen fotograf preprostega, zlasti kmečkega človeka, zakoreninjenega in zvestega svojim veram, delu, zemlji in navadam. Kerbler se je v tem virtuosno dovršil. Iz njegovih fotografij sije avtorjeva pristna, plemenita, razumevajoča in čuteča širina. Ves je človek, toda brez sentimentalnosti,

Kmetica, 1973

Moj oče, 1970

udvorljivosti, pretkanosti in pretiravanja. Svečanost fotografiranja prenaša na svoje fotografirance. Doma in v tujini je izjemno poznan. Doslej je razstavljal na 406 domačih razstavah v 104 krajih in na 507 mednarodnih razstavah v 45 državah. V celoti je razstavil 2840 fotografij.

Za svoja dela je dobil 328 nagrad, od teh 83 na mednarodnih razstavah. Kerblerjeve fotografije so obšle ves svet, od Lisbone do Hong Konga, od Toronta do Santiaga, od Helsinkov do Cape Towna. Objavljene so bile v številnih katalogih in revijah po vsem svetu. Stojan Kerbler je imel tudi 30 samostojnih razstav in to v številnih jugoslovanskih mestih ter v mestih: Paramus—New Jersey (ZDA), Szczecin (Poljska), Nowy Sacz

Deklica iz Haloz, 1972

Kmečki šopek, 1972
(Poljska), Kalifornija (ZDA),

Fairfax—Virginija (ZDA), Rochester (ZDA), Linz (Avstrija). V okviru Foto zveze Jugoslavije ima najvišji, mojstrski naslov. Mednarodna fotografska organizacija mu je podelila naslov odličnik (E FIAP). Za svoje uspehe na fotografskem področju je bil odlikovan z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo, s plaketo občine Ptuj in z zlato plaketo »Boris Kidrič« J. K.

NASI PO SVETU

AVSTRALIJA

»NAŠE NOVINE« S SLOVENSKO STRANJO

V Sydneyu je začel izhajati nov jugoslovanski tednik Naše novine, neodvisno glasilo priseljencev jugoslovanske narodnosti. Časopis ima 24 strani in je zelo živahno ter bogato urejen. Drugo številko so natisnili v 10.000 izvodih.

Novi list ima tudi slovensko stran, ki jo urejata Lojze Košorok in Pavla Gruden. Urednik slovenske strani Lojze Košorok je v uvodni besedi zapisal: »Urednik in ožji sodelavci so si zadali cilj, da skupno s svojimi sodelavci ne bodo vsiljevali nikakršnih ekstremizmov, temveč bo to časopis, v katerem naj odločno sodelujejo vsi bralci. Bralci naj odločajo, kako in kaj naj se piše, uredniki naj le urejajo in vodijo ter upravljajo. Zato je listu tudi ime Naše novine, se pravi »naš list«! Vsaj v prvem obdobju bova s Pavlo Gruden skrbela za slovensko stran. Prosim bralce, da sodelujejo, nam pišejo, svetujejo in povedo svoje želje.«

Urednik slovenske strani je nadalje izrazil željo po za sedaj nedoseženem cilju — slovenskem tedniku v Avstraliji. Razložil je, da je tisk sedma svetovna velesila in potrebna tudi priseljencem. Novi časopis naj bi jugoslovanske priseljence povezoval in združeval, jim širil obzorja, postal pa naj bi tudi vez z domovino: »Moramo vedeti, kaj delaš ti, zakaj se muči tvoj sosed. Vedeti moramo, kaj delajo doma, oni naj zvedo, kaj delamo mi! To naj bo res naš list, v katerem se bomo lahko svobodno izražali, svobodno povedali, kaj in kako mislimo, ne da bi se bali, kaj bosta rekla skrajni levičar ali desničar. Jasno moramo povedati, kaj smo in od kod smo in kaj hočemo! Naj se že enkrat politiki zavedo, da smo tu, da so nas hoteli imeti tu, da sodelujemo in trdo delamo in da prinašamo svoj delež pri ustvarjanju nove domovine Avstralije. Povedati moramo, da smo v tej družbi še vedno prikrajšani za marsikaj. Povedati moramo, da smo lojalni, da smo dobri delavci, da se večina trudi za boljšo prihodnost. Naj nas spoznajo v drugačni luči, naj nas ne sodijo le kot »Yugoslavs« — po slabih dejanjih peščice ekstremistov.«

SLOVENSKA STRAN

PIŠETA IN UREJUJETA:
LOJZE KOŠOROK
IN PAVLA GRUDEN

KAR PO DOMAČE...

Slovenska stran v novem avstralskem časopisu

BELGIJA

ZLATA POROKA TRKAJEVIH

To je bil čudovit dan. Poprej so že tri tedne prepredali nebo oblaki, nato pa jih je močno sonce razgnalo. Ulica pred stanovanjem Trkajevih je bila polna ljudi in bolj podobna cvetličarni kot ulici. Od vseh povsod so prihajali novi in novi ljudje s šopki in lončki cvetja. Ulica je bila na obeh straneh okrašena s smrekami, ki so stale na vsak meter razdalje. Vse hiše so bile v vencih in cvetju. Bil je zares prekrasen pogled!

Ob desetih so se oglasili bobni. Začel se je oblikovati sprevod. Na čelu je zastavonoša nosil zastavo društva Sv. Barbara, sledile so slovenske deklice v narodnih nošah. Belgijski šolarji so bili oblečeni v rudar-

DR. FRANCE PREŠERN

Dokler bo le kolikaj Slovencev na svetu, vse do zadnjega se moramo spominjati njegova imena. Dal je nasemu ponizanemu, revnemu, zilavemu, posebno po Nemcih, vse do zadnje vojne zasmehovanemu narodu, prvo klasično poezijo. Navzlic socialnim krivicam, ki jih je on vred z našim narodom v tedanji dobi moral trpeti, je ostal kot pesnik popolnoma nepodrejenega duha. Le takih duhov ustvarjenja nosijo zig resničnih umetnosti. Presern je bil poet umetnik. Pod najtežjimi pogoji v svoj-

jam, so mu nasprotovale posebno klarikalne sile, zaradi katerih morajo se danes duhovniki živeti nenaravno življenje. Proglasili so ga za pohujsljivega, ker ni skrival svoje osebne resnice. Ugledal se je na Byeon-a, katerega zbrana dela so na moji knjižni polici. Kakor Byron, tako tudi Presern ne pisata nicesar pohujsljivega.

Presern je pesnil v najtežji slovenski jezik. Ni imel slovenskih predhodnikov, da bi se ugledal na njih. Moral si je orati ledino. Tu mu je najbolj priskočil na pomoč

ske delovne uniforme. Godba je igrala živahne koračnice. V sprevodu so bile zastopane vse organizacije — socialne, kulturne in športne. Sodelovala je tudi konjenica jahalne šole in več skupin organizacije Karnevala.

Ves sprevod je bil dolg več kot en kilometer in je spremljal jubilaranta do cerkve. Vsa pot je bila v cvetju in zelenju. Ljudje so bili praznično razpoloženi.

Sprejema na občini se je udeležilo približno petsto ljudi. Jubilantoma je čestital župan dr. Dexters. Dal jima je spominsko darilo in izrazil željo, da bi se čez deset let spet srečali. V dolgem govoru, prepletenem z zdravim humorjem, je označil, kaj vse se je v Eisdenu-Mechlenu in v vsej dolini reke Maas v preteklih petdesetih letih zgodilo in spremenilo. Poudaril je, da med Belgijci in tujimi delavci ni razlike. Kakor Trkajeva, tako so tudi

Učenci slovenske dopolnilne šole v Eisdnu čestitajo slavlencema Trkajevima

drugi tuji delavci skupaj z Belgijci položili svoj delež na oltar skupnosti za razvoj te pred pol stoletja tako siromašne pokrajine. Vsi lahko s ponosom pogledajo nazaj na sadove svojega dela. Župan je poudaril, da ni zaslediti nobene diskriminacije. Podobno so povedali tudi drugi govorniki.

Slovesnega sprejema v dvorani Jagersbour se je udeležilo več kot petsto ljudi. Mladina in učenci slovenske dopolnilne šole so slavljenca pozdravili in počastili s pesmijo in z recitacijami. V imenu mladine in odraslih je jubilentoma v izbranih besedah čestitala Frida Catar. Čestitkam so se pridružili tudi belgijski šolarji in odrasli. Dvorana je bila polna cvetja in daril. Vsi udeleženci slavlja so se ob zvokih zabavne glasbe v prijetnem razpoloženju zabavali pozno v noč. To je bila prava manifestacija sloge in prijateljstva, saj so bili med udeleženci pripadniki vsaj desetih različnih narodnosti.

Slovenski glas, glasilo jugoslovanskega društva Sv. Barbara

KANADA

ANSAMBEL TONETA KMETCA MED KANADSKIMI SLOVENCMI

Čeprav so se na odrih, kjer je konec lanskega leta kanadskim rojakom igral ansambel Toneta Kmetca iz Ptuja, od tedaj zvrstile že mnoge prireditve, je na njih vendarle ostalo nekaj domačega, našega. Morda le medla slika doživetja, ki se vtisne v spomin, nekaj, kar te znotraj prijetno pogreje.

Godci iz Kmetčeve vesele družčine so doma, čakajo jih novi nastopi in življenje gre spet po starem naprej. Vsi so še zmeraj polni vtisov s srečanj s kanadskimi Slovenci, med katerimi so preživeli sicer le sedem kratkih, a nepozabnih tednov.

»Besede so preskope, da bi z njimi lahko dovolj nadrobno opisal vse, kar nas je zdramilo že ob prihodu v Toronto in potem spremljalo na vsej turneji,« je ob vrnitvi domov pripovedoval vodja ansambla Tone Kmetec. »Sprejem je bil veličasten, z nageljni in slovensko dobrodošlico. Člani Kanadsko-slovenske skupine za kulturne izmenjave, ki so v sodelovanju s Slovensko izseljensko matico organizirali našo turnejo, so ves čas budno skrbeli, da so bili nastopi brezhibno pripravljeni, pri čemer jim ni ušla niti najmanjša podrobnost. O organizaciji torej vse najlepše.«

Z vsemi komplimenti pa Kmetec v imenu vsega ansambla govori tudi o prijazni gostoljubnosti naših rojakov, njihovi pozornosti do gostov iz domo-

Ansambel Toneta Kmetca s slovenskimi harmonikarji iz Detroita v Windsorju, Kanada

vine ter končno o doživetjih z nastopov.

»Igrali smo na štirinajstih koncertno-plesnih prireditvah: štirikrat v Torontu, med drugim tudi na velikem slovenskem silvestrovanju, v Mississaugi, v St. Catherinesu, v Hamiltonu, Kitcheneru, v Windsoru, Londonu, Ottawi, v Edmontonu, Kelowni in v Vancouveru. Vse dvorane so bile zasedene do zadnjega kotička, nastopov pa bi bilo še več, če nam je ne bi zagodla huda zima z visokim snegom in nizkimi temperaturami. Delno smo se tistim, ki nas zaradi zime niso utegnili slišati na koncertih, oddolžili z nastopi na radiu in televiziji v oddajah 'Karavana prijateljstva', ki jih pripravlja in vodi naša štajerska rojakinja Francka Starčev.«

Kmetec se spominja srečanja z ameriškimi Slovenci, ki so jih prišli pozdravit s slovensko pesmijo tja v daljni Windsor. Z njimi je bil tudi 81-letni Bill Tehovnik s harmoniko, ki je s svojo družbo vlekel domače, da se je iskriilo. Podobnih presenečenj so med turneje doživeli še več.

»Nekateri rojaki so bili takorekoč sestavni del našega spremstva,« pojasnjuje Tona. »Recimo veseljaški Karlo Demonte iz Lenarta v Goricih je bil skoraj na vseh naših nastopih. Tudi sloviti Capitan John — Janez Letnik, pri katerem smo igrali na preurejeni ladji Jadran, je bil čest gost naših koncertov, končno pa so nad nami ves čas bdeli neumorni organizatorji KSS s predsednikom Ludvikom Stegujem na čelu pa Kristjanom Hladom, ki je poleg skrbi z ozvočenjem beležil naše nastope v fotografski objektiv. Za velikodušno gostoljubnost se moram v imenu vsega ansambla zahvaliti še Vršičevim, Flišerjevim in Šajnovim, Fisterjevim, Hrovatovim, Curkovim, Zupetovim iz Edmontona in sploh vsem, ki so

kakorkoli skrbeli, da bi bilo naše bivanje med kanadskimi Slovenci čim bolj prijetno. Upam, da smo se jim s svojimi vižami vsaj delno oddolžili,« je na koncu pridal Tone Kmetec.

Pred slovesom po uspešni turneji, na kateri je Kmetčeve godce poslušalo več kot šest tisoč kanadskih Slovencev, sta se Kanadsko-slovenska skupina za kulturne izmenjave iz Toronta in ansambel iz domovine dogovorila za novo gostovanje, ki ga bodo uresničili brž ko bo mogoče.

Brane Golob

FESTIVAL KANADSKO-SLOVENSKIH ANSAMBLOV

Slovenska pesem je najdragocenejša, kar smo si slovenski izseljenci prinesli v to daljno tujo deželo. V njej se zrcali naša preteklost, saj nas spominja na dom, na prelepe vasice, posejane med griči in vinogradi ter na brezskrbno mladost, ki smo jo tam preživeli. S pesmijo izražamo svoje občutke in doživetja v novi domovini, z njo se radi postavimo pred drugimi narodi.

Prelepe slovenske melodije poživijo vsako društveno prireditev in prav v tem je vrednota kanadsko-slovenskih ansamblov, ki si že vrsto let prizadevajo, da slovenska pesem v Kanadi ne bo izumrla. Samo v Torontu in okolici je približno dvanajst glasbenih skupin. Prvi in najuspešnejši je Walter Ostaneček s svojim orkestrom, ki je v dvajsetih letih posnel več kot dvajset plošč in se je s svojo glasbo povzpел na sam vrh kanadske polke. Medtem ko Ostaneček igra bolj v stilu Frankyja Yanikovicha, se mnogi predvsem prizadevajo, da bi svojo glasbo približali sodobni slovenski narodno-zabavni glasbi. Ljubezen do slovenske narodne glasbe in obvladanje instrumenta so mnogi kombinirali s strokovnim zna-

NASI PO SVETU

njem, pridobljenim v tukajšnjih glasbenih šolah; pa še praksa je pripomogla, da so se nekateri ansambli tukaj kar lepo uveljavili, saj je kljub številnim težavam, s katerimi se srečujejo, že pet ansamblov posnelo svoje lastne gramofonske plošče, kar je za tukajšnje razmere velik uspeh.

Precej ansamblov se bo Slovincem v Torontu predstavilo skupno na Festivalu kanadsko-slovenskih ansamblov, 29. aprila letos, ki ga organizirajo slovenska društva: »Simon Gregorčič«, »Večerni zvon«, »Holiday Gardens«, »Slovenski večer« in Lovsko društvo iz Toronta, Bled, odsek 13, Planica-Hamilton ter »Lipa park« iz St. Catharinesa. Za nastop so se že prijavili: »Veseli alpinci«, »Veseli vandrovčki«, »Zvončki« iz Toronta, »Veseli Pomurci« iz Hamiltona, Sajetovi fantje in Gorički fantje iz Stoney Creeka ter Kvintet »Slovenija« iz Montreala.

Za to edinstveno prireditev je med našimi rojaki veliko zanimanje in jo mnogi že nestrpno pričakujejo; pa tudi ansambli kar se da pridno vadijo, tako da bo imela strokovna komisija, ki bo izbirala najboljši ansambel, precej težko odločitev.

Strokovna komisija bo sestavljena iz uglednih glasbenikov iz Slovenije in Kanade. Pomen festivala je predvsem v tem, da bi naše rojake opozorili na aktivno udejstvovanje naših ljudi na področju glasbe, da bi prikazali lepoto naših slovenskih pesmi širši ka-

nadski javnosti ter da bi spodbudili navdušene glasbenike k še intenzivnejšemu delu.

Sodelovanje številnih društev in ansamblov pri organizaciji festivala, finančna podpora slovenskih podjetnikov ter moralna podpora naših rojakov bodo v celoti izpolnili zastavljeni cilj: s skupnimi močmi ohranjamo slovensko pesem, ki nam je vsem enako lepa in enako dragocena.

Cvetka Kocjančič, Toronto

OB OBLETNICI

»SLOVENSKEGA VEČERA«

Pravijo, da je vsak začetek težak; tudi radijski klub »Slovenski večer« je imel precej težav, pa vendar uspešno in s ponosom praznuje svojo prvo obletnico. »Precej smo napredovali,« pravi Jože Avsec, urednik radijskega programa, »iz pol ure smo razširili program na eno uro tedensko, prav tako smo razširili krog sodelavcev, predvsem pa smo s programom zadovoljili naše poslušalce, ki z veseljem prisluhnejo našemu radijskemu programu vsak torek zvečer. Dragocena nam je podpora slovenskih društev, kajti brez njihovega sodelovanja naš program ne bi bil popoln; prav tako nam je v veliko korist tudi finančna podpora številnih podjetnikov, ki oglašajo v našem programu.«

Poleg Jožeta Avsca oddajo redno pripravlja in napoveduje tudi Frances Stainbacher, Štefan Cafuta pa skrbi za glasbo. Občasno jim oddajo popestrijo še drugi sodelavci.

Slovenski program poslušalce redno seznanja z najvažnejšimi dogodki v naši stari in novi domovini ter jih hkrati opominja na bogato kulturno zakladnico slovenskega naroda s posebnim poudarkom na kulturnem udejstvovanju naših rojakov v Kanadi. O delovanju osrednjih slovenskih društev v Torontu — »Simon Gregorčič« in »Večerni zvon« — so preko radia spregovorili kar sami predstavniki društev.

Radijska oddaja »Slovenski večer« posveča veliko pozornost različnim kulturnim dogodkom. Ob 100-letnici rojstva Otona Župančiča so poslušalce seznanili z življenjem in delom velikega slovenskega pesnika. Francka Seljak, zaslužna kulturna delavka pri društvu »Simon Gregorčič«, pa je recitala odlomek iz »Dume«.

Sam program »Slovenskega večera« je zgovoren dokaz, da se njeni člani prizadevajo, da bi čimbolj zadovoljili potrebe naših rojakov. Poleg redakcije se tudi drugi člani radijskega kluba prizadevajo, da bi vzbudili med rojaki čim večje zanimanje za to radijsko oddajo ter jih pritegnili k sodelovanju. »Če nam je uspelo pri »Dnevniku-Diary«, nam bo pri radiu še bolj,«

pravijo tisti, ki izdatno podpirajo obe omenjeni kulturni dejavnosti. »Vztrajnost in zaupanje v ljudi je vse, kar nam je potrebno, da bomo dobili ugoden čas na boljši radijski postaji.«

Cvetka Kocjančič, Toronto

DRUGA KNJIGA UČBENIKA

Pred poldrugim letom je izšel pri Slovenskem ameriškem inštitutu Učbenik slovenskega jezika — Slovenian Language Manual, Volume I. Pripravili sta ga poklicni učiteljci jezikov Milena Gobec in Breda Lončar. Po knjigi so segli številni učitelji in samouki, ne samo v Združenih državah Amerike, ampak tudi v Kanadi in Avstraliji.

Zdaj je izšla druga knjiga tega učbenika. Pripravljena je podobno kot prva, le da je vsebinsko in oblikovno bogatejša. Obsega 434 strani, torej sto strani več kot prva. Knjigo poživljajo ilustracije ameriške umetnice Nancy Bukovnik.

V drugi knjigi se razmeroma lahke in zanimive vaje počasi prelivajo v prve ponatise iz slovenske književnosti in v zgodbe o slovenskih podvigih v svetu. Druga knjiga učbenika slovensčine stane osem dolarjev in pol.

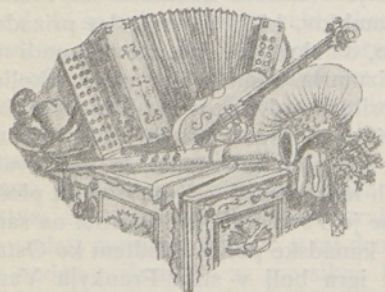
Sonja Luzar, miss Niagara 1978

MISS NIAGARA 1978

Kanadsko jugoslovanski radijsko-televizijski klub je tako kot v preteklih letih organiziral slavnostno silvestrovanje. V Niagara Fallsu, kjer je polovica ljudi po poreklu iz Jugoslavije, je bilo nadvse veselo. Udeleženci so se čudili, da je mogoče v Kanadi uprizoriti tako domače vzdušje. Vrh prireditve je pomenila proglasitev miss Niagara 1978. Največ glasov je dobila Sonja Luzar, ki je prisotnim zaklicala: »Sem Slovenka spod Triglava, imam vas rada vse do Vardarja.« Za prvo spremljevalko je bila proglašena Bran-ka Omaljev.

FESTIVAL

KANADSKO SLOVENSKE ANSAMBOV

CANADIAN SLOVENE POLKA BANDS
FESTIVAL

Toronto, April 29, 1978

GLEDALIŠKO GOSTOVANJE V KANADI IN ZDA

V organizaciji Slovenske izseljenske matice v Ljubljani, Kanadsko-slovenske skupine za kulturne izmenjave v Torontu in Ameriško-slovenskega odbora v Clevelandu bo v prvi polovici maja 1978 gostoval v Kanadi in Združenih državah Amerike gledališki ansambel Mestnega gledališča v Ljubljani.

Ni treba posebej poudarjati, da ima Mestno gledališče ljubljansko v domovini velik ugled in da že dolga leta spada v sam vrh slovenskih poklicnih gledališč. Na njegovih deskah so doživele krst številne slovenske drame in komedije. Člani njegovega gledališkega ansambla spadajo med vrhunske slovenske gledališke umetnike.

V Kanadi in Združenih državah Amerike se bo približno petnajstčlanski umetniški kolektiv predstavil s slovensko igro Vdova Rošlinka pisatelja Cvetka Golarja, z veseljem delom, ki ga je slovensko občinstvo vedno znova z navdušenjem sprejemalo. Režiser sedanje uprizoritve je Žarko Petan, gledališki umetnik, ki ima za seboj četrto stoletja intenzivnega dela v gledališču, doma pa je znan tudi po svojih humorističnih in satiričnih knjigah.

Ansambel »Vdove Rošlinke« bo odpotoval iz Ljubljane 2. maja, v Torontu in okolici bo imel predstave 4., 5., 6. in 7. maja in morda še kak naslednji dan. Zatem bodo igralci odpotovali na kratko turnejo v Združene države Amerike, predvsem v mesto Cleveland.

Vsakokratni uprizoritvi »Vdove Rošlinke« bo sledil zanimiv recital pesmi Otona Župančiča — ob pesnikovi stoletnici. Gledališčniki pripravljajo tudi poseben krajši spored, namenjen otrokom naših rojakov.

ZDA

SPOMINSKA ŠTIPENDIJA JOHNA DRENICA

Federacija Slovenskih narodnih domov je sporočila, da je spominsko štipendijo Johna Drenika v znesku petsto ameriških dolarjev dobila Alisa M. Oblak, ki živi v Highland Heights, Ohio.

To je bila prva podelitev štipendije, ki jo bodo odslej podeljevali po zaslugi pokojnikove vdove in njene družine, ki želita ohraniti spomin na svojega moža in očeta, človeka, ki je veliko sodeloval pri slovenskih organizacijah, s slovensko mladino in si prizadeval za nadaljevanje najboljših slovenskih narodnostnih tradicij.

Alisa sodeluje pri mladinskem pevskem zboru, krožek šte. 2 SNPJ in sicer že trinajst let. S svojim zborom je nastopala na koncertih po Sloveniji, Kanadi, in Združenih državah Amerike. Tudi v šoli je bila ves čas med boljšimi dijaki, sodelovala je pri šolskem simfoničnem orkestru, bila pa je tudi skavtinja.

Sama je zapisala: »Ponosna sem na svoje slovensko poreklo, ker so Slovenci poštene, čisti in delavni ljudje. Vedno so pripravljeni pomagati, kjer je pomoč potrebna. Radi imajo glasbo in naravo. So veseli, prijazni ljudje, ponosni na slovensko dediščino, ki jo pomagajo ohranjati tako, da podpirajo slovenske kulturne, mestne in bratske organizacije«.

BIL JE PRIJATELJ SLOVENCEV

Ko je 13. januarja umrl bivši podpredsednik Združenih držav Amerike Hubert Humphrey, smo z njim tudi Slovenci izgubili enega svojih dobrih prijateljev. Med številnimi Slovenci v Minnesoti, ki so bili njegovi osebni prijatelji in sodelavci, so bili tudi bivši kongresnik John Blatnik, komisar civilne službe Ludvik Andolšek in župan dr. L. P. Grahek, v čigar domu je bil pokojni podpredsednik večkrat gost.

Bivši ameriški podpredsednik je bil tudi v pogostih stikih s Slovenskim ameriškim inštitutom, ki mu je še pred nekaj leti pisal: »Vaša ustanova zasluži vse priznanje za svoje napore, da bi seznanila naš narod z doprinosom različnih izseljenskih skupin ameriški kulturi.«

Ob drugi priložnosti je zapisal: »Naš napredek na vseh področjih znatnosti in drugod je v veliki meri plod medsebojnega oplajanja izročil, vpogledov, učenja in skušenj številnih rodov različnih priseljenjskih kultur. Amerika ne bi nikoli dosegla sedanje stopnje svoje moči in napredka, če bi silila svoje izseljenske skupine v izolacijo ali jih prisilila živeti po enem kopitu. Genij naše zgodovine je v svobodi, ki omogoča delež vseh skupin v medsebojnem spoštovanju in oplajanju.«

Pokojnik se je dokopal do senatorja in podpredsednika ZDA iz velike revščine. Prijelo se ga je ime bojevnika za pravico. Slovence je imel rad. Podpiral je delo in prizadevanja Slovencev ter rad omenjal bogato slovensko dediščino, ki je toliko prispevala k napredku Amerike.

VESELI SPOMINI NA KONCERTNO TURNEJO

Bralcem Rodne grude, ki redno spremljajo kulturno življenje rojakov

po svetu in doma, je gotovo še v svežem spominu lanska nadvse uspešna koncertna turneja slovenskega zbora Jadran iz Clevelanda. Štiridesetčlanski pevski zbor je imel celovečerne koncerte v štirih slovenskih mestih: v Ptuj, Starem trgu pri Slovenj Gradcu, Kostanjevici na Krki in Ilirski Bistrici.

Doživetja s koncertov in s popotovanja so jim ostala v trajnem spominu, zlasti tistim, ki so ob tej priložnosti prvič uživali lepote domovine svojih staršev. Po vrnitvi v Cleveland so se zmenili, da bodo svoje bogate vtise posredovali svojemu stalnemu koncertnemu občinstvu. Priredili so poseben koncert s pomenljivim naslovom »Spomini na Slovenijo«.

Koncert so povezovale številne vedre slovenske pesmi, tudi takšne, ki opevajo posamezne slovenske pokrajine. Glavna zanimivost koncerta pa so bili igrani govorni vloški. Pevci so v premorih med pesmimi sproščeno in nadvse domiselno pripovedovali o svojih vtisih in doživetjih s popotova-

Znani Jadranov duet: Florence Unetič in Angela Žabjek

nja po Sloveniji. Spominjali so se izrednih doživetij, vzdušij pred posameznimi koncerti pa tudi štokrlje, ki so jo ugledali na dimniku, trojanskih krofov in blejskih kremnih rezin. Ob koncu so izrazili svoje silovito navdušenje nad zadnjim dnevom popotovanja, ki se je odigral v slovenskih gorah. Zlasti jim je ostal v spominu izvir reke Soče in dramatična ter slikovita vožnja čez gorski prelaz Vršič.

Po vsem lepem, kar so doživeli, se je popularni Jadranov duet Florence Unetič in Angela Žabjek v pesmi spraševal: Slovenija, od kod lepote tvoje?

J. K.

DETEKTIVA IN RDEČE KOLO

Ivo je stekel po stopnicah in upehano obstal pred vrati. Na tablici je prebral: NAOČNIK in OČALNIK, detektiva. Nato je brž potrkal.

»Dobro dan, mojstra,« je pozdravil, ko je vstopil.

»Dobro dan,« sta odzdravila detektiva. Naočnik je pekel palačinke. Očalnik pa jih je mazal z marmelado.

»Jaz sem Ivo... Doma sem v hiši, ki ima rdečo streho... Gotovo jo poznata.«

»O, seveda jo pozna,« se je nasmejeval Naočnik. »Hiš z rdečo streho ni veliko. Samo 97682958463619.«

»Kaj želiš, Ivo?« je vprašal Očalnik. »Si zvedel, da pečeva palačinke?«

»Hvala, palačinke sem že lani jedel,« je odgovoril Ivo, nato pa žalostno povedal: »Nimam kolesa...«

»Glej, spet kraja kolesa,« je zamomljal Naočnik. »Fantje so že začeli z letošnjimi kolesarskimi dirkami.«

Očalnik pa je že zbiral podatke. »Ivo! Opiši mi kolo, kar najbolj natančno.«

Ivo je pomislil, nato je počasi izgovoril:

»Rdeče barve... in s tankimi belimi črtami... z dvojnimi zavorami, zvoncec... No, skoro tako, kot ga ima Miran in še boljše, saj mora imeti luč, ki sveti okrog ovinka...«

»Luč, ki sveti okrog ovinka,« je začudeno ponovil Naočnik in dodal: »Samo eno palačinko še spečeva in pojdeva na delo!«

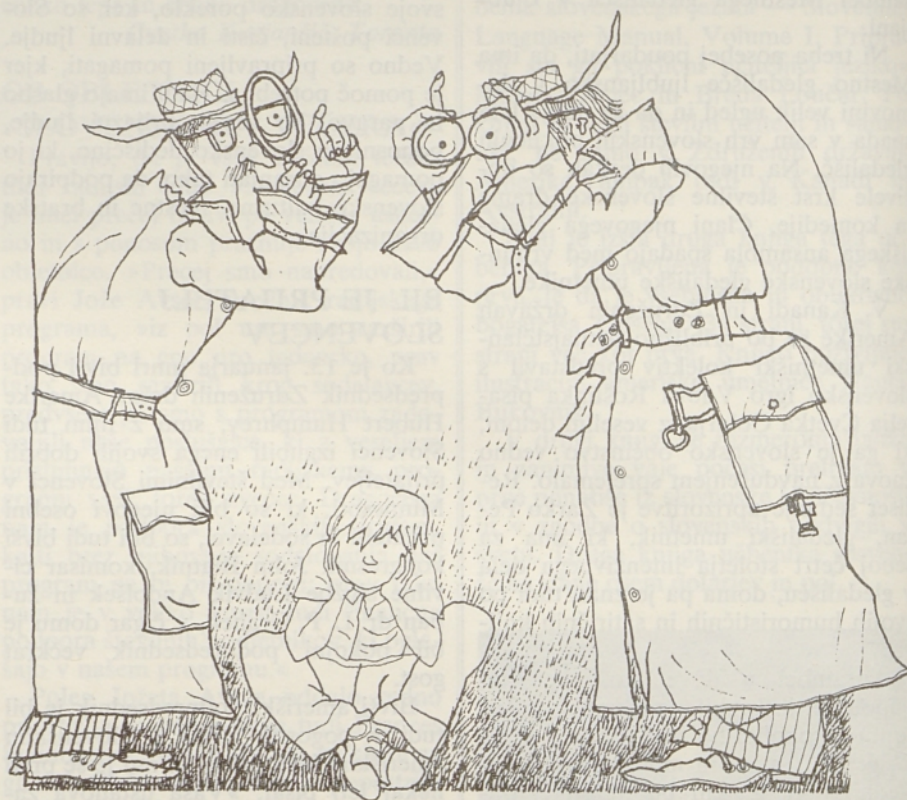
»Ivo, bodi brez skrbi, do večera boš imel kolo,« ga je tolažil Očalnik in za hip pozabil na marmelado pa si je z njo okrasil lice in nos.

Detektiva Naočnik in Očalnik sta obšla vse ulice, preiskala vsa dvorišča in igrišča, drvarnice in kolesarnice, obiskala vse plotove in zidove, na katera so naslanjali kolesa. Na večer sta bila tako utrujena, da sta prinesla domov noge na ramenih.

»Veliko je koles,« je rekel Očalnik, »a nikjer ni rdečega z lučjo, ki sveti okrog ovinka.«

»Kdo ve, kam ga je odvlekel prebrisani tat,« je dodal Naočnik. »Ej, danes pa zares ne bova izpolnila naloge.«

»Najhuje mi bo, ker bo Ivo žalosten,« je pomislil Očalnik. »Odkrito

mu bova priznala, da nisva taka mojstra, kot je mislil.«

Ko je Ivo zvečer spet potrkal na vrata, sta mu detektiva priznala: »Ivo... Nisva odkrila, kdo ti je ukradel kolo...«

»Saj mi ga ni nihče ukradel!« je zaklical Ivo. »Jaz... jaz sem vama le rekel, da nimam kolesa... A bi tako rad imel rdeče kolo, posebnega, takega z lučjo, ki sveti okrog ovinka... Obljubila sta mi, da ga bom imel do večera...«

Mojstra detektiva sta se debelo spogledala.

Leopold Suhodolčan

KARMORABIT — MORABIT

Nekega jesenskega dne se je zbrala pred našo hišo gruča bosih vaških otrok. Po kosilu smo odšli skozi majhen gozd na potep v sosednjo vas.

Sredi popoldneva smo srečali veliko čredo ovac, ki so se brez pastirja pasle po posekanem zelniku. Čredo je vodil velik koštrun z dolgimi ukrivljenimi rogmi. Dvigal je glavo, nas sumljivo opazoval in mrkal. Za največjimi fanti smo pričeli vsi posnemati njegovo mrkanje: »Karmorabit — morabit, kar-

morabit — morabit!« Nato je Vikče zavpil še: »Trc, koštrun, trc!« In nenadoma jo je koštrun ubral proti nam. Bežali smo proti bližnji hiši, da bi mu ušli. Drugi so tekli zelo hitro, jaz, ki sem bil najmlajši, pa sem vse bolj zaostajal za njimi. In od koraka do koraka mi je bolj udarjal v uho galop razjarjenega koštruna. V obupu, da mu ne bom mogel ubežati, sem obstal kot štor. Tedaj pa je obstal tudi koštrun. Ponosno je dvignil glavo in se pripravil na skok. Že s prvim trkom me je zadel v hrbet in me podrl na tla. To, da me je takoj podrl na tla, je bila tudi moja sreča, ker bi se sicer še in še zaletaval vame. Tako pa me je le jezno dregal z nosom, čelom in rogmi. Vikče je zaslišal moj jok in se z občutkom krivde, pa tudi že s pripravljenostjo zvižajoč vrnil nazaj do bližnjega grma.

»Ne gani se!« mi je zavpil. »Lezi pri miru, ko da si mrtev, pa te bo jenjal trkati! Še malo potrpi, pa ga bom zvabil k sebi!« je še dodal, jaz pa sem ga ubogal, da še nikoli nikogar tako.

Vikče je za grmom odrezal dve leskovki, ju ostro ošilil in se neslišno

priplazil pred grm. Tam je leskovki zapičil v tla in nanju obesil svoj suknjič. Nato pa je spet stekel za grm in pričel vpiti: »Trc, kostrun, trc!«

Kostrun je nenadoma dvignil glavo in pogledal proti grmu, od koder je prihajal izzivalni klic. V obešenem suknjiču je spoznal svojega novega izzivača in se z neznansko naglico skokoma pognal proti grmu. V velikem loku se je z naperjenima rogovoma zaletel v suknjič. A ker mu suknjič ni dal pričakovanega odpora, je z njim vred zletel naravnost v grm. Vikčeva ukana je kostruna tako preplašila in zmedla, da se je komaj rešil iz leskovih vej sredi grma. Vikče pa se je na ves glas smejal in skozi smeh mrkal: »Karmorabit — morabit!«

Ko je kostrun s sklonjeno glavo odkrevsal nazaj k čredi, sem tudi sam vstal in s sledjo poslednjih solz v očeh vse bolj veselo ponavljal za Vikčtom: »Karmorabit — morabit, karmorabit morabit...« Od trenutka do trenutka pa mi je postajal bolj jasen tudi pomen teh besed, tega mrkanja, kajti vedel sem, da se bom za naprej znal srečati s še bolj divjimi kostruni.

Ivan Bizjak

FLAVTA

Oče je moral nenadoma zdoma; stari oče je bil hudo bolan.

Zlezi na stol in poglej na omaro! je ukazal iz postelje mojemu očetu.

Tam mora biti dolga, ozka črna škatla! Si jo našel? Odpri jo!

Flavta! je vzkliknil oče.

Flavta, je pokimal stari oče.

Toda, mu je rekel moj oče, saj nikoli nisi igral...!

Jaz ne! je odkimal stari oče. Toda ti! Vzemi jo in se nauči igrati. Kadar boš žalosten in sam, si boš zapiškal...

Nekaj dni kasneje smo starega očeta pokopali.

Od takrat je minilo že več let. Ne, oče se ni naučil igrati na flavto. Toda...

Ti se daj! mi je rekel nekega dne.

Od takrat se učim igrati na flavto. Včasih že tudi malo zapiskam. In oče prisluhne.

Stari oče je imel prav, mi reče, ko neham. Kako odleže! No, še malo zaigraj.

Sandi Sitar

Novica

DOM SLOVENSКИH PIONIRJEV

V Dolenjskih Toplicah so začeli zidati dom vseh slovenskih pionirjev. V njem bodo lahko pionirji preživljali svoje počitnice, v domu se bodo odvijali pionirski tečaji, svoj prostor bodo dobili taborniki, mladi gasilci, mladi zadružniki in mladi varčevalci.

Dom bo sezidan že letos, stal pa bo dvajset milijonov novih dinarjev. Prvih šest milijonov je dala občina Novo mesto, kar osem milijonov bodo v dveh letih s posebnimi akcijami zbrali sami pionirji, ki jih je v Sloveniji 200.000. Prvi so začeli zbirati denar pionirji iz Dolenjskih Toplic. V bližnjih gozdovih so posadili 4000 sadik, na polju so pobirali koruzo, ki ostaja za strojnim pobiranjem pridelka. Ves izkupiček so namenili zidavi pionirskega doma.

Lenka Hlebec

Kajetan Kovič

ZVEZDOPLOVEC

Sinoči se je vrnil domov
o pozni uri
z daljnih svetov
zvezdoplovec Jurij.

Pripeljal je s sabo
sladke nebeške preste
in dva zlata telička
z Rimske ceste.

Ker sta bila še premlada
za zemeljsko travo,
je moral s seboj pripeljati
tudi vesoljsko kravo.

Ta krava je strašno velika
in nikdar sita.
Baje je nekoč za zajtrk
pojedla dva satelita.

Zato smo rekli Juriju,
da bo bolje,
če jo pošljemo spet nazaj
v vesolje.

Tam naj hodi v Lunine jasli
jest in pit,
mi pa ji pošljemo za priboljšek
vsake kvatre en satelit.

KROŽEK MLADIH DOPISNIKOV

BRAT IN JAZ V LETALU

Jaz, brat in starši smo se v nedeljo peljali na žiriško letališče Kloten. Tam smo dobili majhno torbico. Vajno sva dala z bratom najina potna lista in druge važne reči. No, zdaj je prišla stvarreda in sva se morala posloviti od staršev. Peljala naju je v majhno kabino. Tam naju je pregledal neki gospod. Vse je bilo v redu in šla sva naprej. Za trenutek sva se lahko vsedla.

Stewardesa je šla še po gospo z dojenčkom. Ni trajalo dolgo in že je prišla. Zdaj sva z bratom vstala in se skupaj z drugimi potniki v majhnem avtu peljala k letalu. Pri repu letala so bile stopnice. Vstopila sva v letalo in zagledala dolgo vrsto sedežev. Vsedla sva se čisto spredaj pri oknu. Zavezala sva se in letalo se je začelo premikati.

Peljalo se je vedno hitreje in hitreje. Ko naju je pritisnilo v sedež, sva vedela, da se letalo dviguje. Gledala sva dol. Hiše so postajale vedno manjše.

Po desetih minutah so nama dali nekaj malega za jesti. Kdor je hotel, je dobil čaj ali kavo. No, ko sva pojedla, sva bila že v Sloveniji. Malo pozneje smo se že spuščali. Zdaj pa so hiše in avtomobili na tleh postajali vse večji in večji. Že sva zagledala naše sorodnike. Polna veselja sva stekla k njim.

Upam, da bova jaz in brat imela še kakšno priložnost za zanimivo vožnjo z letalom.

*Lidija Škof
Luzern, Švica*

BIL SEM PETI

Letošnje zimske počitnice sem preživel v domovini na smučanju v Kranjski gori. Skupino otrok iz Stuttgarta in okolice sta popeljala na sneg tovarišica in tovariš Belec, oba učitelja dopolnilnega pouka. Ko sta nam razdelila opremo, je bilo veselje nepopisno. Nekateri so prvič stali na smučeh, jaz sem pa že večkrat smučal in mi to ni bilo nič novega. Kljub temu sem bil vesel, da sem šel zraven.

Na smučišču smo bili razdeljeni v tri skupine. Mene so dodelili prvi skupini — k otrokom, ki so že znali dobro smučati. Vsak dan smo se smučali po čudovitem smučarskem terenu. Peljali smo se z najdaljšo vlečnico. Predzadnji dan so nam šolarji iz Kranjske gore organizirali tekmova-

nje v smučanju. Uvrstil sem se na peto mesto v svoji skupini. Dobili smo diplome, prvi trije pa še kolajne. Z otroki iz Kranjske gore smo si izmenjali spominska darila in naslove. Na koncu je bila še nogometna tekma, na kateri smo zmagali z rezultatom 3 : 2.

*Oliver Zorger, 6. razred
Stuttgart — Zuffenhausen, Nemčija*

BILA SVA NATAKARJA

V Eisdenu v Belgiji smo imeli prvo slovensko novoletno srečanje. Prijeten zabavni večer se je začel na zadnji dan starega leta že v zgodnjih večernih urah z nastopom najmlajših. Najprej so deklamirali in zapeli nekaj pesmi, nato pa zaigrali igrice. Največja in najmanjša jelka. Vsi so imeli lepo okrašene jelke in smo se med sabo prepirali, čigava jelka je največja in najlepša. Karin jih je hitro pomirila, ko jim je rekla, da so vse jelke lepe.

Potem so nekaj pesmi zapela še starejša dekleta. Spremljali sta jih dve harmonikarici. Pred polnočjo je prišel dedek Mraz in obdaril vse otroke. Jurij je takoj rekel, da to ni pravi dedek Mraz, ker ima atove čevlje. Mogoče pa je na dolgi poti do Belgije svoje že obrabil?

Za veselo silvestrovanje je bilo dobro preskrbljeno. Skrbne članice našega društva Sv. Barbara so napekle veliko mesa in potic, člani pa so poskrbeli za muziko in dobro kapljico. Midva sva bila ves večer natakarka. Ko sva zjutraj preštela najin zaslužek, sva bila zelo zadovoljna. Po ljubi stari slovenski navadi napitnina še ni izumrla.

*Lojze Cuzy in Evgenij Kastigar
slov. dop. šola Eisden, Belgija*

*Pomladna risba petletne Amy Urbas,
Strabane, Pa., ZDA*

SREČEN OBISK

Zelo sem bil vesel, ko sem slišal, da bom preživel počitnice v domovini. Ob devetih zjutraj smo se z avtomobilom odpeljali z Dunaja. Rekli smo: »Torej, na svidenje, Avstrija!« Prečkali smo mejo. Po novi, čudoviti avtomobilski cesti smo se pripeljali do Celja. Kmalu zatem smo prispeli v Ljubljano. Ker smo se pripeljali zvečer, smo šli kmalu spat.

Naslednje jutro sem poiskal svoje prijatelje. Vsi smo bili veseli, saj smo se spet videli po dolgem času.

Med počitnicami smo se igrali, večsih smo šli v kino, kadar pa je bilo slabo vreme, smo sedeli na stopnicah. Nekajkrat smo se tudi smučali. Videl sem tudi vse naše sorodnike. Obiski so prihajali in odhajali. Tudi mi smo obiskali naše znance. Pobudnik tega je bila naša mama.

Dnevi so minevali presenetljivo hitro. Sam pri sebi sem si govoril: »Zdaj bomo pa kmalu šli v to presneto Avstrijo!«

Čas odhoda se je bližal in bližal. Poslovili smo se. Vstali smo zgodaj zjutraj. Med vožnjo smo se poslavljali od naših krajev. S težkim srcem smo se peljali čez mejo. Veliko naših ljudi dela v tujini. Vsi so srečni, kadar se vrnejo domov. Tako je tudi z menoj: Vedno sem srečen, kadar sem v domovini.

*Peter Frankl, učenec slov. dop. pouka
Dunaj, Avstrija*

MOJ KONJIČEK

V prostem času se najraje ukvarjam s športom. Moj pravi športni konjiček je košarka. Treniram jo petkrat na teden. Igram v B ekipi. Trikrat smo že igrali v seriji. Ne morem se zelo pohvaliti, ker smo tekmo že dvakrat izgubili. Dve točki pa le imamo. Košarka je zelo popularen šport, posebno tu v Köpingu. Iz Amerike smo dobili zelo dobrega košarkarja. Je črne polti in igra v tretji ekipi. Dobro ga poznam, ker trenira tudi nas. Zelo rad igram tudi tenis, perjanico in šah. Preden grem spat, zaigraava z očetom partijo šaha.

*Marjan Bestjak, slov. dop. šola
Köping, Švedska*

KNJIŽNO NAGRADO

Za najboljši prispevek na tej strani smo poslali Lidiji Škof, Schösslistrasse 20, 6030 Ebikon/Lu, J. D. Š. Luzern, Švica. Čestitamo! Sodelavcem: pošljite nam tudi vaše risbe!

UMETNIŠKA BESEDA

MOJ »KVOBI«

Vsako otroštvo je en sam velik dogodek. Vsak ga doživi po svoje in za vsakega ali vsaj za večino ljudi je to najlepši čas v življenju. In ko razmišljam, kaj naj zapišem, kateri dogodek naj vzamem iz svojega otroštva, ste me postavili pred veliko vprašanje in ne vem, če bo moj zapis zadostil vaši predstavi in želji. Vsak hip lahko pomislim na tisoč dogodkov, ki jih nosim v sebi od vsega začetka. Enega naj izberem in zaupam bralcem, katerega? So veseli in žalostni, pa tudi taki, o katerih ne bi rad govoril. O, marsikaj se mlademu človeku pripeti, česar ne more kar tako pozabiti. Vse to nosiš v sebi kot pravični svet, v katerega bi še zdaj večkrat pobegnil in se tako izmuznil nalogam odraslega človeka. Priznam, večkrat to tudi storim, pogreznem se v tiste brezskrbne dni in sanjam, sanjam...

Pri nas doma, kjer se je po domače reklo pri Župku v Zgornji vasi nad Kostanjami, je bila lepa kmetija. Imeli smo veliko hišo in še večji skedenj s hlevoma, v katerih so bile krave, teleta, ovce, svinje in kokoši. Seveda smo imeli tudi konja in vola, s katerima smo vozili gnoj, seno, les in druge stvari ter z njima orali njive. Bili smo velika družina, jaz sem bil najmlajši. Marsikaj se je pri nas zgodilo, kar je ostalo v mojem spominu. Vsega tu seveda ne morem povedati. Starši so z nami in kmetijo imeli veliko dela, zato so starejši bratje in sestre morali pridno pomagati povsod, kjer so bili potrebni. Jaz sem povsod hodil z njimi. Po navadi sem se s sestro Micijo igral pod senco drevesa ob robu njive, včasih sem nosil tudi snope s strnišča, ali šel k izviru po hladno vodo za žejna grla.

Nekoč mi je teta iz mesta prinesla klobuček. Z njim sem imel veliko veselje. Bil je žameten in obrobljen z usnjenim trakom. Odtlej sem nosil klobuček vsak dan, včasih sem z njim šel celo spat. Res, »kvobi« — tako se mu po domače reče — je vedno bil z menoj. Imel je lepo obliko, lahko pa sem ga oblikoval tudi po svojem okusu in želji. Nekoč sem ga obrnil tako, da je notranja stran bila zunaj. Ko sem se tako z njim pogledal v studenec, sem se sam sebi zdel

smešen in še oče, ki je bil sicer bolj resen, se je od srca nasmejal. Ko sem šel tak v hlev, je telček v staji čudno poskočil in kure so zakokodajsale, ker me niso spoznale. V tistih časih, ko sem bil majhen, ni vsak otrok imel klobuka. To je bila bolj zadeva odraslih mož, zato sem se s svojim »kvobijem« lahko postavljal pred svojimi vrstniki.

Tako sem imel svoje veselje s »kvobijem« in užival svobodo malega dečka na vasi. Žuboreči potoček za skedenjem, telček v hlevu, storži, ki sem jih nabral v gozdu in še veliko drugih stvari so bili moj brezskrbni svet. Toda čas, v katerem sem preživljal svoje brezskrbno otroštvo, je kruto prekinila vojna. Kajti nekega dne so v ranih jutranjih urah prišli po nas gestapovci in nas odgnali od doma. Vse smo morali pustiti, kakor je bilo. Vzeti smo smeli le najnujnejše reči. Jaz sem seveda vzel svoj »kvobi«, ga posadil na glavo in se s starši, sestrami in brati podal neznani usodi naproti.

Več dni in noči smo se vozili. Najprej s tovornjakom, potem z vlakom. Pred nami se je odpiral nov, a tuj in hladen svet. Znašli smo se na robu Nemčije, strpani v veliko taborišče, obdano z visoko ograjo. Ves čas so na nas pazili moški v uniformah. Govorili so tuj in trd jezik. Njihove mrke oči in mrtvaške glave na kapah so nam vsem vlivale strah in poslušnost. Okoli pasu so imeli revolverje, nekateri celo puške. Moj svet se je naenkrat spremenil. Mnogo nas je spalo v eni sobi. Namesto mehkih pernic je bila na posteljah le trda, poležana slama. Grizle so nas uši in stenice. Bili smo lačni. Vsa naša družina in še drugi smo bili strpani med postelje z enim nadstropjem. Vsega, kar se je dogajalo z nami, nisem razumel. Vedel sem le, da je naš dom daleč in da tu ni kruha, ne mleka, česar sem si tolikokrat zaželel. Vse to se je zgodilo zaradi vojne, ker smo ostali zvesti svoji materini besedi, ker smo ljubili svojo zemljo. In zaradi tega smo morali od doma. S svojo otroško pametjo tega nisem doumel. Glavno zame je bilo, da sem se lahko držal za mamino krilo in da sem imel pri sebi svoj »kvobi«. Drugo je šlo, kakor je šlo, seveda pa je vse, kar sem v teh dolгих letih do-

živel, vtisnilo v moj spomin mnogo nelepih stvari.

Tedaj sem bil še otrok, star komaj dobrih pet let, ko so nas odgnali. Zato je moje otroštvo prepleteno z mnogimi bridkimi spomini. A zdaj ne bom pisal o strahu, ki sem ga prestajal ob hrumenju letal, padanju bomb in pokanju topov; ne o tistem dolgem večeru, ko smo čakali, da se brat Jožek vrne s težkega dela nazaj v taborišče, pa ga ni bilo nikoli več; tudi ne o tem, kolikokrat smo sredi noči morali zaradi bombnih napadov v črne kleti; in ne, kako hudo je bilo materi, ker ni imela kosa kruha za naša lačna usta. Bil sem otrok med otroki. Naš svet je postalo tesno ograjeno dvorišče taborišča. Dogodke okoli nas smo doživljali in dojemali po svoje. Igrač nismo imeli, a smo se kljub vsemu znašli. Igrali smo se slepe miši, ravbarje in žandarje in vse, kar so znali eni ali drugi. Mnogo pa smo govorili o svojem domu in prijateljih, vsi smo zatrjevali, da je doma najlepše, kaj vse bomo počeli, ko spet prideмо domov. Pri vseh teh igrah in pogovorih me je spremljal moj »kvobi«. Igral sem se z njim, ga zvijal na vse mogoče načine, bil je moj ponos. Vanj smo stikali glave in mižali, da so se drugi poskrili. Z njim smo skrivaj nosili krompir ali sadje, če smo kje kaj staknili. Največkrat pa sem ga seveda imel na glavi.

Tako nam je mineval enolični čas in čakanje na dan vrnitve domov. Včasih so prišli tudi po nas otroke, da smo po dolгих njivah, posajenih s krompirjem, pobirali koloradske hrošče in ličinke. Čeprav smo bili veseli, da smo prišli na prosto, tega posla nisem bil vesel. Z velikim gnusom sem prijemal rdeče in lepljive ličinke in jih tlačil v steklenico. Nemaokrat so nad našimi glavami zatulila letala in v nizkem spustu začela napadati tovarne in železniško postajo. V takih primerih smo se morali vleči v brazde med krompirjeve vrste. Tedaj mi je še posebno prav prišel moj »kvobi«. Vsakič sem ga potegnil čez čelo in ušesa, da ne bi nič slišal in videl. Tako stisnjen sem večkrat dolgo ležal na zemlji in v strahu čakal, da divjanje na nebu poneha. Počasi sem se tudi tega navadil. Ob vsakem sumljivem trušču smo se otroci pometali po tleh. Tako so nas naučili. Včasih se mi je vse to zdelo smešno. Še »kvobi« mi je

nekajkrat padel z glave, kot da se z mano vred šali. Zakaj tudi otroci smo kmalu zvedeli, da letala na nebu pilotirajo »naši« in nam krajšajo bivanje v taborišču. Všeč nam je bilo, kako so ob takih napadih obrazi naših stražarjev postajali blede in plašni, nič podobni tistim vsakdanjim, s katerimi so nas gonili na apele pod zastavo s kljukastim križem. Teh apelov nisem imel rad. Vedno sem moral snemati »kvobi« z glave in poslušati kričanje »lagerführerja«.

Kadar je grmenje letal in pokanje bomb za dalj časa popustilo in če je »lagerführer« bil dobro razporejen, smo smeli za nekaj ur iz taborišča. Seveda ne daleč. In morali smo ostati skupaj s starejšimi otroki. Najbolj nas je vleklo na obrežje reke Murg, nedaleč od taborišča. Tam smo počeli, kar nam je prišlo na misel in metali vse v vodo, kar nam je prišlo pod roke. Na plitvih mestih smo šli tudi sami v vodo. Najbolj prijetno je bilo pod mostom, kamor pa zaradi nevarnosti, da ga razstrelijo, ne bi smeli hoditi. Kljub temu smo se tam najraje igrali. Ko smo nekega dne spet lezli pod mostom, sem tik nad vodo stopil na spolzki del stebra in v hipu sem se znašel v vodi. Šele ko so me drugi otroci potegnili iz vrtinca za stebrom, sem se zavedel, da bi se stvar zame lahko usodno končala. Pošteno me je postalo strah. Okregala me je tudi mati, ker sem bil ves moker. O dogodku je zvedel tudi »lagerführer« in za kazen dolgo nismo smeli ven, pod most pa nikoli več. Odkrito povedano, tja tudi sam nikdar več ne bi šel. Odtlej smo se igrali še na mostu. Gledali smo reko, ki je včasih tudi narasla. Tedaj je po vodi plavalo marsikaj. Nekoč smo nekaj predmetov tudi ujeli.

Pri vseh teh malih pohodih sem kajpada imel svoj »kvobi« vedno na glavi. Ko smo nekega sončnega dne zopet stali na mostu, si je moj brat Cencej namislil, da bi z mojim klobučkom metali pesek v vodo. To je bila čudovita zabava. A sredi veselja je Cenceju moj »kvobi« nenadoma zdrsnil iz roke in padel v vodo. Močno je čofnilo, ko je »kvobi« potonil v vodi, nato je prišel spet na površje, se obrnil in počasi zaplaval po reki navzdol. Tekli smo na obrežje, da bi dohiteli in ujeli plavajoči klobuk. Cencej ga je z dolgo palico že skoraj zgrabil, pa se mu je spet zmuznil in na-

daljeval svojo pot. Vsi poskusi, da bi klobuček ujeli, so bili zaman. Tako je tudi upanje, da bom svoj »kvobi« le še dobil nazaj, postajalo vedno manjše.

Vrnili smo se na most in gledali, kako plava klobuček v daljavo in postaja vedno manjši, nazadnje smo videli le še majhno piko, ki je za vedno izginila izpred naših oči. Tedaj sem postal žalosten in nisem več zdržal solz, ki so napolnile moje oči. Neutolažljivo sem jokal in bil strašno nesrečen, kajti izgubil sem svoje najdražje, svoj klobuček, ki me je spremljal od doma v tuji svet.

Na brata Cenceja sem bil jezen, bil sem prepričan, da mi je »kvobi« nalašč spustil v vodo. Ves dan se nisem pomiril. Šele zvečer me je mati potolažila in prepričala, da Cencej »kvobija« ni nalašč vrgel v vodo, ampak mu je zdrsnil iz roke in padel v reko, ker se je gotovo naveličal življenja v taborišču in se mu je stožilo po domu. Odločil se je, da bo šel sam in nas počakal, da se vrnemo. Meni je postalo še bolj hudo, hudo, ker se je moj »kvobi« kar tako brez slovesa podal na pot, mene pa samega pustil v taborišču.

Počasi sem se le sprijaznil s tem, da nimam več »kvobija«. Vsem, ki so me spraševali po njem, sem prepričljivo povedal, da je moj »kvobi« šel domov. Isto sem povedal tudi »lagerführerju«, ko me je prav tako vprašal, kam sem dal svoj klobuček. Porogljivo se mi je nasmejal. Jaz pa sem bil od dneva do dneva bolj ponosen na svoj »kvobi«, ki je šel sam na pot proti domu. Vsak dan sem mamo spraševal, če je že prišel domov. V mislih sem ga spremljal in vedno znova videl, kako korajžno plava v svobodo. Z njim sem se tudi jaz vračal v domačo vas, v rojstno hišo, k živini, k potočku in na polje. In z mano je bil moj klobuček. Tekala sva po domačih poteh in stezah, nabirala sva sladke jagode. Videli sem rumene žgance in toplo mleko, sveže pečen domač kruh, ki ga je mati tako lepo zapekla.

Kadar sem se prebudil iz takih sanj, mi je bilo vedno bolj hudo in dolčas po »kvobiju« in po domu. Govoril sem le o njem in si vedno bolj želel, da bi se kmalu vrnili na rodno grudo ter zapustili tuji svet, poln groze in strahu.

Ta želja je družila nas vse, stare in mlade. Vsi smo čakali trenutka, ko se podamo na pot in krenemo za mojim »kvobijem«, ki je sam šel na pot v svobodo. Naposled je vendar zmagala pravica, prišla je svoboda. Po več kot treh letih življenja v taborišču smo se vrnili domov. Bilo je vse drugače, kot sem si bil predstavljal. Dom je bil opustošen, hlev prazen, njive požete. Otroci na vasi so govorili tuj jezik. In tudi mojega »kvobija« doma nisem našel, čeprav sem pretaknil vse prostore in kote. Končno sem le moral verjeti, da je moj »kvobi« ostal nekje na obrežju tiste nemške reke, da nikoli ni prispel domov. A vseeno mi je ostala tista sanja, ko sem se za svojim »kvobijem« nešteto krat vračal v domači kraj, ki je bil pred tistim usodnim jutrom tako lep in neoskrnjen.

Andrej Kokot

BELA KRAJINA

*Onstran venca gorjanskih hribov
se krije življenje mehko valujoče
in čar govorice zateglo pojoče —
po sveže zorani zemlji diši.*

*Še čutim na bosih nogah hlad rose
kristalnega jutra,
ki dviga s Kolpe megleno kopreno
in potem se zaje v pšenične klase
in v vsako travo, voljno in dišečo;
še čutim v sebi vonj po toplem senu
in v zvezdnem večeru preplavljajočo
srečo ...*

*O, Bela krajina,
ti moje življenje!
k tebi me žene hrepenenje
po belih brezah,
neustavljivo me vleče
med praproti dehteče ...*

*Še vidim preblisk smeha pod pikasto
ruto,
odsev vrbe v gladini mojega jezera!
Zdaj štejem bisere davne sreče,
ki je dišala po smrekah in smoli,
v mozaik jih zlagam, kjer se zrcalijo
breze in modrina nekih noči ...*

*K tebi se vračam,
o, Bela krajina!
da vase zajamem ves tvoj opoj
in košček tvojega sonca vzamem
na težko, trdo pot s seboj ...*

Ivanka Bogolin

VASE ZGODBE

ČASTITLJIVA LETA

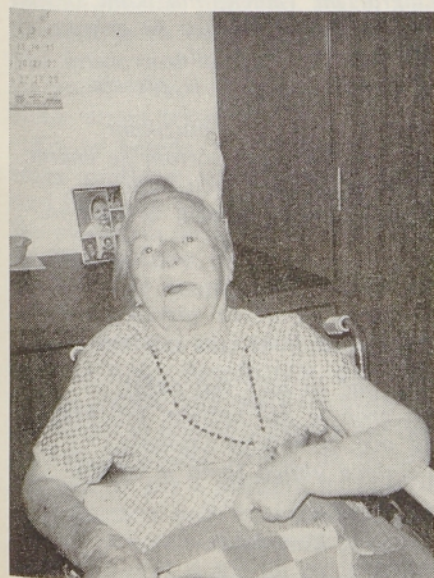
V mestu Ely v ameriški državi Minnesota sem obiskala naše drage oldtimerje, stare slovenske korenine. Nekatere sem našla na njihovih domovih, druge v domu za ostarele, ki mu pravijo Nursing home. V domu sem srečala najstarejšo Slovenko v Elyju, verjetno tudi v Minn., Barbaro Gerzin, ki šteje 97 častitljivih let. Doma je z Iga. V Ameriko se je podala leta 1900 ter se tu poročila s slovenskim rojakom Jožetom Gerzinom, ki je bil doma iz črnomaljske okolice. V zakonu se jima je rodilo šest otrok. Mama Gerzinova je že dolgo prababica.

Takole se spominja davnih časov: »Veste, takrat še nismo imele kuhinjskih aparatov in modernih pripomočkov. Ženske smo strašno trpele. Prati smo morale na roke, kožo smo si ogulile do krvi, prste smo imele vse omrtvičene... In tista mrzla voda, v kateri smo splakovale...«

Pripovedovala mi je o letih trpljenja, ko je bil dan prekratek pa je bilo treba delati v noč in o možeh, ki so delali v rudnikih od 12 do 14 ur na dan: »Veste, bil je pravi pekel. Dandanašnji svet tega ne more razumeti. Ko so izumili najrazličnejše stroje, je bilo vse drugače in lažje.«

Srečala sem tudi Marijo Sašek, ki ji je 96 let. Doma je iz Bele krajine

Barbara Gerzin, 97, najstarejša Slovenka v Elyju

in je prišla v Ameriko leta 1905. Pogovarjala sem se s Francko Koprivnik, ki je dočakala svoj 90. rojstni dan in z Marijo Markovič, ki je eno leto starejša. Nekoliko mlajša je Johana Kolenc, ki je stara šele 80 let.

V daljšem prijetnem pogovoru sem se zadržala s Heleno Marn, ki ima kljub 89 letom odličen spomin. Doma je iz Strahomerja pri Igu, v Ameriko pa je prišla leta 1910, mi je razložila. Naselila se je v Elyju in se poročila z rudarjem Jožetom Marnom, ki je delal v železnem rudniku. Imela je šest otrok. Štirje so bili fantje. Trije so se bojevali v drugi svetovni vojni: Frank na Japonskem, Stewe v Italiji, Albert na japonskih otokih.

Med oskrbovankami v domu je tudi šestinoosemdesetletna Marija Pechauer. Rojena je bila v Semiču, v Ameriko pa je odšla leta 1909 ter se še istega leta poročila s Frankom. Rodilo se jima je osem otrok. Njena hčerka Mary Loisel ji izkazuje mnogo ljubezni in jo tudi pogosto obišče.

Še se vrstijo imena slovenskih žena, ki so s svojimi rokami skupno s svojimi možmi prispevale k blagostanju ameriške dežele. Predstavili so mi Francko Gregorič, ki ji upogiba hrbet 88 let in je doma iz Bele krajine. Zanimiva je zgodba Ane Majerle. Stara je 85 let, rojena je že v Ameriki, govori pa tipično belokranjsko narečje. Njen oče Matija Bajuk je doma iz Semiča v Beli krajini. V Ameriko je prišel štiri leta pred njenim rojstvom. Ana se je v šoli učila le angleško, slovensko brati in pisati se je naučila od svojega moža Janeza. Spominja se, da so imeli za časa njene mladosti v cerkvi slovensko bogoslužje.

Starejši rojaki so mi zatrjevali, da je bilo med obema vojnama v Elyju tri četrtine prebivalstva slovenske na-

Marija Pechauer, 86, s svojo hčerko Mary Loisel

rodnosti. Še danes srečuješ tu zelo veliko slovenskih imen.

V Nursing home sem med drugimi srečala Mary Perušek in Katarino Grahek, ki ima dva sinova zdravnika. Dom je zelo lepo urejen, strežno osebje pa dela zelo vestno in z veliko ljubeznijo. Pravijo, da je ta dom lahko za vzor drugim podobnim ustanovam.

Oskrbovanci imajo vsako drugo sredo zabavno popoldne ali čajanko. Vsi se zberejo v dvorani in se pri obloženih mizah pogovarjajo, zapojejo, kak neumoren šaljivec pa tudi pred mikrofonom poskrbi za dobro voljo. Tudi sama sem se udeležila takšnega popoldneva. Oskrbovancem sem celo na kratko spregovorila. Povedala sem, da me veseli, ko jih slišim govoriti slovensko, še posebno pa me veseli, ker znajo tako lepo zapeti. Zatem smo vsi zapeli slovensko pesem Po morju jaz veslam.

Angela Prijatelj

V SLOVENSKI ŠOLI

Mrzlo, modro stuttgartsko nebo.

Zima je, a prav malo se nam kaže. Hladno je res, o snegu pa le sanjamo. Skozi šolska okna sije v razred »modro stuttgartsko nebo«. Ko v razredu teče beseda o naši zimi, budi v otrokih hrepenenje po naših zasneženih gorah, zaledenelih ribnikih in rekah. Sicer ne vemo: nismo doma, pa je morda tudi pri nas takšna »nezimska« zima, brez snega in ledu kot tu, a vseeno v vsakem primeru veliko bolj mrzla kot ona v domovini. Radio sicer poroča o snegu. Nekateri ugibajo, kako je res, iz kramljanja razberem, da ne gre toliko za sneg ali »nesneg«, iz besed pronica nekaj več. Hrepenenje je v njih: po dedku, po babici, po domačem kužku, teličku v hlevu in podobnem. Petru je tu bolj

Marija Sašek, 96

všeč. Predolgo je že od doma. V domovini ni Wilhelme. — Darja sanja o tistih dneh, ko je s kmečke peči v domačih Vrhovičah zrla skozi okno na sosedov breg, kjer je gruča otrok v vrišču in smehu drvela s sanmi navzdol. Sama je le redko smela mednje. Preveč se je babica bala zanjo. Včasih jo je vseeno ogrnila v svoj široki volneni pled in jo spustila med otroke. Pa je vseeno bilo lepo. Danes si izmišlja vedno nova zimska ogrinjala »parke, bunde« in kakor se že vsa imeňujejo, a iskrenega veselja ne kaže.

Artur je reden gost v slovenski šoli. Poleg učiteljice stoji ali sedi, kakor mu bolj ugaja, zato ker vsake druge besede ne razume. Pojasnjevati mu je treba vsak stavek posebej. Pa kljub temu včasih ne sledi. Pokličem ga dvakrat, trikrat. včasih se kar zdrzne. Kod je v mislih blodil njegov duh? ...

Jože je Josche. »Tako je, pa konec.« Ne da si dopovedati. Saj se tudi oče podpisuje Korschitsch, zakaj bi bil on izjema?!

Mala Marinka vsakih pet minut pocuka »teto«. »Poglej, kaj sem narisala! Ti je všeč?«

»Teta« jo razume, ve, da je Marinki težje. Ta šola je predvsem za one »večje in velike«, ki že znajo ali pa bodo skoraj znali pisati.

Skozi mesto počasi teče Enz. Nad reko se globoko sklanjajo veje vrbe žalujk. Tu ni več Stuttgart, pa vendar se tudi čez to mesto razpenja mrzlo, modro stuttgartsko nebo. Tudi skozi to šolsko okno odmevajo besede: domovina, naši kraji, dom. Tudi skozi to okno vdirajo v razred tuje besede, tuintam tudi tuj duh, čeprav moram priznati, ne sovražen. Tudi tu živimo v tovariškem sožitju z gostitelji. Skupaj smo se začudeni spraševali, kako so mogli neke naši tovariši zaigrati tako kruto igro. (Glej opombo). Vse lepo in prav, pa vendar skozi šolske okenke špranje vdira nekaj, čemur smo premalo kos. Čas, mogočen gospodar, ustvarja svoje.

Ob takih spoznanjih trpimo, ker vemo, da kljub najboljši volji storimo premalo.

A vendar: kaplja za kapljo izdolbe kamen, v čemer danes ne uspem, bom jutri; jaz ali kdo drugi: bom ali bomo. Bomo: zato glavo pokonci!

M. S.
Stuttgart, Nemčija

Opomba: na neki nemški šoli so učenci v odmoru na dvorišču uprizarili sežiganje Judov.

MOJ PRVI OBISK DOMOVINE

Rojena sem v Savinjski dolini, v Celju. Ko sem bila stara tri leta, so moji starši odšli v Avstrijo. Od tam smo odromali v južno Ameriko in nekaj let pozneje v Kanado. Vsega skupaj sem bila v tujini dvaindvajset let, ko smo se končno le odpravili na obisk v Slovenijo.

Domovino sem poznala samo po tem, kar sta mi mati in oče o njej pripovedovala. Domače kraje sta mi opisala tako natančno, da sem si vedno mislila: To pa vendar že vse poznam! Zame to ne more biti nič tujega!

Z letalom smo se peljali do Nemčije, potem pa z avtom prek Avstrije, kjer smo tudi obiskali sorodnike. Ko smo prekoračili jugoslovansko mejo, sem občutila, da sem že blizu doma. Težko popišem, kaj sem doživljala, ko smo zavozili v Celje. Vsak korak, ki sem ga napravila po celjskih ulicah, mi je jemal sapo. Bližala sem se središču mesta, nisem mogla verjeti, da zares hodim po Celju. Mislila sem si: »To je moja domovina, od tod izviram, tu sem se rodila...« Nikoli nisem poznala kaj drugega kot tujino, zdaj pa sem spoznala, da je domovina le domovina, ena sama, edina. Srce mi je zavriskalo od radosti, da sem končno mogla gledati domovino z lastnimi očmi.

Vse celjske ulice so mi bile znane, tako natančno so mi jih popisali domači. Celo napisali nad trgovinami so se mi zdeli domači.

Zatem smo se odpeljali v Žalec, kjer imam teto šiviljo. Poznala sem jo samo po fotografijah, pa tudi fotografije so bile že petnajst, dvajset let stare. Potrkala sem na tetina vrata in ugibala, kakšni neki so ljudje, ki jih bodo odprli. Oglasil se je ženski glas in velel: »Kar naprej, kar naprej!« Vstopim in zagledam pri šivalnem stroju starejšo ženico, in še drugo, mlajšo za pletilnim strojem. Za starejšo sem si takoj mislila, da jo poznam, saj je bila čisto podobna mojemu očetu. Vprašam: »Ali ste vi teta Anica?« Ona pa vstane in mi prileti naproti. Saj je vedela, da smo na poti k njej, ni pa vedela, kdaj pridemo.

Naslednji dan smo se odpravili v Petrovče, kjer živi moj stric, brat moje matere. Tudi njega smo presenetili. Pripeljali smo se na dvorišče, sprem-

ljala nas je teta Anica. Stric je ravno snažil avto. Teta mu zakliče: »Jože, tukaj so!« Stric je spustil vse iz rok in hitro stopil do vrta. Tam se je ustavil in nas samo gledal. Obstala sem kot vkopana, gledala sem ga in v glavi se mi je mešalo od različnih podob. Bil je čudovit občutek, da sem zares v svoji domovini in da gledam svojemu stricu v obraz. Čez nekaj trenutkov sva poletela drug proti drugemu in se prvič objela. Bili smo prvi iz mamine družine, ki smo se po vojni vrnili domov. Stric me je vodil na okrog. Že vnaprej sem mu znala povedati, po katerih ulicah stopava in kje kdo živi. Bil je presenečen, da vse to vem in da govorim slovensko. Za vse to se imam zahvaliti samo svojim staršem, ki so mi tako obširno pripovedovali o Sloveniji in o Celju.

Želela bi, da bi vsi starši tako lepo obrazložili svojim otrokom, od kod so prišli in kakšne so naše domače slovenske navade.

Iz Slovenije sem odnesla prelepe spomine. Imam pa željo, da bi spet videla svoj rojstni kraj — svoje Celje.

Anna Murko
Kitchener, Ont., Kanada
(Po Diaryju-Dnevniku)

ZAIGRAJ MI, MUZIKANT

*Zaigraj mi polko, muzikant,
saj vendar ti vesel si fant,
da zaplešem z mojo ljubico,
preden grem v tujo deželico.*

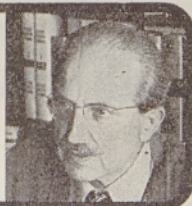
*Zaigraj mi valček, muzikant,
da zaplešem z mamco še enkrat;
je mati milo se jokala,
ko zadnjič s sinom je plesala.*

*Zaigraj mi pesem, muzikant,
da zapojem jaz z očetom še enkrat:
očetu je bilo pri srcu hudo,
je slutil, da sina nazaj več ne bo.*

*Zaigraj mi v slovo, muzikant,
da poslovim se od mene fant.
So zapeli fantje in zavriskali glasno,
se zarosilo ljubici in staršem je oko.*

*Sina pač ni bilo več nazaj,
mu grob je dal neznani tuji kraj;
sta oče, mati tiho zajokala,
a ljubica uboga sama je ostala.*

Jože Kranjc,
Toronto, Kanada

PLIN

John Lokar, Pittsburgh, Penns., ZDA sprašuje, zakaj eden od ameriških slovenskih časopisov dosledno piše besedo *gasolin* namesto *bencin*, obenem pa so v istem časopisu mnenja, da bi bilo treba »ameriško slovenščino« približati slovenščini, ki jo uporabljajo v stari domovini.

Poskusimo najprej razčistiti vprašanje besed *gasolin* in *bencin*.

Ne da bi se preveč spuščali v strokovno obravnavo, najprej opazimo različno pisavo: Slovenci v Ameriki pišejo *gasolin*, medtem ko jo v stari domovini pišemo *gazolin*.

Nadalje lahko ugotovimo, da je ameriška slovenska pisava *gasolin* povsem naslonjena na ameriško-angleško besedo *gasoline*, ki jo v Angliji pišejo večinoma v obliki *gasolene*.

Naslednja ugotovitev je, da je beseda *gasoline* (*gasolene*) nastala iz temeljne besede *gas*, ki ji je dodana beseda *ol* in pritaknjena končnica *ine*.

Če pregledamo te sestavine, vidimo, da izraz *gas* poznamo tudi kot samostojno besedo, in sicer v novi in stari domovini, v sestavini *ol* pa se razločno kaže nastavek druge besede, ki jo v Ameriki pišejo večinoma *oil*, v slovenščini pa na splošno *olje*.

Od kod je prišla beseda *gas*? V etimoloških slovarjih je navedeno, da jo je njenemu očetu, belgijskemu zdravniku in kemiku Johannu Baptistu van Helmontu (1577—1644), navdihnila grška beseda *haos*, ki je v tedanjem strokovnem svetu pomenila »prazen prostor, praznino, zrak«. Van Helmont je to besedo potreboval za tako imenovano tretje agregatno stanje snovi. Prvo agregatno stanje je trdno, drugo tekoče in tretje zračno.

Ko je beseda *gas* iz strokovnega kroga prešla v splošno rabo, se je pred kakšnimi sto leti uveljavila v veliko evropskih jezikih (francosko: *gaz*, nemško: *das Gas*, italijansko: *gas*, *gas-se*, špansko: *gas*, srbohrvaško: *gas*, rusko: *gaz* ...).

V slovenščini smo se v pisanju odločili za češko besedo *plin*, dasi je v govoru znana tudi splošno evropska beseda *gas* in imamo v zvezi z njo tudi povsem žargonske izraze, na primer: *pritisniti na gas* = pritisniti na plin (ta izraz je znan tudi v ameriški angleščini in je potemtakem mogoče v slovenščino prišel iz nje ali pa je samo-

stojno nastal pri nas podobno kot drugod po svetu ob razvoju avtomobilske tehnike). Podoben žargonski izraz, znan pri nas, je *biti pod gasom* = biti okajen, pijan, okrogel, imeti ga pod kapo.

Češka beseda *plin* za *gas* je nastala na podlagi temeljne značilnosti »gasa«, da nima telesne oblike, temveč se prosto razteza, širi po prostoru, se pravi: »se razliva, razlije, razplava, razplove«. Beseda *plin* se je pri nas kar dobro uveljavila in zakoreninila, tako da ima lepo družino: *plin*, *plinast*, *plinski*, *plinar*, *plinarna*, *plinomer*, *plinovod*, *upliniti*, *razpliniti*.

Tako je razumljivo, da se je v slovenščini beseda *gas* manj uporabljala kakor v jezikih, o katerih smo videli, da so jo sprejeli za svojo, od tod tudi razumljivo, da se je izoblikovalo dvojno stališče:

1. Slovenci v Ameriki besedo *gas* slišijo in vidijo dan na dan stokrat izgovorjeno in napisano, zato jim je prešla v meso in kri in jo občutijo kot svojo govorno in pisno obliko.

2. Slovencu v domovini je izraz *gas* knjižno tako rekoč neznan, znan le iz prej omenjenega žargona, tako da se mu v kolikor toliko skrbnem izražanju izogiba, zapisati ga pa v vsakdanjem pomenu sploh ne more.

Šele najnovejši izrazi, ki dan na dan pritiskajo od vsepovsod, napravljajo tudi Slovencu v domovini besedo *gas* malo manj neuporabno. Eden od takih izrazov je tudi *gazolin*, o katerem se bomo pogovorili prihodnjič, drugi je na primer *gazirati*, in sicer v več pomenih: *gazirana pijača*, *gazirano blago*, kjer gre bodisi za dodajanje plina tekočini, da postane pijača mehurčkasta, spenjena, oplinjena, ali pa za obdelavo blaga z gorečim plinom, da se končki vlaken požgo ali posmodijo.

Iz povedanega vidimo, kako v življenju marsikdaj veliko odloča tudi golo naključje. Če bi ne bil oče besede *gas* doma na nizozemskem govornem področju, bi beseda ne imela začetnega *g*. Če se ne bi k Slovencem hotela razširiti iz nemščine, bi jo najbrž sprejeli in uvrstili med svoje kulturne tujke, tako pa smo poiskali rajši slovansko (češko) sopomensko sposojenko *plin* in jo do kraja uveljavili ne le v knjižnem, temveč tudi zelo na splošno v vsakdanji rabi.

Janko Moder

OTON ŽUPANČIČ: ČEZ PLAN. Iz dala Mladinska knjiga, 348 din. Nova izdaja odlične Župančičeve knjige je posnetek (faksimile) pesnikovega rokopisa, kakršnega je v začetku stoletja oddal svojemu založniku Schwentnerju. Knjigi je napisal spremno besedo Joža Mahnič. Izšla je v zbirki Monumenta litterarum slovenicarum. Posebno dobrodošla bo vsem knjižnim sladokuscem in ljubiteljem Župančičeve poezije.

IZBOR IZ DEL JOSIPA BROZA TITA. Izdala Državna založba Slovenije. Pet knjig stane 750 din, posamezna 165 din. Josip Broz Tito bo v petih knjigah predstavljen kot teoretik, mislec in voditelj delavskega razreda v Jugoslaviji ter borec za pravičnejši svet. Istočasno izhajajo tudi srbsko-hrvaška, makedonska in albanska izdaja. V slovenščini sta izšli prvi dve knjigi.

SLOVENSKI VOJAŠKI SLOVAR. Izdala založba Partizanska knjiga, 300 din. Novi slovar izpolnjuje veliko vrzel, ki so jo občutili tako v vojski kot v narodni obrambi, pomanjkanje podobnega slovarja so močno občutili tudi prevajalci vojnih romanov. V slovarju je na 523 straneh natisnjenih 7000 gesel s 40 000 zvezami. V slovarju je približno četrtnina besed novih — to so ustrezne srbohrvaškemu vojaškemu izrazju, ki je po tradiciji bogatejše. Po mnenju jezikoslovnih strokovnjakov je Slovenski vojaški slovar krepko zaoral v ledino na sicer zanemarjenem področju.

JANEZ MENART: POD KUŽNIM ZNAMENJEM. Izdala Državna založba Slovenije, 140 din. V svoji novi knjigi pesmi se znani avtor pokaže z različnih strani: kot šegav popisovalec kmečkega življenja, kot raziskovalec temeljev življenjskih vprašanj, predvsem pa kot duhovit, satirično naravn polet današnjega časa.

SAŠA VUGA: ERAZEM PREDJAMSKI — Izdala založba Lipa v Kopru, 540 din. Zgodovinski roman iz 15. stoletja v treh zajetnih knjigah, sočna in optimistična zgodba, vesela knjiga iz mrakobnih dni, kot pravi sam pisatelj in dodaja: Skopi zgodovinski dogodki so samo drogovi za napete žice moje domišljije. Delo je napisano v posebnem, nenavadnem, marsikdaj na novo izumljenem Vugovem jeziku. Iz vseh številnih strani diha pisateljeva sla po jezikovnih igrah.

R. Z.

TRETJI ČLOVEK

Tretji človek je tisti, ki se je vmešal v odnos dveh. Dva pa — kot vemo — vsak po svoje doživljata tega tretjega ali tretjo; lahko ga doživljata kot vrinjeno osebnost, krivca za vse gorje in razpad njunega skupnega življenja; ali pa kot osebo, ki jo je treba upoštevati, spoštovati njena čustva, skratka kot osebo, ki je dolgočasno skupno življenje popestrila — vsaj za enega, tistega, ki ima močnejše čustvene vezi s tretjo osebo.

Kaj vse doživljamo ob spoznanju, da se je tretja oseba vmešala v odnose dveh?

Res je, da je čedalje manj tistih, ki za tretjega ali tretjo zvedo od drugih, kar je tudi prav. Kot vse kaže, postajamo tudi bolj občutljivi v medsebojnih odnosih, pa tudi bolj iskreni in odkriti. Toda, pot do odkritosti je včasih dolga.

»Ne, ne morem več živeti z njim,« je dejala mlada žena ter nadaljevala: »Osem let sva poročena. V vsem tem času nisem čutila, da mi mož stoji ob strani. Vse drugo ga je bolj zanimalo kot tisto, kar se dogaja z menoj in otrokom. Najini pogovori so bili čedalje bolj kratki. Od začetka sva se veliko pogovarjala o poklicu, ki ga opravlja vsak po svoje in v tej izmenjavi spoznanj ter izkušenj doživljala najine razgovore kot nekaj, kar naju je vezalo. Ščasnoma so tudi pogovori postajali bolj prazni in so se spremenili v najnujnejše izmenjave informacij o gospodinjstvih delih ali novicah, ki so zadevale našo ožjo in včasih tudi širšo družino.«

»Saj, vem, da moji ženi v tem času nisem kdovekako pomagal,« je dejal mož. »Toda, kaj sem mogel? Čutil sem se nekako tujega v skupnem stanovanju s taščo. Res je, da nisem sodeloval pri urejanju vseh tistih problemov, ki so zadevali naju in najinega, še majhnega otroka. Vrgel sem se še bolj v delo. Žena pa tudi.«

Vsak po svoje sta skušala vsaj v mislih prehoditi tisti del skupne poti, na kateri sta skušala najti vzroke, da bi bolj razumela današnje stanje in vzajemne odnose. Leta in leta sta se pogovarjala o vsem drugem, le o tem ne, kaj čutila drug do drugega, kako osebno doživljata svojo skupnost in življenje vse družine. Pogovarjala sta se, slisala tudi, toda vsebina razgovora je ostala — tako kot se mnogokrat pripeti v življenju — le na površju vljudnosti, ki jo premoreta dva, ki se želita izogniti neposrednemu spopadu. Kot da bi hotela drug pred drugim skriti tisti del svojih osebnih misli in čustev, ki so resnično nujna. Namesto pričakovane bogatitve osebnosti sta imela občutek, da sta čedalje bolj prazna, duševno gola, toda ne razgaljena

v tisti pristnosti, ki omogoča skupno življenje dveh.

Posledice? Pri enem in pri drugem se je hkrati porajalo nezadovoljstvo. Ona je čutila, da je čedalje bolj osamljena, prepuščena v pomembnih odločitvah sami sebi ali pa mami ter občasno tudi otroku. In on?! Po svoje je ubral pot in našel rešitev v tem, da se je posvečal čedalje bolj delu. Domov je prihajal s pričakovanji in željami, da bi se vključil v skupno življenje. »Ne,« je dejala navadno ona, »če te do zdaj ni bilo pri vseh dolžnostih, tudi zdaj nisi potreben.«

»Res je, s teboj večkrat nisem šla ven, čeprav si me povabil. Preprosto nisi razumel, da nisem več imela želje, da bi šla s teboj kamorkoli. Zdelo se mi je še najboljše, da ždim doma sama s svojimi mislimi. Med temi premišljevanji pa sem le spoznala nekaj, to je, da tako ne morem več. Sicer pa se verjetno še spominjaš, kolikokrat si mi rekel, kadar si prišel kot 'kontrolor' domov in če ti kaj ni bilo prav: razvezal se bom!«

»Toda, saj me poznaš. Kadar sem dejal, da se bom razvezal, tega nisem resno mislil. Tako pač reče vsak, če mu ni kaj prav, če je razburjen in če vzroji!«

Njun razgovor se je nadaljeval, kajti prehojena skupna pot je kar dolga in dogodkov, ki so bili povod za očitke, je bilo tudi dovolj. Včasih sta drug drugemu »metala« vse očitke brez reda, kot da bi metala karte pri igri, ne da bi premislila, katero igro igrata; drugič pa sta drug do drugega bila obzirna in skušala vsak pri sebi najti delež krivde, da je njun odnos prišel tako daleč in, da si je ona zaželela razvezo.

Dolgo sta v mislih in naglas z vseh strani osvetljevala dosednji odnos. Vendar pa je vse skupaj trajalo dolgo, dolgo, predno sta si drug drugemu upala povedati resnico: ona je v nekem drugem moškem zaslutila, da bi lahko uresničila, doživela in začutila vse tisto, kar ji je manjkalo v sedanjem odnosu z možem. Prostor v njenem čustvenem svetu je bil že zdavnaj izpraznjen, ljubezen pa že zdavnaj mrtva.

Kako malo je včasih potrebno in kako dolgo traja, da drug drugemu povemo resnico. Morda je tako tudi prav. Kajti šele spoznanje, da sta po dolgem razčlenjevanju marsikaj odkrila, česar do zdaj nista znala, hotela ali zmogla, je omogočilo, da sta prišla do dejstva, da ima ona rada drugega. In ne le to, iz dolgih razgovorov, čeprav sta sklenila, da gresta narazen, sta prišla bolj obogateni. Kot da sta se drug drugemu hotela z iskrenostjo oddolžiti za vsa dosedanja vzajemna čustva, ki so pač usahnili. Uspelo jima je, čeprav so žal takšni redki, da sta si zaželela na novi življenjski poti vso srečo.

Azra Kristančič
dipl. psihologinja

KO JE BILA LJUBLJANA ŠE DOLGA VAS

TRNOVSKA ŽABJA OBARA

Trnovčani včasih niso sloveli le po svojem kislelem zelju, ki so ga celo izvažali, po svoji lepi glavni solati, katero so pridelovali na prostranih vrtovih v Trnovem in Krakovem, znani so bili tudi po žabah, ki so v velikih trumah domovale v prostranih močvirnih trnovskih gmajnah in mlakah. Seveda so žabe tudi lovili in jedli. Toda gorje, če si trnovske fante podražil z žabarji. Do smrti in še čez si se jim zameril in prav lahko si jo pošteno skupil. Stara Trnovčanka, Marinkova mama, ki je že dolgo ni več, je takole pripravljala žabjo obaro: lepe, očiščene žabe krake je popekla na maslu, da so porumeneli, nato jih je potresla z dvema žlicama moke, popražila, solila in zalila s toplo vodo. Jedi je dodala nekaj olupljenih, na kose zrezanih krompirjev, rdeč korenček, paradižnik, zelen peteršilj, nekaj zrnč celega popra, ščep majaronovih plevic in limonino lupinico. Obaro je kuhala, da se je krompir zmehčal. Zatem jo je okisala z vinskim kisom ter zraven ponudila vodene cmoke, zabeljene z maslenimi drobtinami.

VODNIKOVA POGAČA

V Ljubljani imamo Vodnikov trg in Vodnikov spomenik. Na Vodnikovem trgu je danes centralni živilski trg. Marsikdo ne ve, da je takrat, ko so temu uglednemu Slovincu postavili spomenik, bila tam gimnazija.

Valentin Vodnik je bil izredno razgledan mož, pisal je pesmi in prozo, učil jezike in prevajal. Po rodu je bil Ljubljčan iz Zgornje Šiške, kjer se je rodil l. 1758. Za nas je pomemben tudi zato, ker je dal Slovencem prve Kuharske bukve. Iz teh je posebej znan recept za pripravo pogače, ki je dobila po njem ime Vodnikova pogača. Takole jo pripravimo:

Iz 40 dkg ostre moke, 20 dkg surovega masla, kozarca kisle smetane, soli in mlačne vode zamesimo mehko testo, ki naj pokrito počiva pol ure. Nato ga debelo razvaljamo ter obložimo z njim nizko glinasto skledo ali pekač in damo v pečico. Ko je testo že skoraj pečeno, nalijemo po vrhu naslednji nadev:

V skledi vmešamo 5 rumenjakov, 3 dcl kisle smetane, 1 dcl mleka, sladkor, nastrgano limonino lupinico, trd sneg in 5 beljakov in zmes zgostimo z nekaj žlicami moke. Tako nadevano pogačo postavimo ponovno v pečico, da se nadev nekoliko strdi, potem pa po nadevu potresemo pest rozin ali grozdnih jagod in pest grobo zrezanih orehovih jdrč ali olupljene, na polovico prerezane mandeljne ter pogačo spečemo do konca. Pečeno potresemo ob robu s sladkornim prahom in jo serviramo. I. S.

FILATELIJA

DOMAČE VIZE

VAS KOTICEK

MUZEJSKI EKSPONATI

28. januarja je Skupnost jugoslovanskih PTT izdala tradicionalno serijo Muzejski ekspoziti. Serija obsega 4 znamke, na katerih so upodobljeni naslednji ekspoziti iz beograjskega poštne muzeja:

1.50 din — predfilatelistično pismo, gospe pero in pečatnik. Pismo je bilo poslano 21. 6. 1869 s pošte Bavanište (Vojvodina) trgovinski zbornici v Kubinu (današnji Kovin). Čeprav so na območju Vojvodine uporabljali znamke že od leta 1850 naprej, je bilo pismo zaradi trgovskega značaja oproščeno poštnine in ima kot takšno prvine pisma iz predfilatelistične dobe;

3.40 din — poštni nabiralnik. Kot praktično sredstvo za predajo pošiljk ga najdemo v nekaterih državah še pred iznajdbo poštne znamke leta 1840. Na ozemlju naše države so poštne nabiralnike uvedli šele sredi preteklega stoletja;

4.90 din — namizni induktorski telefonski aparat sistema Ericson iz leta 1900. Zvezo so vzpostavljali z obračanjem ročnega induktorja in s pomočjo zvoncev na izmenični tok ter

10.— din — prvi elektromagnetni telegrafski aparat, ki ga je leta 1837 konstruiral ameriški fizik in slikar Samuel Morse. Ta izum je omogočil uvedbo javnega telegrafskega prometa v svetu že leta 1844, pri nas pa leta 1850.

Motive za serijo je izbrala Olga Kovačević, kustosinja PTT muzeja, grafično pa jih je obdelal akad. slikar Dušan Lučić iz Beograda. Znamke je na tiskarni »Joh. Enschede en Zonen« v Haarlemu, Nizozemska, v tehniki večbarvne heliogravure. Prodajne pole obsegajo po 50 kosov.

Biro za poštne znamke SJPTT je kot običajno izdal ovitek prvega dne, ki stane 2.50 din.

Bojan Pečar

Če bo šlo vse po napovedih organizatorjev slovenskih glasbenih prireditev, bo september postal mesec festivalov. Letos bodo tako rekoč v tem mesecu vsi trije slovenski festivali — najprej Ptujski festival domače zabavne glasbe, nato Vesela jesen in za konec še Dnevi slovenske zabavne glasbe (novo ime »Slovenske popevke«) v Celju. O ptujskem in mariborskem vižarskem srečanju smo že pisali, informaciji o Slovenski popevki 1978 pa pribijmo še to, da bo tudi letos v celjski dvorani Golovec, v dneh od 27. do 29. septembra pa bodo na njej izvedli 20 novih popevk in dvanajst pesmi svobodnih oblik (šansonov). Tudi za letos je obljubljena mednarodna udeležba pevcev in ansamblov, medtem ko o sodelovanju rock skupin (lanski novosti) ta hip še ni nič določenega.

Po skoraj triletnem premoru so DOMAČI ANSAMBLI spet dobili »zeleno luč« v programu slovenske televizije. Urednik oddaj domače zabavne glasbe Marjan Stare obljublja za letošnje leto šestnajst samostojnih oddaj, v katerih se bodo predstavili priljubljeni vižarji s svojimi najnovejšimi dosežki. V vsaki oddaji nastopijo po štirje ansambli s po dvema napevoma, poleg Avsenikov, Slakov, Kranjcev in Dobrih znancev pa bo urednik in avtor oddaj dal priložnost tudi manj znanim skupinam, ki so opozorile nase bodisi na ptujskem festivalu ali na podobnih revijah po Sloveniji. Serija ima naslov DOMAČI ANSAMBLI, na sporedu pa je vsakih štirinajst dni.

Proslulim vižarjem se čez noč obeta nenavadno resna konkurenca iz vrst slovenskih rock ansamblov. Le-ti namreč vse bolj pogosto v svoj »železni repertoar« vključujejo znane slovenske narodne. Ansambel Jutro iz Ljubljane je na svojo zadnjo ploščo uspešno vkomponiral PO JEZERU BLIZ TRIGLAVA, skupina Ave iz Velenja pa znamenito ŽABJO SVATBO. Kaže, da je samo še vprašanje časa, kdaj bodo vrli godci udarili po rocku...

Medtem ko Avseniki in Slaki ter njim podobni kujejo viže za svoje najnovejše še neposnete in nenatisnjene plošče, so na domačem diskografskem tržišču dosegli pravi boom s svojimi prvimi albumi trije »individualisti«: »londonski Gorenjci« Aleksander Mežek z LP »Kje so tiste stezice«, protestnik Tomaž Domicelj z veliko ploščo »V živo« ter Kranjčan Andrej Šifrer s ploščo »Žulj«. Vse tri je izdala Produkcija plošč in kaset RTV Ljubljana, vse tri so v prvi nakladi bliskovito pošle, tako da je založnik hočeš nočeš moral oskrbeti ponatise tako Mežkove kot Domiceljeve in Šifrerjeve prve longplejke. Začuda, a vendarle res...

Brane Golob

MALI OGLASI

NA BLEDU PRODAM NEDOGRAJENO HIŠO, primerno za obrt ali turizem. Jože Rant, Ljubljana, Adamičeva 12.

REDKO PRILOŽNOST nudim kovinarju, ki želi imeti v svoji domovini kovinsko-galanterijsko obrtno delavnico za nove izdelke brez konkurence. Izdelke potrebuje vsaka hiša, tovarna, kmetijstvo... Za prostor in obrtno dovoljenje ni problemov. V začetku malo investicij. Proizvodnja bo izključno za izvoz, zato potrebujem na tem področju razgledanega človeka, ni pa pogoj. Ni nujna takojšnja vrnitev v domovino. Informacije in ponudbe na naslov: Rodna gruda, Ljubljana, Cankarjeva 1/II.

PRODAM HIŠO Z VRTOM v kraju Trebnje, Stari trg 20. Hiša je ob asfaltni cesti. Ponudbe pod naslov: Ladislav Krevs, Wilhelmshöhe 9 5180 Eschweiler, Deutschland.

PRODAM TRISOBNNO STANOVA-NJE, komfortno s centralno kurjavo, telefonom, garažo, na lepi lokaciji v Ljubljani. Ponudbe na naslov: Viktor Plautsteiner, Ljubljana, Pohorskega bataljona 8.

NA GORENJSKEM, blizu Kranja prodam starejšo hišo s parcelo približno 1300 kvadratnih metrov. Gradbena parcela je primerna za obrt ali lokal. Za podrobnejše informacije pišite na naslov: Anton Bizjak, Oberdorfstr. 102, CH — 8968 Mutschelen, Švica.

PROSIM ZA NASLOV Slavka Pavloviča, starega okrog 55 do 56 let, rojenega v Predgradu ob Kolpi. »Šavica«, njegova sosedka iz otroških let. Naslov naj pošlje uredništvu Rodne grude, Ljubljana, Cankarjeva 1/II.

LJUBI STARI MAMI Mariji Tepeš iz Ridgewooda, USA, pošiljata veliko poljubčkov in pozdravov njena vnučka Andreja in Robert, prav tako pa tudi mamica in očka.

enota Kranj

Cesta JLA 4	22-593
Hranilnica — Globus	23-379
Prešernova 6	26-561
Štražišče, Delavska 19	26-071
Planina, Vrečkova	25-380, 26-380

enota Jesenice

C. Maršala Tita 8	81-647
Kranjska Gora, Borovška cesta	88-430
Koroška Bela	81-231/700

enota Radovljica

Gorenjska cesta 16	75-646
Bled, Cesta Svobode	77-847, 77-875
Bohinjska Bistrica, Trg Svobode 2/a	76-221
Lesce, Alpska c. 50	74-079

enota Škofja Loka

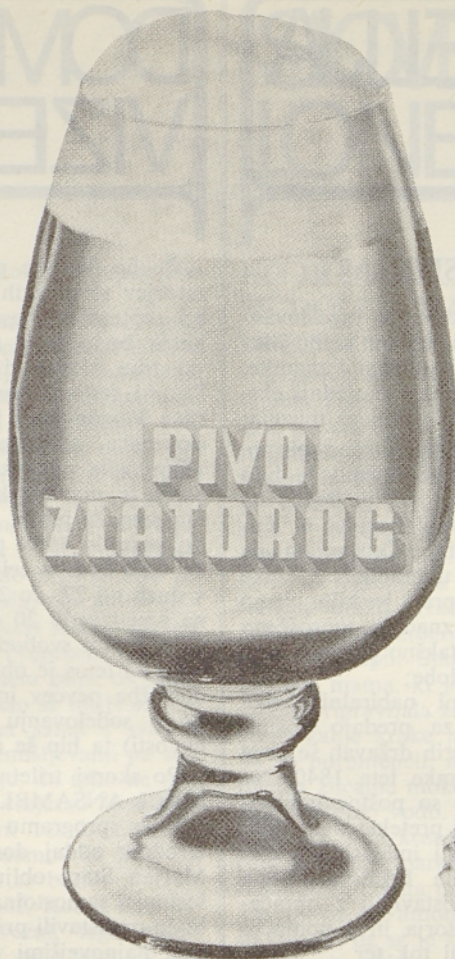
Titov trg 3/a	
Gorenja vas št. 61	68-207
Železniki, Na Kresu	67-211
Žiri, Stara vas 31	69-212

enota Tržič

Trg Svobode 1	50-055
---------------	--------

PIVOVARNA
LAŠKO

»Pijte
priznано
Laško
pivo«!

melodija

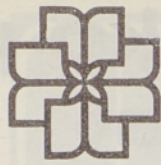
MENGEŠ - SLOVENIJA

Klavirska harmonika MANON

34 diskant tipk., dvoglasna, tonski obseg
g — e''' trije registri, 80 basov.
Velikost 400 x 185 mm, teža 7,20 kg.

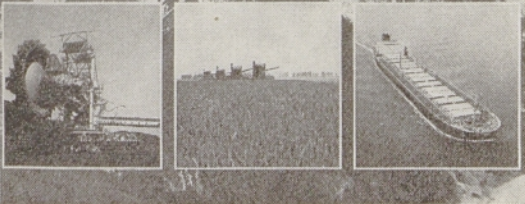
»MELODIJA« tovarna glasbil in učil
MENGEŠ, Trdinov trg 4 — Slovenija
proizvaja in nudi po konkurenčni ceni
klavirske harmonike
diatonične harmonike
klasične in električne kitare
ojačevalce
zvočne notne table in
pribor za glasbene instrumente
Vsem našim rojakom po svetu
čestitamo ob 1. maju — prazniku dela
in se priporočamo za obisk.

DOPISNA
DELAVSKA
UNIVERZA

UNIVERZUM p.o.

JUGOSLAVIJA DANES

Pravkar je izšla reprezentativna monografija »Jugoslavija danes« s številnimi novimi doslej neobjavljenimi impresivnimi barvnimi fotografijami (nad 600 barvnih fotografij), katere prikazujejo pokrajinsko pestrost naše dežele, bogastvo kulturnega ustvarjanja, uspehe graditve, prizadevanj delovnih ljudi na vseh področjih, kakor tudi folklorne in turistične zanimivosti.

V knjigi so objavljena dela Tita, kako je nastala nova Jugoslavija, Kardeljeva študija o temeljih političnega sistema socialistične samoupravne demokracije, Ljubičičev prispevek o Titovi vojaški strategiji, Miničev prispevek o neuvrščenosti, Krleževe misli o Titovi Jugoslaviji in Titu, dr. A. Fire članek o človekovih pravicah v naši ustavi ter prispevki o razvoju republik in pokrajin.

Vsebinsko in ilustrativno bogata publikacija je nepogrešljiva v vseh javnih knjižnicah in na domačih knjižnih policah, ter izredno primerna za darilo poslovnim partnerjem.

JUGOSLAVIJA DANES

Publikacija Jugoslavija danes, format 23,5 × 31 cm, obsega 348 strani, 670 barvnih ilustracij, in izide v slovenščini pa tudi v srbohrvaščini, angleščini, nemščini in drugih jezikih.

Cena:

760,00 din

42,00 USA \$

NAROČILNICA

Ime in priimek

Naslov

Država

Nepreklicno naročam knjigo založbe DDU »UNIVERZUM«

Jugoslavija danes — monografija

Naročeno knjigo bom plačal(a) v enkratnem znesku 760 din ali 42 USA \$ (oziroma ustrezno vrednost v drugih valutah) takoj po prejemu računa na naslov: DDU »UNIVERZUM«, Ljubljana,

Parmova 39

gostinsko podjetje »Ljubljana«

Vabimo vas, da obiščete gostinske obrate temeljnih organizacij združenega dela

gostinskega podjetja »Ljubljana«

gostinstvo Bežigrad

restavracija »Triglav«

restavracija »Ljudska kuhinja«

bistro kavarna »Vodnikov hram«

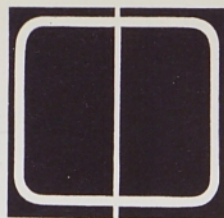
gostilna »Vitez«

gostilna »Maček«

gostilna »Lovec«

pekarna, slaščičarna »Poljane«

Ob vhodu v Ljubljano leži velik Autocamp Ježica, vabimo vas, da se v njem odpočijete. Na voljo so vam športni objekti, kegljišče, minigolf, odbojka in drugo ter letni in zimski bazeni. V reki Savi si lahko privoščite tudi ribolov. V majhni oddaljenosti pa imate na voljo lepe planine, ki so dosegljive z žičnico, znani Arboretum in sprehodi po gozdu. V campu samem sta tudi trgovina in restavracija, zvečer pa lahko zaplešete ob zvokih prijetne glasbe.

**GRADBENO
INDUSTRIJSKO
PODJETJE
OBNOVA**
LJUBLJANA
TITOVA 39 TEL. 320-841

ČESTITAMO VSEM
SLOVENSKIM ROJAKOM
DOMA IN V TUJINI
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ

aerodrom maribor

Okno v svet severovzhodne Slovenije

Aerodrom Maribor leži jugovzhodno od Maribora in spada v »B« kategorijo.

Letališče je opremljeno z instrumentalnim pristajalnim sistemom ILS in z napravami za nočno pristajanje. Vzletno pristajalna steza je dolga 2500 m in široka 45 m, letališka ploščad pa meri 300 × 112 m in lahko sprejme 8 do 10 letal. Vremenski pogoji so ugodni skozi vse leto.

Z izgradnjo aerodroma Maribor in njegovo vključitvijo v domači in mednarodni letalski promet v letu 1976 je znatno pridobil tudi turizem v severovzhodni Sloveniji. Izredne naravne lepote Pomurja in Podravja ter celjske in koroške regije z vsemi kulturno zgodovinskimi obležji, pestrimi in slikovitimi vinorodnimi področji, svetovno znanimi termalnimi zdravilišči (Radenci, Rogaška, Dobrna in druga), z bogatimi običaji prebivalcev — so tako postale eno najpomembnejših turističnih območij v Sloveniji.

Če k temu dodamo specialitete kmečke kuhinje, poskušnje kvalitetnih vin, razne kulturne, družabno zabavne in športne prireditve, potem lahko rečemo, da je izlet v severovzhodno Slovenijo enkratno doživetje za vsakega turista.

Bohinjska dolina vas vabi

Kar svetla zarja

zlati z rumen'ni žarki glavo trojno

snežnikov kranjskih siv'ga poglavarja

Bohinjsko jezero stoji spokojno

S temi besedami je pred več kot sto leti opisal Bohinj naš največji slovenski pesnik, dr. France Prešeren. Tudi drugi domači in tuji pesniki, pisatelji in občudovalci lepote Bohinja so na neoskrujenih tleh našli obljubljeno deželo za svoje pesmi in dela.

Bohinj je ena najlepših kotlin v Julijskih Alpah. Leži na nadmorski višini 512 do 570 m in je skupno ime za gorato, sončno pokrajino z več naselji, kjer živi približno 5500 prebivalcev izključno slovenskega rodu in slovenskega jezika. Dolina se razteza od Soteske do Ukanca, deli pa se na Zgornjo in Spodnjo Bohinjsko dolino. V ta naravni rožni vrt Julijskih Alp se pride z Bleda, skozi sotesko Save Bohinjke, tu pa se že odpre Bohinjska kotlina in kmalu pridemo do Bohinjske Bistrice, ki je gospodarsko središče Bohinja, iz leta v leto pa tudi vedno bolj poznani zimsko-športni center. Ko se peljemo še naprej, se pred nami z desne izmenoma prikazuje naš največji vrh Triglav (2863 m), kmalu pa se nam pogled ustavi na najlepšem okrasu Bohinja, na romantičnem Bohinjskem jezeru, ki s svojo neoskrunjeno lepoto privablja množice turistov in zato predstavlja turistično središče Bohinja. Ob jezeru se cesta odcepi v Zgornjo Bohinjsko dolino, ki jo planota Rudnica (900 m) loči od Spodnje doline, glavna prometna žila pa gre naprej ob jezeru in se konča blizu izvira Save Bohinjke, ki v 75 m visokem slapu buči čez steno Komarče.

Prebivalci so od svoje naselitve (pred cca. 1.200 leti) pa do začetka 20. stoletja živeli izključno od živinoreje in gozdarstva, deloma pa od oglarstva in železarstva, predvsem v Stari Fužini in Bohinjski Bistrici. Živeli so zelo skromno. Šele po izgradnji Bohinjske železnice v l. 1906, zlasti pa po drugi svetovni vojni so se razmere spremenile in življenje izboljšalo. V vaseh se ljudje ukvarjajo še zmerom z živinorejo in gozdarstvom, vedno bolj pa tudi s turizmom. V Bohinjski Bistrici in Češnjici sta se razvili tudi dve večji lesno-gozdarski podjetji.

Ker v Bohinju v dolini primanjkuje pašniških površin, morajo Bohinjci za uspešno živinorejo izkoriščati tudi mnogo visokogorskih planin in malokje na Slovenskem je planinsko gospodarstvo tako razvito. Na planinah ima vsaka vas svoje pašnike in sirarno, kjer nastaja znameniti Bohinjski sir. Urejene planinske poti in oskrbovane koče so poseben čar predvsem za ljubitelje planin, katerih je predvsem v poletnem in jesenskem času zelo veliko. Vrednost Bohinja kot središča planinstva in tujskega prometa so spoznali že zelo zgodaj. Na pobudo barona Žige Zoisa in ob sodelovanju drugih znamenitih izobražencev se je na Bohinjskih tleh rodila prava planinska dejavnost. Ranocelnik Lorenz Wilkomitzer, rudarja Luka Korošec s Koprivnika, Matevž Kos z Jerke in lovec Štefan Rožič s Savice so priplezali v dneh od 24.–26. 8. 1778 kot prvi na vrh Triglava (2.863 m) in to preko Velega Polja, torej z Bohinjske strani.

Ker letos praznujemo 200-letnico tega podviga, bomo v letošnjem avgustu (26. 8. 1978) to proslavili z odkritjem lepega spomenika ob Bohinjskem jezeru in s svečano proslavo.

Bohinjsko jezero — panorama

Vzporredno s planinstvom se je v Bohinju razvijal tudi turizem, ki pa je današnja množičnost dosegel šele po zadnji svetovni vojni. Dobro ohranjene vasi s kmečkimi hišami v alpskem slogu, značilnimi »ganki«, dvojnimi kozolci in posebno še tik ob jezeru znamenita gotska cerkev sv. Janeza iz XV. stol. s preprosto arhitekturo in lepimi freskami, se tako edinstveno harmonično vključujejo v okolico, da je to še danes pravcata podoba nekdanjosti in ena najlepših in najbolj ohranjenih pokrajin v slovenski deželi sploh. Narava je v Bohinju tako lepa, bogata in nedotaknjena, da je ravno na bohinjskih tleh v dolini Triglavskih jezer nastal znameniti Triglavski park. Tudi Bohinjsko jezero je ostalo nedotaknjeno in takšno kot pred mnogimi sto leti. Na njegovi gladini ne najdete motornih čolnov, temveč le čolne z vesli in jadrnice. Čistost jezera, ki ima v poletnih mesecih povprečno temperaturo 20°C pa nudi prijetno kopanje in čolnarjenje in življenje plemenitim ribam postrvem in lipanom. Tako v Bohinjskem jezeru, predvsem pa v Savi Bohinjki najdemo obilo užitka športni ribiči. V Bohinju zaman iščete hotelske gigante in mogočne stavbe. Bohinjci so se vsemu temu odpovedali popolnoma zavestno in z daljnosežnim ciljem ohraniti pokrajino in naravo v njeni prvobitnosti tudi za poznejše rodove. Prav tako je na napačni poti, kdor išče hrupne zabave, dramatične gorske podvige in skrajnosti v kakršnemkoli oziru. Bohinj slovi po krasnih, za vsako starost in zmogljivost primernih sprehodih, po čistem alpskem zraku, travnikih s prelepim poljskim cvetjem, gostoljubnem prebivalstvu, po letnem in zimskem športu, ter predvsem po svoji primernosti za počitek današnjega človeka, ki je vključen v naporen tempo življenja velikih mest.

Da bi ohranili spomin na stare običaje, ter za zabavo in razvedrilo gostom, vsako leto prirejamo nekaj tradicionalnih prireditev. »Kmečka ohcet« v juliju (23. 7. 1978) je kot uvod v poletno sezono. Prikazuje stare običaje, ki so do pred nedavnega še veljali. Na predvečer je Pod Skalco »Vasovanje« (22. 7.), drugi dan pa ženitovanje s folklornim programom. Pisane narodne noše, stari plesi in lepe slovenske narodne pesmi navdušijo vsakega gosta. »Kresna noč« je v začetku avgusta (5. 8. 1978) in z ognjemestom, nočno razsvetlavo cerkvice in mostu ter s folklornim programom prevzame vsakega gosta. »Krvavi bal« (24. 9. 1978) je zaključna prireditev poletne sezone in prikazuje, kako se v septembru vračajo krave s planin. Prireditve je v Ukancu. Zanimivi so planšarji in planšarice v svojih planšarskih nošah in z »basengo« — planšarsko opremo.

V dobro oskrbovanih gostinskih podjetjih je gostom vedno na voljo internacionalna kuhinja z vsemi finesami sodobne gastronomije. Kljub tej bogati izbiri vsakomur priporočamo, naj poskusi še posebne slovenske, gorenjske in pristno bohinjske specialitete.

Hoteli Alpetour Bohinj vabijo goste v naslednje svoje hotele:

Hotel Bellevue z dependanso SAVICA — hotel C kat., 47 ležišč, dependansa B kat., 74 ležišč, vse sobe imajo tuš, WC, nekaj sob

Slap Savica v Triglavskem narodnem parku

z balkonom in pogledom na jezero, restavracija, terasa, menjalnica, igrišče za tenis.

Hotel POD VOGLOM z dependanso RODICA — hotel D kat., 61 postelj — dependansa B kat., 61 postelj — v hotelu sobe s toplo in hladno tekočo vodo, v dependansi vse sobe tuš, WC, — restavracija, TV soba — menjalnica.

Hotel ZLATOROG z dependanso UKANC — hotel B kat., 96 postelj, — dependansa B kat., 65 postelj — vse sobe tuš, WC, pokrit bazen (14 × 8 m, temperatura vode 28 do 30°C) — frizer, trim soba, restavracija, aperitiv bar — klubski prostori, menjalnica

Hotel SKI na Voglu — C kat., 76 postelj, nekaj sob tuš, WC, stale s toplo in mrzlo tekočo vodo, restavracija, kavarna, TV soba, izposojevalnica smuči, ski servis, trgovina

Brunarice BURJA, MURKA, RUŠA — pensioni III. kat., skupaj 60 ležišč — sobe s hladno tekočo vodo — restavracija v brunarici Burja in Ruša

Penzion TRIGLAV III. kat., 25 ležišč, sobe s toplo in hladno tekočo vodo — restavracija, terasa

V Alpetourovih hotelih dobite polni penzion v mesecih juliju in avgustu za ceno od 165.— din do 250.— din, v pred- in posezoni pa so cene od 135.— do 200.— din. Otroci do 10 leta imajo 30% popusta. V hotelih lahko dobite tudi samo prenočišče z zajtrkom, za kar se plača od 110.— do 150.— din.

KOMPAS HOTEL STANE ŽAGAR ima svoj hotel na začetku jezera in je D kategorije. Ima 170 postelj. Vse sobe so s toplo in mrzlo tekočo vodo in souporabo kopalnice v nadstropju. Poleg tega ima hotel še 7 bungalovov, od katerih ima vsak dve spalnici, dnevno sobo, kuhinjo, kopalnico s sanitarijami.

Cena polnega penziona za prihajajočo sezono je od 165.— do 190.— din in od 150.— do 180.— din v pred- in posezoni.

Prenočišče z zajtrkom se plača od 95.— do 100.— din.

HOTEL MLADINSKI DOM je D kategorije in ima 60 postelj. Vse sobe so s toplo in mrzlo tekočo vodo in vsemi potrebnimi sanitarijami. Cene za polni penzion so od 150.— do 165.— din v glavni sezoni in od 130.— do 150.— din v predsezoni. Prenočišče z zajtrkom stane od 70.— do 100.— din.

Poleg hotelov imamo v Bohinju tudi preko 1000 postelj v privatnih hišah in privatnih penzionih. Sobe oddaja Turistbiro Bohinj, p. Bohinjsko jezero. Hiše so praktično na vsem področju Bohinja. Sobe lahko gostje dobijo v kmečkih hišah, kmečkih vaseh in tipično kmečkem okolju, ali pa v modernejših hišah z vsem komfortom, ki ga zahteva sodoben čas. Zasebniki nudijo gostom zajtrk, ostala prehrana pa je možna v restavracijah in hotelih. Cene za prihajajočo sezono so za prenočišče od 40.— do 70.— din, glede na kvaliteto sobe, cena zajtrka pa je 25.— din.

Poleg hotelov in zasebnih penzionov in sob pa gostje v Bohinju svoje počitnice lahko preživijo tudi v dveh urejenih avtocampih, ki se nahajata pri hotelu Mladinski dom in pa blizu hotela Zlatorog.

Gostom posredujejo vse informacije in sprejemajo rezervacije vsi hoteli in Turistbiro Bohinj, 64265 Bohinjsko jezero.

Poleg poletnega turizma ima Bohinj že zelo staro zimsko tradicijo. Že v letih od 1920 do 1940 so bila prav v Bohinju po-

Hotela Alpetour in Bellevue

membna zimsko športna tekmovanja, predvsem v smučarskih tekih in skokih. Na Hansenovi skakalnici v Poljah so bile 1930. leta prve mednarodne tekme, kjer je s skokom 53 m zmagal Norvežan Gutormsen. (Prva skakalnica v Jugoslaviji, zgrajena 1920. leta). Ker so zaradi posebnih hidrometeoroloških pogojev kljub razmeroma nizki nadmorski višini zime v Bohinju zelo dolge in bogate s snegom, nam je razvoj časa in tempo življenja narekoval, da smo že pred več kot desetletjem zgradili na višini 1500 do 1800 m zimskošportni center Vogel, pred tremi leti pa v Bohinjski Bistrici še zimskošportni center Kobla.

Na smučišča Vogla pridemo iz Ukanca z gondolsko žičnico, ki ima za 30 oseb veliko kabino in pride na Vogel v šestih minutah. Smučišča na Voglu pokriva 2 do 5 m debela snežna odeja in smučanje je možno še v mesecu maju. Na višinski razliki 400 m so smučarjem na voljo naslednje sedežnice in vlečnice: Sedežnica Orlove glave — dolžina 1300 m, sedežnica Šija — dolžina 1071 m, vlečnica Križ — dolžina 790 m, vlečnica Kratkij Plaz dolga 650 m, vlečnica Konta, dolga 450 m in vlečnica Storež z dolžino proge od 100 do 350 m. Najdaljša pa je proga z Vogla v dolino Ukanca, ki meri od 5 do 8,5 km. Za prenočišče, počitek in okrepčilo pa so gostom na Voglu na voljo Ski-hotel, brunarice Burja, Murka in Ruša in več bifejev. Gostje, ki stanujejo v dolini, imajo ugodne avtobusne zveze z Voglom in možnost, da kosijo v Ski-hotelu.

Na osnovi izdelanih študij je smučarski center KOBLA najkvalitetnejše smučarsko območje v Sloveniji, ki je neposredno dostopno z železnico in po cesti. Po investicijskem programu je do sedaj izdelana I. etapa v snežni coni od 540 do 1050 m n/v. II. etapa v coni od 1050 do 1500 m/v bo dograjena do 1980 leta. I. etapa obsega vlečnico Bistrico, ki ima 800 m dolgo smučarsko progo, vlečnica Ravne I — 1000 m dolžine prog, dvosedežnica Kobla I s 1100 m smučarskih prog in dvosedežnica Kobla II — 1800 m smučarskih prog.

Gradnja II. etape, ki zajema še štiri vlečnice, se bo pričela maja 1978.

Za počitek in okrepčilo gostom je na smučišču na voljo planinski dom Janeza Mencingerja in bife Snežinka, v kratkem pa bodo začeli zidati nov gostinski obrat.

Bohinj ima zelo ugodne prometne zveze s svojim zaledjem in zunanjim svetom. Železniška postaja Bohinjska Bistrica leži na mednarodni progi London—Köln—München—Beljak—Jesenice—Bohinjska Bistrica. Prav tako so ugodne zveze na progi N. Gorica — Bohinjska Bistrica—Jesenice—Ljubljana—Zagreb—Beograd. Redne avtobusne linije Ljubljana—Bled—Bohinj vam nudijo možnost prihoda v Bohinj ob vsakem času.

Prihod v Bohinj z lastnimi avtomobili: Očiščeni so vsi mejni prehodi Ljubelj, Podkoren, Rateče; od tu pa je do Bohinja še 70 do 100 km. Vsi prihodi vodijo preko Bleda. Od tu dalje vas vodi cesta po divje romantični dolini Soteske, ki se ob reki Savi Bohinjki prebije v prelepo Bohinjsko dolino, ki vas s svojimi čari v zimskem in poletnem času bogato obdaruje in prepričani smo, da se boste po enkratnem obisku Bohinja še vračali v ta del naše domovine.

JUGOSLOVENSKI AEROTRANSPORT

Dragi rojaki,

najbližja in najhitrejša pot
v domovino — z letali JAT!
Od aprila dalje REDNA
DIREKTNA LETALSKA
ZVEZA LJUBLJANA —
NEW YORK v. v. enkrat
tedensko.

Za vse informacije in
rezervacije se obrnite na
najbližje predstavništvo
JAT v tujini ali JAT —
Ljubljana, Miklošičeva 34,
telefoni (061) 314 340 ali
314 341

ENGLISH SECTION, pages 2

REVIJA ZA SLOVENCE PO SVETU
MAGAZINE FOR SLOVENES ABROAD
REVISTA PARA LOS ESLOVENOS POR EL MUNDO

MAJ
1978
LETNIK 25

RODNA GRUDA

SLOVENIJA

5

Slovenija - deželna štirih letnih časov

Slovenija je kot majhna deželica srednje Evrope izredno zanimiva za tujega gosta. Tako klima, ki pogojuje kar štiri sezone, kot tudi pokrajina s planinami, griči, planotami in morsko obalo nudijo popotniku velike možnosti za oddih, rekreacijo, pa tudi za zanimiva, dinamična potovanja.

Slovenija se razprostira na okoli 20.000 kvadratnih kilometrih površine. Na severo-zahodni strani se naslanja na obronke Alp, na vzhodu se staplja s Panonsko nižino, na jugu prehaja na področje Balkana, na zahodu pa jo oblivajo valovi Jadranskega morja. Skoznje vodijo najvažnejše poti, ki povezujejo srednjo Evropo z Balkanom in dalje z Malo Azijo, Italijo s Panonsko nižino, dežele vzhodne Evrope in Avstrijo pa z Jadranskim morjem.

Na tem živopisnem področju živi preko 1.700.000 prebivalcev. Največ jih je v glavnem mestu Ljubljani (pribl. 300.000). Poleg Ljubljane pa so še večja mesta: Maribor, Celje, Novo mesto, Koper, Kranj in druga. Vsi ti kraji so med seboj povezani s sodobnimi cestami, dobro organiziranimi avtobusnimi zvezami in železnico, ki ima prav na področju Slovenije več pomembnih mednarodnih križišč na poteh iz Evrope na Balkan in iz Avstrije ter Madžarske proti Jadranskemu morju. V Sloveniji sta danes dve veliki letališči — v Ljubljani in Mariboru. Ljubljansko letališče bodo letos obnovili, tako da bo sprejemalo tudi velika letala, ki letijo na medcelinskih progah.

Slovenija je tudi kulturno-zgodovinsko izredno zanimiva, saj je bila tudi v tem pogledu vedno pravo križišče narodov in kultur. Poglejmo samo izkopenine kamene, bakrene in bronaste dobe, pa Kelte in Ilire, Rimljane, pa tudi srednji vek je zapustil poleg ostalega ogrlico gradov in samostanov, ki so razsuti po vsej deželi.

Še posebej moramo omeniti novejšo obdobje slovenske zgodovine, ko si je narod Slovencev dokončno izbojeval samostojnost — obdobje narodnoosvobodilnega boja (1941–45), ki je zapustilo premnoge spomenike, ki pričajo o teh časih, polnih trpljenja, žrtev in ponosa. V obdobju po drugi svetovni vojni se je gospodarstvo Slovenije v marsičem oprlo na prirodne in kulturne možnosti, ki jih ima ta republika. Prav zato je bilo tako veliko narejenega za razvoj turizma in gostinstva. Tako je turistu na voljo 69.000 ležišč, od teh 20.200 v hotelih, 12.500 v privatnih sobah, 10.700 v kampih, 4.500 v planinskih in 8.700 v počitniških domovih. V lanskem letu so zabeležili preko 6.750.000 nočitev. Ti podatki pričajo sami po sebi o slovenski turistični ponudbi. Poudariti pa moramo, da Slovenija slovi še po drugih lepotah in dobrotah, kot so odlična domača vina, narodne jedi in specialitete, s katerimi vas postrežejo v prijetnih domačih gostilnah,

pa tudi čedalje več je kmetij, kjer gosta postrežejo, prenočijo, nudijo pa tudi polne penzije. Skratka, v Sloveniji se močno razvija kmečki turizem. Za vse goste pa je poskrbljeno tudi tako, da se ne dolgočasi. Tako se iz leta v leta ponavljajo prireditve, kot so kurentovanje v Ptuj, jurjevanje v Črnomlju, v Ljubljani in Kostanjevici so vsakoletni kulturni festivali, pa tudi gospodarskih prireditev ne manjka, saj je na Slovenskem kar šest sejemskih mest.

Da bi čim bolj spoznali ta mali raj, vas povabimo na kratek sprehod skozi to razgibano deželo.

Začnimo kar v LJUBLJANI, glavnem mestu SR Slovenije, ki leži v samem središču republike. Ima skoraj 300.000 prebivalcev in predstavlja gospodarsko, politično in kulturno središče.

Sledove kulture lahko sledimo od stare železne dobe, pa preko rimske Emone do srednjega veka, ki je dal Ljubljani osnovo današnje podobe. Vedno je bila živahno prometno in trgovsko središče, kar je tudi danes. Značilni sta tudi arhitektura in veduta mesta, ki se stiska okoli vzvišenega gradu sredi mesta in se razprostira preko rek Ljubljanice in Save daleč proti Gorenjski, Štajerski in Dolenjski. Tudi danes je Ljubljana pomembno kulturno središče z univerzo, Akademijo znanosti, več gledališči, opero, s 26 muzeji in muzejskimi zbirkami, 11 galerijami (od katerih naj omenimo samo Narodno in Moderno galerijo), Slovensko filharmonijo in drugimi kulturnimi institucijami. Seveda pa se v Ljubljani vsako leto odvija še vrsta pomembnih gospodarskih manifestacij, povečini na Gospodarskem razstavišču. Sedaj pa na pot. Začeli jo bomo kar na severo-zahodu, v Julijskih Alpah. Na sami meji proti Italiji se dviguje KANIN (2200 m). Nanj nas popelje v treh etapah ena najdaljših gondolskih žičnic v Evropi. Tu na strminah Kanina je pozimi več metrov snega, ki omogoča smuko tja do junija. Pod smučišči je mestece Bovec, z izredno klimo, pa tudi tekaških prog je dovolj. Od tod vodijo tudi prelepi izleti po dolini reke Soče, pa skozi Trento na prelaz Vršč. Od tod se spustimo v KRANJSKO GORO, največje jugoslovansko zimsko-športno središče, ki leži skoraj na tromeji med Jugoslavijo, Italijo in Avstrijo. Tu je smuka ugodna od novembra do aprila na smučiščih pod Vitrancem, tik za vasjo. Za prijetno smuko na različno zahtevnih progah je poskrbljeno s sistemom treh sedežnic in osmih vlečnic. V Kranjski gori je v zadnjem času zgrajenih mnogo novih hotelov, od katerih imajo hoteli Kompas (A kat.), Larix in Lek (B kat.) tudi zimske bazene. Športnikom je na voljo tudi umetno drsališče z drsalno šolo. Blizu je PLANICA — svetovno znana po smučarskih poletih in svoji veliki 170-metrski letalnici. Poleti je Kranjska gora zaradi klime in lege pravo zdravilišče, pa tudi izhodišče za daljše in krajše izlete.

Na poti iz Kranjske gore srečamo še znane letoviške kraje, kot so Gozd Martuljk, Mojstrana, od koder gremo lahko v Vrata, dolino pod mogočno severno steno najvišje jugoslovanske gore Triglav (2.864 m), pa preko železarskih Jesenic in Vrbe, rojstnega kraja pesnika Franceta Prešerna — in že smo na BLEDU, znanem mednarodnem letoviškem kraju, ki slovi po svojem jezeru z otokom in gradom na strmi pečini, po mnogih hotelih in gostilnah, prelepih izletih v Radovljico, v Vintgar, pozimi vas popelje ski-bus na ZATRNİK s 60 ha urejenih smučišč in 15 km smučarskih prog. Dalje pridemo po tej cesti na POKLJUKO, visokogorsko planoto, ki slovi po prelepih gozdovih in odličnih terenih za alpsko smučanje, še bolj pa za smučarske teke in sprehode. No, za trenutek se vrnimo še na Bled, kjer pozimi jezero zamrzne in nudi veliko zabave na vrsto ledeni ploskvi, imajo pa tudi umetno drsališče.

Če stopimo navzgor ob Savi Bohinjski, nas pot privede v eno najlepših dolin v Sloveniji — BOHINJSKO DOLINO, ki s svojim romantičnim jezerom, slapom Savico in neoskrunjeno naravo nudi obiskovalcu poleti veliko veselja s plavanjem, čolnarjenjem in ribolovom, pozimi pa jezero zamrzne. Iz Bohinja vozi gondolska žičnica na VOGEL, kjer debela snežna odeja nudi odlično smuko na smučiščih, opremljenih s sistemom vlečnic in sedežnic. Od tod pa so organizirani tudi zanimivi izleti za turne smučarje. Tudi v dolini so opremljena smučišča, od katerih je najbolj priljubljeno smučišče na pobočju KOBLE nad Bohinjsko Bistrico.

Iz Bohinja pa vodijo tudi mnoge poti v planine, tako prek Hudičevega mostu v kanjon Mostnice in dolino Voj, planino Vogar, Uskornico, na Jelovico, Pokljuko, Komno in seveda na Triglav. Prav letos, 26. avgusta bo v Bohinju velika proslava 200-letnice prvega pristopa na Triglav. Proslava s kulturnim programom bo na Ribčevem lazu pri cerkvi sv. Janeza, kjer bodo odkrili spomenik, delo kiparja Stojana Batiča.

Pa se preselimo iz Bohinjske doline na drugo stran, proti severu. Ob mejnem prehodu med Jugoslavijo in Avstrijo na Ljubelju so pod strmo steno Begunjščice urejena smučišča nad Kompasovim hotelom na ZELENICI. Speljani sta dve sedežnici in dve vlečnici z najvišjo izstopno postajo na 1650 m. Zaradi višine in osojne lege je smuka mogoča do meseca maja. Dalje proti vzhodu preidemo v Kamniške Alpe. Tu je prav nad ljubljanskim letališčem KRVAVEC, zimsko-rekreacijski center, ki prav v zad-

ENGLISH SECTION

FROM THE EDITOR

Summer is coming, at least in the Northern Hemisphere of this world, and with it the time of happy holidays. This is the time, too, when every year thousands of our fellow-countrymen from all parts of the world visit Slovenia and Yugoslavia. Many of you have already become our regular visitors, but this year, too, many of you will be coming to us for the first time after long years abroad, or even after decades. I'd like to wish all of you right now a really warm welcome.

In this pre-holiday number of Rodna gruda we have prepared for you some extra touristic articles, particularly from our Adriatic coast, and a collection of touristic photographs and information. We're sure you'll read all this with interest. Those of you who are Slovene emigrants and who are coming to visit your old homeland are really numbered among our "foreign tourists", but you come to us with different feelings from those of real foreigners, and we, on our part, don't receive you as foreigners. And that's worth something, isn't it?

With this number, as in one of the previous numbers, we are enclosing a subscription form postcard for our magazine. So there won't be any misunderstanding, let me say at once that this postcard is only for new subscribers, who would subscribe to our magazine with your help. There is no need for old subscribers to send this postcard in order to renew their subscriptions. In your town or village you're bound to have some Slovene friend or acquaintance who maybe doesn't get our magazine. If you like our magazine, why don't you recommend it to him or her, too? Don't you think that the annual subscription for our magazine is suitable as a gift to your relatives or friends, wherever they may be living in the world? Help us to bring our magazine into the largest possible number of Slovene homes abroad. Many thanks in advance.

Jože Prešeren

THE SLOVENE TEXT BOOK »ZAKAJ NE PO SLOVENSKO« SLOVENE BY DIRECT METHOD IS ON SALE AGAIN

Many of our Slovene fellow-countrymen living around the world and many foreigners who have wanted to learn the Slovene language have discovered the true value of this modern textbook, which was published by Slovenska izseljenska matica. The textbook consists of a book with explanations in English and six small gramophone records in one nicely-presented cover. The supply of complete

sets was soon sold out, but because of the great demand for this textbook Slovenska izseljenska matica has decided to make available again a larger number of copies with gramophone records.

The textbook of Slovene for foreigners "ZAKAJ NE PO SLOVENSKO" — Slovene by Direct Method is suitable both for those who have a basic knowledge of Slovene and who wish to renew and broaden their knowledge, and for those who have no knowledge of Slovene and would like to learn Slovene for everyday use.

The author of the textbook is the distinguished Slovene linguist, university profesor dr. Jože Toporišič, who has in recent years become well-known for his Slovene grammar-books for elementary and secondary schools and for his scientific Slovene grammar.

Price: 350.— dinars (20.— USA Dollars). Postage extra.

Complete copies of the textbook "ZAKAJ NE PO SLOVENSKO" can be ordered from us at the following address:

Slovenska izseljenska matica

Cankarjeva 1/II

61000 Ljubljana

Slovenia — Yugoslavia

AROUND SLOVENIA

LJUBLJANA — Three floors of the Central Hostel for Tourists in Moscow, the first building for the coming Olympic Games, have been fitted out by the Slovene enterprise "Lesnina". The value of the works comes to 600,000 dollars. The rooms in the lower part of the hotel, which are being fitted out by "Lesnina", are very demanding. The Soviet architect requires that the wood and lights give the impression of waves on the sea. Efforts are being made by "Lesnina" to secure the contract for the fitting out of all 640 rooms in this 32-storey hotel of high B category.

LJUBLJANA — "Folklorist", the magazine of the committee for folklore activities, which belongs to the Praesidium of the Association of Cultural Organizations of Slovenia, has appeared in a much-improved form with new contents. A good part of the magazine consists of contributions by specialists about old customs and habits. From now on the magazine will be appearing quarterly.

LJUBLJANA — Of all the nations in Yugoslavia Slovenes drink the most wine. On average Slovenes drink 42 litres of wine per year, by way of comparison the French drink 100 litres per year. Slovene drinkers of wine are taking an increasing interest in the origin of the wine they drink. A total of 100,000 litres of wine were sold last year at "Vinoteka" at the Economic Exhibition-Grounds in Ljubljana. The best-selling wine was Blatina from the Mostar Region, Slovene Barbera and, in third place, Zilavka from the Mostar Region.

BRNIK — From June 30th until the last day of August Ljubljana Airport at Brnik will be closed for urgently needed renovation works. During this period planes will be landing at the new airport in Maribor, whereas planes from America will be landing at Zagreb Airport, as Maribor Airport's landing and take-off runways are too short for fully-loaded giant planes.

RODNA GRUDA
Magazine
for Slovenes Abroad
Cankarjeva 1/II
61001 Ljubljana
Slovenia-Yugoslavia
Tel. 061/23 102

Published by Slovenska izseljenska matica, Ljubljana
Editors: Drago Seliger (Editor-in-chief), Jože Prešeren (responsible Editor) and Janez Kajzer
English translations: Milena Milojević-Sheppard, M. A.
RODNA GRUDA is published monthly. Numbers 7 and 8 are published together as a double issue.
Yearly subscription for overseas countries is 6.— U. S., Canadian or Australian dollars. Payment can be made direct to our Account, No. 50100-620-010-32002-575 at Ljubljanska banka, or by international money order, or by check — payable to »Slovenska izseljenska matica — in a registered letter

PORTOROŽ — Portorož Airport at Sečovelje will be ready for general passenger traffic by September this year. There will be a big air show on this occasion.

STARI TRG PRI LOŽU — As part of the celebrations taking place this year, which mark the 500 years anniversary of the establishment of the town of Lož, the first volume of "Notranjski list" has been published. This volume includes contributions by 26 authors. "Notranjski list" are to become the regularly published yearbook of the Commune of Cerknica.

POSTOJNA — Postojna cave was visited last year by three-quarters of a million people, although even more visitors had been expected. Two-thirds of the visitors were foreigners, there being among them the most Germans, then Italians, Austrians and British.

NOVO MESTO — In the middle of 1978 Novo mesto under Kapetelj is to acquire a much-needed hotel of high B category. The new hotel will have 53 rooms, a sauna and three conference rooms of varying size.

SEVNICA — The young members of the Rocket Club have started on the construction of rockets of ever-increasing size. The last rocket to be launched was 1,6 metres long and weighed 16 kilograms. Now they are working on a rocket four metres long. Three more launches are planned for this year. They reckon that their rockets will reach a height of 8 to 9 kilometers. It is to this height that they are going to send equipment for the measuring of atmospheric pressure and a balloon made of aluminium foil, which will be a great help to radio-amateurs.

MARIBOR — A seismic study of the city of Maribor, which takes into account an earthquake having an intensity of degree 8 according to the MCS scale, was finished recently. According to the study a strong earthquake could, in bad circumstances, cause the deaths of 4000 people, whereas 21,000 would be injured or buried. A total of 18,000 flats would become uninhabitable. A civil defence plan, which will take into consideration all the predictions of the study about the results of such a disaster, is to be prepared. Such a plan will help to reduce the number of casualties and material damage.

NEW DIOCESE IN SLOVENE PRIMORJE

After considerable postponement, somewhat less than two years after the signing of the Osimo Agreements between the governments of Yugoslavia and Italy, by which the question of the boundary between the two countries was finally settled, Pope Paul VI, with a special apostolic decree dated October 17th, 1977, finally divided the Diocese of Koper from the Diocese of Trieste and gave it its liberation, thus serving »the benefits and needs of a multitude of Christians«. At the same time he appointed the apostolic administrator of Slovene Primorje, the titular bishop dr. Janez Jenko to be the first bishop of the reconstituted diocese. Bishop dr. Janez Jenko will be 68 in May, 1978. He was made a priest in the diocese of Ljubljana, served for many years in the archbishopric of Belgrade, his last appointment being that of General Vicar. He was appointed the apostolic administrator in 1964.

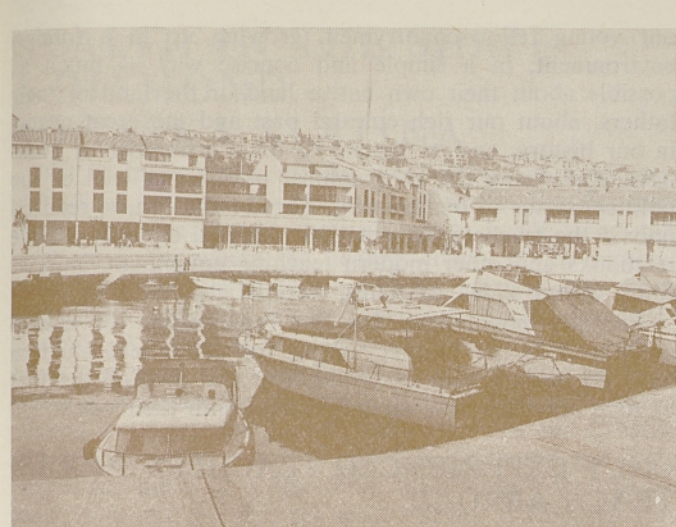
By means of this act the Roman-Catholic religious community in S. R. Slovenia has been finally ecclesiastically settled, apart from the parish of Razkrižje in Prekmurje, whose land is mostly within the boundaries of S. R. Slovenia but which falls under the ecclesiastical jurisdiction of the archbishopric of Zagreb. The renewed diocese has been significantly increased in size with a large part of the archbishopric of Gorica and with an important part of the dioceses of Trieste and Rijeka. It starts among the Julian Alps, includes the valley of the river Soča and

the Vipava valley, and reaches as far as Pivka, and then across the Karst to Slovene Istria. It includes the western edge of Slovene territory along the Yugoslav-Italian border. It encompasses a total area of 4400 sq. km with a population of 240,000, of which the Church considers 205,000 as its believers. The diocese is divided up into 16 deaconates and has approximately 209 parishes. In the four border parishes church services are held in Italian, too. The new diocese forms part of the so-called Ljubljana ecclesiastical area or "metropole", to which Maribor as well as now Koper belong. Through this act the Church in S. R. Slovenia has obtained its own bishops' conference although Slovene bishops will continue to take part in the work of the Bishops' Conference of Yugoslavia.

The basis for the present ecclesiastical-legal settlement of Slovene Primorje is provided by the frontiers of the new Yugoslavia. Here it is necessary to emphasise the importance of the historical decision taken at the second session of the Anti-Fascist National Council for the Liberation of Yugoslavia on the occasion of the accession of Istria and Slovene Primorje to Yugoslavia, whose thirty-fifth anniversary will be celebrated this year.

The services of our people in Primorsko, farmers, workers, and educated people, who while being firmly linked together in this beautiful part of Slovene land, have kept their Slovene hearts and spirits active in spite of all the pressures placed on them by Italian irredentists and at the time of Fascism. At last the great majority of the catholic priests of Slovene Primorje and Slovene Istria have obtained satisfaction. It was them who, in the exceptionally difficult period of Fascist violence and denationalization, as well as in the National Liberation War, proved their unshakeable loyalty to the Slovene nation and its struggle for liberation and a more just social and political system. It is in fact only in the new Yugoslavia that the religious believers and priests of Primorje have obtained the right to their own ecclesiastical-legal settlement with the establishment of the new diocese of Koper. It is interesting to note that already soon after the accession of Primorje to Yugoslavia at the end of World War II that the priests of Primorje, at the initiative of the Ciril-and-Metod Society of Slovene Catholic Priests, addressed to the Vatican a petition that all the Slovene Primorje territory, which had up till then been part of three different dioceses, be united into one single diocese. In the years between 1964 and 1977 at least 15 official petitions were sent to Rome, but regrettably there was no reaction to them. It remains an undisputable historical fact that only the political settlement of the border between Italy and Yugoslavia by means of the Osimo Agreements has made possible the establishment of the new diocese.

As far as relations between the socialist self-management society and the Roman Catholic Church in S. R. Slovenia, as well as other religious communities, are concerned, it can be said that they are developing well, and that there is goodwill on both sides for the further deepening of these relations and for mutual understanding and respect. When, during the ceremony held to mark the renewal of the Diocese of Koper, Stane Colman, the chairman of the commission of S. R. Slovenia for relations with religious communities, congratulated the newly-appointed bishop and all the gathered priests on behalf of the Republic's Committee of the Socialist Alliance of Working People, which belongs to the Executive Council of Slovenia, and on behalf of the Commission itself, he said that he hoped "that the new bishop would lead the renewed and, at the same time, oldest Slovene diocese as part of the Slovene Metropole in the spirit of understanding for modern trends and on the basis of the principles which form our socialist establishment."

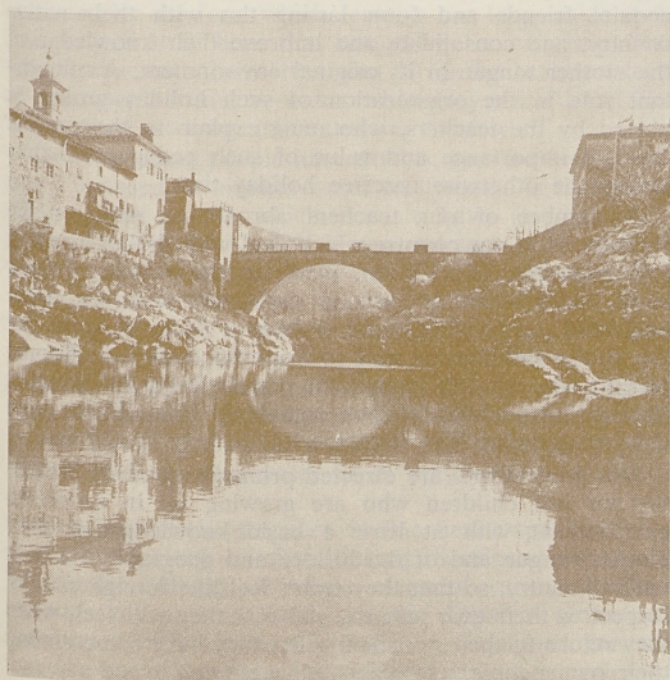
Bernardin, the hotel village on the coast of Slovenia
— photo: Janez Zrnec

SLOVENES IN ITALY

In Italy a special commission for the study of questions concerning the Slovene national minority in the Friuli-Julian province of Italy was formed on January 16th 1978. The Friuli-Julian province includes three districts: Trieste (Trst), Gorizia (Gorica) and Udine (Videm), which cover the entire territory with a Slovene population and thus the commission will be able to deal with the questions concerning the Slovene minority in Italy as a whole. The commission was set up by the Praesidium of the Italian Government. It has twenty members, five of them being Slovenes. The main task of the commission is to prepare a draft proposal of a law to ensure the global protection of Slovenes in Italy by the end of this year.

On January 16th the commission held its inaugural meeting in Rome, at which the plan for action was outlined. This event, which was not special or dramatic in itself, is, with respect to its importance and far-reaching consequences, nevertheless of great significance not only for Slovenes in Italy and for Italian-Yugoslav relations alone, for it has much wider dimensions.

Kanal ob Soči (Kanal on the river Soča)
— photo: Egon Kaše

Slovenes in Italy have been ensured, by the Italian Constitution and certain International agreements (the most important being the so-called Osimo agreements between Italy and Yugoslavia) their basic national minority rights. Such documents are, of course, extremely important, but it is practice which, is decisive. As far as the latter is concerned it must be admitted that Italy has done a lot to improve the position of Slovenes in Italy, particularly so during the last few years. However, a lot more remains to be done, and it is most important that all Slovenes should enjoy an equal status; at present their position is the most satisfactory in the Trieste area, it is improving in the Gorizia area, whereas it is by no means satisfactory in the Udine district, where Slovenes are still deprived of many of their fundamental national minority rights.

The new bill, the draft proposal of which is to be prepared by the above-mentioned commission, will make equal the status of all Slovenes in Italy, that is in all the three districts of the Friuli-Julian Province. It is particularly important that the new bill will determine not only the rights of the national or, as it is called in Italy, lingual minority to use their mother tongue in schools, public and cultural life, etc., but also the minority's rights in the socio-economic spheres. Thus the bill will not be of the kind which would enable only the ethnical and cultural *existence* of Slovenes in Italy, but it will ensure and provide a basis for the *development* of the minority as well. This is the very essence of the expression which is so often used in this connection, "the global protection of the minority", which means, to put it simply, that Slovenes in Italy cannot be only tolerated, but should also be given active support so that they will be able to fully assert themselves and their language both in cultural and socio-economic fields, thus not only preserving but also developing and extending their community.

Of course, it need not be emphasized how much an approach, which has not been visible elsewhere where the Slovene minority lives (Austria, Hungary), means for the Slovene community in Italy. It is true that such global protection represents the ultimate and ideal goal, which will not be easily reached. However, the fact that the majority nation, in this case the Italians, has accepted such an orientation is by itself of the greatest significance, regardless of the difficulties or possible disappointments which it probably will not be possible always to avoid on the road to the set goal.

Such development undoubtedly has importance for relations between Italy and Yugoslavia. It is no secret that these relations have always depended to a considerable extent on the policy of the Italian Government with respect to the Slovene minority; the better this policy, the better the relations between the two countries have been. During recent years these relations have been greatly improved, and the Italian-Yugoslav border is now one of the most open ones in the world. By realizing the Osimo agreements, in which both national minorities, the Slovene minority in Italy and the Italian minority in Yugoslavia, will play an important part, the area along the border will be turned into a zone of highly-developed industrial and other co-operation, where the border won't have its original role any more.

If we consider the fact that the two countries involved have extremely different social orders, as well as different international status — Italy being a member of the NATO pact and Yugoslavia being a non-aligned country — such highly-developed cooperation offers a positive example for the whole of Europe, where there exist a number of similar situations, although now here has such satisfactory co-existence been reached as is now being developed between Italy and Yugoslavia.

THE SLOVENE UPBRINGING OF CHILDREN ABROAD

Every year more and more of the children of our emigrants and workers temporarily employed abroad attend Slovene supplementary schools in a number of European countries, as well as in some overseas countries. The beginnings of organized work with children go back to 1971, when the first Slovene teachers came to live among their fellow-countrymen abroad. In the Stuttgart area, which belongs to the Baden-Württemberg district, about one hundred children attended the Slovene supplementary school during the first year of its existence; now, after seven years of most conscientious work by all concerned, there are 517 children attending the extra Slovene Classes taught by six teachers from Slovenia. There is a similar situation in Bavaria, and in the Westfalia and Hessen districts, and, of course, in other countries where our workers are employed, too. Our fellow-countrymen in Switzerland can pride themselves on being the first to have started supplementary Slovene lessons, which, although the result of a more or less private initiative, was nevertheless taken up no less seriously than in Germany. In Sweden, immigrants' children have the right to classes in their mother tongue regardless of the number of pupils, but it is difficult to provide the teachers, and so the immigrants have to look for them among themselves. In Belgium and France the young people of Slovene descent have been assimilated into the foreign environment to a considerable degree, for they belong to the second and third generations of the Slovene population in these two countries. In Austria Slovene classes have only very recently been started, but ever increasing possibilities for working with the children of Slovene parents seem to be opening up.

And what is the situation regarding the Slovene classes in the overseas countries? Each country has its own characteristics in this respect, but recently such classes in these countries are becoming a constituent part of their policy of »multiculturalism«, »ethnic pluralism«, or whatever we may call the principle according to which individual ethnical groups should preserve as much of their cultural traditions, brought over from their native countries, as possible.

CLASSES CONDUCTED IN ACCORDANCE WITH MODERN TEACHING METHODS

We discussed the problems involved in the schooling of Slovene children living abroad with Hilda Bole, the senior adviser at the Slovene Community for Education, who is very familiar with everything that has been taking place in this field in recent years. She told us how pleased everybody has been with the progress made by the Slovene schools and their special branches over the past few years; there are difficulties, however, with respect to the differing status enjoyed by these schools in individual countries. In West Germany, where the number of Slovenes is the greatest, the status of these schools differs even with respect to individual districts. For this reason it is not possible to adopt a single, generally valid principle in dealing with the problem of the education of Slovene children abroad; almost every case has to be treated individually. Recently a lot of effort has been made to adjust the teaching plans to the most up-to-date findings and experience in this field, and the Institute for Education in Ljubljana is preparing suitable textbooks, which the teachers and their pupils can hardly wait for. It must be pointed out that in most countries the Slovene supplementary classes do not include only the teaching of the mother tongue, but also a kind of Slovene upbringing, which is supposed to teach

our young fellow-countrymen, growing up in a foreign environment, in a simple and concise way as much as possible about their own native land or the land of their fathers, about our rich cultural past and the great events in our history, and to explain to them a number of questions concerning the geographical position as well as the political status of our country. These tasks can be realized only if the teachers have at their disposal enough suitable textbooks and other modern teaching equipment, such as films, colour slides, cassettes, records, etc.

Recently possibilities for the organization of classes conducted in the mother tongue for pre-school children have opened up, and in Switzerland and Sweden the first of such branches have already started with their work.

ONLY EXPERIENCED TEACHERS SHOULD TEACH ABROAD

In the European countries there are, at present, 34 Slovene teachers, with whom the Community for Education of S. R. Slovenia maintains constant contact. According to what criteria are those sent abroad directly from Slovenia selected? There is a special commission at the Community for Education, which makes its selection from among those who are interested in this kind of work on the basis of advertisements placed in the press, the requirement being five years of teaching experience and other generally recognized requirements for teaching posts. Special efforts are being made to send abroad highly-experienced teachers, who are particularly interested in working with our young people in foreign countries.

Our teachers abroad receive all the necessary pedagogical literature from the institutions in our country. The latter also organize two seminars every year (one at the republic level, the other at the federal level), at which the teachers get acquainted with the most recent findings in the field of pedagogics, as well as with the current political events and problems concerning our fellow-countrymen abroad.

The children attending the Slovene supplementary classes benefit a great deal from spending their holidays in their native country. Most of them come to spend their holidays together with their parents and relations, but they benefit even more if they are entered for an organized children's holiday group, where they are in constant touch with their peers in their native country. The children thus acquire friends and form lasting ties with their native country, and consolidate and improve their knowledge of the mother tongue in its original environment. An important role in the organization of such holiday groups is played by the teachers, who must explain to the parents the real importance and value of such pedagogical aims during the otherwise carefree holiday time.

A number of our teachers abroad, as well as the institutions in our country which deal with the up-bringing and education of children, meet, in the course of their work, with a lot of serious problems stemming from neglectful up-bringing and a lack of care for the young children, as well as from the tendency of some parents who want to impose the responsibility for bringing up their own children upon somebody else. When these children grow up it is often too late to help in any way.

Our joint efforts are directed primarily towards providing for our children who are growing up in a foreign environment with at least a basic knowledge of their mother tongue and of the history and geography of their native country, so that they won't feel like foreigners with respect to their own parents, and that they will feel, when they return to their homeland, that they have come among their own people.

HEALTH IN THE SHAPE A DIAMOND — ROGAŠKA SLATINA

Just as three hearts are the symbol for the health-spa of Radenci, so does the playing-card shape of a diamond denote Rogaška Slatina, the well-known health-resort not far from Celje, where the healing effects of the mineral water were discovered four centuries ago and have been successfully used to improve people's health for three centuries. As many as 300,000 over-night stays are recorded in one year by all those who want to improve their health at Rogaška Slatina and 30 million litres of Rogaška mineral water are distributed around Slovenia and Croatia, and sent to other countries. Austria, Germany and Italy import the most. It is also from these three countries — apart from ours — that the most visitors to Rogaška Slatina come. The annual turnover of the health-spa and the mineral-water bottling plant in Rogaška Slatina comes to around 120 million dinars, making it a real industry of health.

Dr. Jože Kokovnik, one of the leading doctors in Rogaška Slatina, was not offended when we asked about the activities of the health-spa from this point of view; as if they formed a kind of industry.

Among the patients who come to Rogaška Slatina, or who at least drink the mineral water, are people who have trouble with their livers, gallbladders, stomachs, or intestines. Diabetic patients come, too, and the mineral waters help in the treatment of circulation problems and chronic constipation. As well as this a fast and unharmed slimming course (lose 10 kilos in 14 days) is available, under medical supervision, of course, as is all treatment at the spa. The Donat spring has the highest concentration of health-giving minerals, and it followed by the Styria spring, whereas Tempel mineral-water is meant more for the dining-table.

"The medical effects of our mineral water are complicated," continues dr. Kokovnik in his interview for Rodna gruda, "the mineral composition of the water is something special, and the body responds to it in a special way. It is important to realize that our mineral-water does not put a strain on the heart as it does not contain cooking salt, it stimulates the glands and the gall-bladder empties itself faster. People who have constipation trouble get poisoned by the food which remains too long inside their bodies, and it is here that mineral-water can help. But it is the patients themselves who prove the healing-effects of the Rogaška mineral-water, when they say: 'I feel like a new man after my mineral-water treatment!'"

However some people have doubts, and are even sometimes opposed to mineral-water treatment. "Is there anything in the world which doesn't have an 'against'?" replies dr. Kokovnik, with a new question. "In medical circles we're sometimes not taken very seriously. But sometimes a doctor, who has been previously critical of us, comes to us for treatment himself. And then, after him his patients start coming, too. You have to try it..."

Dr. Kokovnik's statement is confirmed by some actual data. For instance an average patient with stomach trouble misses a total of 60 days work per year, whereas if he is treated with mineral water he is only absent for about 10 days.

Of course at the Rogaška Slatina health-spa treatment is not limited only to the drinking of mineral-water and its use for bathing. A whole range of various medical methods and aids are used, and the diagnosis centre has been intensively developed. "We are equipped for the carrying out of complete gastroenterological diagnostics, of

The riding school in Lipica — photo: Sveto Busič

general check-ups and for special check-ups, in case some other disease is suspected. In this way we discover a lot, for instance every year we discover a few cases of cancer, which had been previously treated for haemorrhoids!"

At Rogaška Slatina is situated the head-quarters of the Gastrological Section of the Slovene Medical Society, and many consultations and scientific investigations are constantly going on.

Let us add that apart from the mineral-water itself and the various aids to health, there are several other factors which contribution towards the healing effect of treatment at Rogaška Slatina. We are thinking mainly of the different way of life and the different food, of walks in the lovely hilly country roundabout, of the presence of people with similar health problems, and of the efforts made by the tourist workers to make one's stay pleasant. All in all Rogaška Slatina is a well-known name and its 300 years of tradition of healing with mineral water is continuing in increasing scope, which, with the construction of one more hotel (apart from the 15 already existing hotels with a total overnight accommodation capacity of 1200), will reach its peak. The local people say that they are not going to permit too much crowding in Rogaška Slatina, nor too exciting a life for their not-too-ill patients. In short: they want to maintain the health-spa character of this town, where the work of as many as 850 of the inhabitants is involved in health-spa activities, and where with care for the environment they are looking after the preservation and development of those values which form the framework and basis for their work and for the health of their visitors.

An Istrian camping-site — photo: Joco Žnidaršič

SLOVENE POP AND ROCK MUSIC

Singing and the playing of musical instruments are, by tradition, a part of Slovene life. There are several cultural institutions devoted to symphonic and other kinds of serious music: two opera houses, one in Ljubljana and one in Maribor, two philharmonic orchestras, one in each of these two cities, the Academy of Music in Ljubljana and a widely-spread network of musical schools of all stages attended by several tens of thousands of children and young people all over Slovenia. In addition to this, there exists an organization, the Musical Youth of Slovenia, which promotes musical education and activities. Finally, special mention should be made of two magnificent "edifices" of music, Radio and Television, and their production of cassettes and records, as well as the "Helidon" record company. The limited space does not allow us to mention all the major and minor musical events, festivals and gatherings which take place every year.

Almost every Slovene village has some kind of group of musicians of its own, a singing choir, a brass-band, or a vocal-instrumental ensemble, be it of folk, pop or rock character. Let us take the singing octets, for example. There are several hundred of them! They get together at the traditional singing festival held at Šentvid near Stična every year, their shining example being the Slovene Octet, the Gallus Octet and the Carinthian Academic Octet, whose harmonious singing is known all over the world.

The beginnings of the so-called light-entertainment music in Slovenia go back to the period after the First World War; it was given great encouragement by the breakthrough of American popular music. A number of "dance ensembles" were founded, and as a rule they were called "jazz bands". At first they caused a real scandal, being looked upon with great disapproval by the very conservative music circles of that time, but gradually the latter had to give in to the demands of young people and the growing bourgeoisie. In 1945 the dance orchestra of Ljubljana Radio was founded and has been one of the leading European "big bands" ever since. At about the same time the first Slovene Composers of light music began to appear (let us mention here Bojan Adamič), as well as the vocal-instrumental bands and the first interpreters of the new entertainment music. A special stimulus to further development was given by the annual festival "The Slovene Pop Song", which was held at Bled in 1962 for the first time, and was later moved to Ljubljana.

The early sixties were characterized by the breakthrough of British and American pop music. What is involved at present is an evaluation of the true qualities of our Slovene rock music, which was initiated by the then famous stars, the Shadows and the Beatles, in particular. The progress of rock music goes on, and our Slovene rock, which is being developed by its representatives Tomaž Domicelj, together with Andrej Šifrer, Marko Brecelj and the groups "The Bulldozers", "Dust", "Suburbia", "Source", "September", "Horizon", and others, is slowly catching up with European standards.

TOMAŽ DOMICELJ — THE OLDEST SLOVENE TEENAGER

Young people are something special. Power and the main say are held by the old and middle generation, they decide what is nice, useful or entertaining. Young people are something different, in music, and particularly in music, throughout the world.

Tomaž Domicelj from Ljubljana is somebody special as well. To make it even worse, he is an individualist. He is no longer in his rosiest youth; he has got a degree in

foreign languages, he has done his national service, and he could have got married quite some time ago. However, he is still a young man, with no wedding ring and although he likes to wander in girls' eyes, he is the most faithful to his one love — his guitar. He is so devoted to his songs and music that he deserves to be called "the oldest teenager". For Tomaž Domicelj is the first Slovene rock singer and composer. He has been present on the Slovene rock scene for thirteen years, almost longer than the latter exists. He has been making his living with music for the sixth year in a row now. He has no other regular job.

"There is no danger of me becoming excessively rich," he says. Nevertheless the young man with long curly hair is full of good humour. From time to time he still gets an urge to tease ordinary people with some hippy clothes, with a gold earring in his ear and with some tart verses, or with an unusual advertisement for his concert.

"Who knows him?" asked a critic and provided an answer himself: "He used to be called 'the angry young man', 'the protester' and by several other names. Finally, it all boiled down to his name 'Tomaž'... Is he really a self-centred narcissoidal type of man, as some try to picture him, or is he perhaps too truth-loving and straight-forward?"

In fact, Tomaž is basically serious, even a melancholic. In his song "A Simple Man" he describes himself as follows:

*I am a simple man,
as simple as can be,
and simply wish for
only simple things.*

*But it's not so simple
to wish for this,
although I'm a only musician.*

Just like his personality, Tomaž's music always brings a lot of surprise both from the point of view of melody and from that of content.

At first sight he performs his music in an extremely impersonal way, but his voice has an inner tension and his guitar-playing is extremely versatile. Some of his recent songs such as "Young Anka" and "Once there was a girl" represent a sort of urban folklore of today. Others, again, such as "Mr. Director", "When Mother's not at Home", "It's nicer when there are two", and "Franci, how do you lie", are full of irony, sometimes even of the bitter, merciless criticism expressed in rock music. Yet others, for instance "Far is the Sun" and "Good night, Irena", are lyrical, and his hits "Grandma" and "Today is going to be a happy day" have almost become top popular songs.

It is interesting to note that as Tomaž gets older, his songs don't age; on the contrary, it is not only "older teenagers" who like them, but increasingly also the "angry" young ones, who are otherwise excited about the so-called punk rock, both musically and contentually the wildest and most simplified rock of the thirteen and fourteen year olds in towns.

GUITAR-PLAYER, SINGER, COMPOSER AND WRITER

Tomaž entered the field of music in his high-school days, when he founded his own band. Recently the Production of cassettes and gramophone records at RTV Ljubljana released an album entitled "Tomaž-Live!" — the crown of his long work.

Although Tomaž has taken part in a number of music festivals and has won half a dozen awards, he remains faithful to rock music. There are over one hundred of his compositions and songs, many of which have been recorded and sung by other singers. Only a few Slovene singers have recorded as many records as he has and held so many concerts. Let us only mention that last September Tomaž was a member of the Yugoslav team at the "Coupe

The Kozjansko region of Slovenia — photo: Joco Znidaršič

d'Europe Musicale" held at Beljak (Villach) in Austria, where they took fourth place. His tour around Slovenia organized last spring included thirty-three one-man concerts. Some of them were recorded on the spot and the most successful ones were selected by Tomaž and the technicians of London's BBC to make two programmes of 23 minutes each, including announcements and jokes which appeared in the above-mentioned album "Tomaž-Live!". This album is, for the time being, the first and only live recording of one of our singer and the favourable response of critics from all over Yugoslavia promise Tomaž's final breakthrough onto the wider Yugoslav market.

Finally, mention must be made of Tomaž's writing. He writes a lot about rock music and in the specialized magazine for radio, TV, film, theatre and light music he regularly informs the Slovene public about the world's rock scene, particularly that in Great Britain, which he is directly familiar with. He has also translated the autobiography of the famous American folk singer, Woody Guthrie "Fated for Fame", which represents quite a new genre in our book market. Now Tomaž is finishing off his translation and editing of Scadut's book about Bob Dylan, and is preparing yet another translation.

A tough and many-sided "oldest teenager", there's no doubt!

BACKBONE OF TRAFFIC NETWORK 580 KILOMETERS OF MOTOKWAY BY 1980

Yugoslavia has a distinctively favourable geographical position in regard to trafficways, for it plays the role of juncture between countries of western and northern Europe and the countries of the Middle and Near East, and also between southeastern Europe and North Africa. In the true sense of the word, the valleys of the Sava, Morava,

Nišava and Vardar, which constitute this communication corridor, are a bridge between the industrially advanced and the developing countries.

Immediately after the liberation (1945 and 1946), a concept was fixed and priority given to the construction of the Brotherhood-Unity Highway, which was begun by linking Belgrade and Zagreb.

It is hard to find a project in Yugoslavia which by its significance in the past and even more so in the future is of greater common interest for the whole country. The highway directly links four republics and one province; it runs for the whole length of Yugoslavia, from the Karawanken (in Slovenia) down to Djevdjelija (Macedonia), with forks branching off from Ljubljana to Sežana and from Niš to Dimitrovgrad, totalling a length of 1365 kilometers. This route links not only all the biggest cities in the country and biggest industrial and agricultural regions, but is also the line of gravitation of three quarters of Yugoslavia. It is the juncture of a great number of arterial and regional roads, for the highway is the backbone of Yugoslavia's road network.

The present road was built through great efforts between 1946 and 1964, under the conditions of reconstruction and accelerated industrialization in the country. The builders relaxed in 1964, expecting the highest capacity of the road to be reached only during the second half of the present decade. But time very quickly disproved them. Along many sections of the road the highest capacity of traffic was reached already during the closing years of the past and early years of the present decade. This especially goes for the Belgrade—Niš section, which was planned for 15,000 vehicles, but during the summer several times as many vehicles roll over its length.

Along with the increasingly heavy internal traffic, the present road has especially become a bottleneck for international transit, which accounts for about thirty percent of the entire transit on this trans-Yugoslav road. Transit from northern and western Europe by this route to the countries of southeastern Europe and the Mid-East has increased over the past five years by seven and twenty times respectively. The situation in regard to the normal flow of traffic is all the harder as most often heavy and other vehicles are concerned.

"The only solution to the problem along this route is to build a modern motorway, with two roadways and six lanes totalling twentyeight meters in width," the experts argued. And after an accord was reached by the republics and provinces, work began this year from Zaprešić, by way of Zagreb to Okučani, from Belgrade towards Niš and from Kumanovo by way of Skopje to Titov Veles. By 1980, 580 kilometers should be completed on the most burdened and most critical sections, which is 42 percent of the total length on this route.

Construction of a modern highway will cost about 32 million dinars per kilometre, which means that the construction of the entire road by 1990 will cost 43,178 million dinars, or 2,403 million dollars at 1975 prices. In view of the fact that this enormous outlay cannot be covered by the existing financial sources, because at the present prices, the entire outlay for all the roads in the country during the next eleven to twelve years would come to this, the International Bank for Reconstruction and Development and other European and overseas banks have consented to provide about 30 percent of the funds. Funds are expected to come also from the redistribution of the turnover tax on fuel, motorcar tyres and the sale of motor vehicles, pooled funds of industry, etc. No small contribution has also been made by the people of Serbia and Croatia by subscribing to public loans for roads.

From "Yugoslav life"

PÁGINA EN ESPAÑOL

A UDS. EL REDACTOR

En la mitad del Norte septentrional ya tendremos dentro de poco el verano, y con él se acerca la época de alegres vacaciones. Época en la cual Eslovenia y Yugoslavia toda es visitada todos los años por miles y miles de compatriotas de todas partes del mundo. Muchos de vosotros sois nuestros huéspedes permanentes. También este año muchos de Uds. vendrán a visitarnos por vez primera. Y ello después de muchos años o decenios de ausencia. A todos Uds. pues le deseo ahora y desde estas líneas un caluroso Bienvenidos!

En este número de Rodna gruda-introducción de las vacacionesles hemos preparado un poco más de material turístico como le hacemos habitualmente. En especial de nuestra costa Adriática con un gran número de fotografías de turismo e informaciones en general. Estamos convencidos que leerán todo ésto con gran interés. Emigrantes eslovenos que llegaréis de visita a vuestra patria de origen, sin dejar de ser parte de los «turistas extranjeros» que nos visitarán, también Uds. llegan hasta nosotros con un sentimiento distinto al que tienen los extranjeros propiamente dichos. Además, nosotros no tratamos a Uds. como extranjeros. Esto significa algo, no es cierto?

En este número de la revista, como también en uno de los anteriores, adjuntamos una postal restante con la correspondiente suscripción para nuestra revista. Para que no haya confusión alguna, les recuerdo que esta cartulina restante vale solamente para los nuevos suscriptores que serían tales con la ayuda vuestra, se supone. A nuestros habituales suscriptores no les es necesario enviar la cartulina restante para renovar la suscripción. En donde Uds. viven, seguramente teneis algún compatriota esloveno, conocido, amigo ó compañero que todavía no recibe nuestra revista. Si la revista es de vuestro gusto, no se la recomendaría también a él? No le parece a Uds. que la suscripción anual de nuestra revista podría ser adecuada como regalo para vuestros parientes ó amigos que vivan en cualquier lugar del mundo? Ayúdenos a lograr que ésta, nuestra revista, pueda llegar al mayor número de hogares eslovenos que viven en el extranjero. Ya por adelantado les agradecemos por vuestro gesto. Gracias!

Jože Prešeren

POR ESLOVENIA

LJUBLJANA. Los habitantes de esta ciudad ya saben que hace tiempo que respiran aire impuro. Aire en el cual hay un gran cantidad de dióxido de azufre, ahídrido carbónico y otras impurezas. Ya hace dos años que duran los límites aceptables en el decreto sobre las tres grados de alarma sobre impurezas en el aire. Cuando el dióxido de S alcanza en el aire 3 mg/m³, los óxidos de N en cambio 2,5 mg/m³, entonces tendrían que lanzarse, según el anterior decreto, la alarma de tercer grado. Este grado prohíbe el tránsito del transporte automotor y la calefacción de todo tipo a excepción del uso de la electricidad y gas. El 11 de diciembre del año anterior la concentración de impurezas en el aire de Ljubljana llegaban al máximo permitido, sin embargo nadie hizo valer las leyes prohibitivas del caso. Los ciudadanos deducen así que en dos años se hizo muy poco de lo prometido en la ya existente ley de protección.

También preocupa mucho a los habitantes de Ljubljana, el hecho de cómo aparecería la ciudad en caso de llegarse a lanzar el grado de alarma? Es por ello que el cuerpo Ejecutivo está preocupado del caso en cuanto a la protección del aire se refiera.

LJUBLJANA. La empresa eslovena de Ljubljana, Lesnina, está amueblando los primeros tres pisos del Hogar Central para los Turistas en Moscú. Este será uno de los edificios que serán destinados para la futura olimpiada. El valor de los trabajos alcanza a 600.000 dólares americanos. La planta baja del hotel, según las exigencias de los soviéticos será de gran categoría. Según los arquitectos rusos tendrán que decorar con madera y efectuar con luces efectos que formarán olas marinas. Lesnina también concursará por amueblar completamente las 640 habitaciones en los 32 pisos que tiene este hotel del tipo alta B.

LJUBLJANA. La revista «Folklore» ha editado en su número actual una gran variedad de novedades. Es ésta una revista que patrocina la comisión de acción folclórica que funciona en la presidencia de la Unión de Organizaciones Culturales de Eslovenia. El vocero apareció reformado, no sólo en su contenido sino también en su forma exterior. La mayor parte de su contenido está dedicado a los que se dedican al mantenimiento de los conjuntos folclóricos, tradiciones, costumbres etc. De ahora en adelante el vocero aparecerá 4 veces al año.

LJUBLJANA. Los eslovenos en Yugoslavia toman más vino que los demás pueblos. Cada esloveno bebe cerca de 42 litros al año. (Por ejemplo: un francés toma 100 litros). Los verdaderos bebedores es decir eslovenos que saben tomar, se dedican más en buscar el origen del vino que en otra cualidad. En la vinoteca que funciona en la Exposición Comercial de Ljubljana, vendieron el año pasado 100.000 bot. de vino. Los vinos más vendidos fueron: BLATINA (Mostar), BARBERA (Primorje), en tercer lugar ŽILAVKA (Mostar).

PORTOROŽ. En el mes de septiembre del año en curso ya podrá entrar en el tránsito aéreo el aeropuerto de Sečovelje. La inauguración del mismo estará coronada con una gran exhibición de destreza aeronáutica.

STARI TRG PRI LOŽU. En cuando a la celebración del cincuentenario de la ciudad de Lož se ha editado el primero de los cuadernos de NOTRANJSKA. Esta publicación fue escrita por 26 autores. Notranjski listi (así se llamará la colección) a partir de ahora aparecerá cada año como un resumen de las actividades de la municipalidad de Cerknica.

POSTOJNA. En el año pasado anterior, visitaron las grutas de Postojna 750.000 personas, esperaban aún más. Las dos terceras partes son extranjeros, entre ellos en primer lugar los alemanes, luego italianos, austríacos e ingleses.

SEŽANA. El único lugar posible para tener actos culturales en esta ciudad es la sencilla caballeriza austríaca. Está reformada, pero no cumple con los requisitos deseados. El deseo de tener un Hogar cultural es ya de antaño. El nuevo hogar comenzará a construirse este año. El edificio principal tendrá dos salas para 500 y 200 personas, respectivamente. Al primer edificio se unirían en el futuro otros dos y así junto a otros edificios se formaría el centro cultural de Sežana.

ŠEMPETER PRI NOVI GORICI. La fábrica Cimos montará este año 12.000 autos. El año pasado construyeron o montaron algo menos que 10.000.

TOLMIN. El Hogar para los jubilados que tendría 125 camas ya está bajo techo. Además de una linda y amplia cocina, tendrá un restaurante común y otro para los que mantienen dieta. Los servicios serán también externos. Los alrededores del Hogar serán adornados y el nuevo edificio estará bordeado por un lindo parque.

Slap Savica v Triglavskem narodnem parku

z balkonom in pogledom na jezero, restavracija, terasa, menjalnica, igrišče za tenis.

Hotel POD VOGLOM z depandanso RODICA — hotel D kat., 61 postelj — depandansa B kat., 61 postelj — v hotelu sobe s toplo in hladno tekočo vodo, v depandansi vse sobe tuš, WC, — restavracija, TV soba — menjalnica.

Hotel ZLATOROG z depandanso UKANCA — hotel B kat., 96 postelj, — depandansa B kat., 65 postelj — vse sobe tuš, WC, pokrit bazen (14 × 8 m, temperatura vode 28 do 30°C) — frizer, trim soba, restavracija, aperitiv bar — klubski prostori, menjalnica

Hotel SKI na Voglu — C kat., 76 postelj, nekaj sob tuš, WC, ostale s toplo in mrzlo tekočo vodo, restavracija, kavarna, TV soba, izposojevalnica smuči, ski servis, trgovina

Brunarice BURJA, MURKA, RUŠA — pensioni III. kat., skupaj 60 ležišč — sobe s hladno tekočo vodo — restavracija v brunarici Burja in Ruša

Penzion TRIGLAV III. kat., 25 ležišč, sobe s toplo in hladno tekočo vodo — restavracija, terasa

V Alpetourovih hotelih dobite polni penzion v mesecih juliju in avgustu za ceno od 165.— din do 250.— din, v pred- in posezoni pa so cene od 135.— do 200.— din. Otroci do 10 leta imajo 30% popusta. V hotelih lahko dobite tudi samo prenočišče z zajtrkom, za kar se plača od 110.— do 150.— din.

KOMPAS HOTEL STANE ŽAGAR ima svoj hotel na začetku jezera in je D kategorije. Ima 170 postelj. Vse sobe so s toplo in mrzlo tekočo vodo in souporno kopalnice v nadstropju. Poleg tega ima hotel še 7 bungalovov, od katerih ima vsak dve spalnici, dnevno sobo, kuhinjo, kopalnico s sanitarijami.

Cena polnega penziona za prihajajočo sezono je od 165.— do 190.— din in od 150.— do 180.— din v pred- in posezoni.

Prenočišče z zajtrkom se plača od 95.— do 100.— din.

HOTEL MLADINSKI DOM je D kategorije in ima 60 postelj. Vse sobe so s toplo in mrzlo tekočo vodo in vsemi potrebnimi sanitarijami. Cene za polni penzion so od 150.— do 165.— din v glavni sezoni in od 130.— do 150.— din v predsezoni. Prenočišče z zajtrkom stane od 70.— do 100.— din.

Poleg hotelov imamo v Bohinju tudi preko 1000 postelj v privatnih hišah in privatnih penzionih. Sobe oddaja Turistbiro Bohinj, p. Bohinjsko jezero. Hiše so praktično na vsem področju Bohinja. Sobe lahko gostje dobijo v kmečkih hišah, kmečkih vaseh in tipično kmečkem okolju, ali pa v modernejših hišah z vsem komfortom, ki ga zahteva sodoben čas. Zasebniki nudijo gostom zajtrk, ostala prehrana pa je možna v restavracijah in hotelih. Cene za prihajajočo sezono so za prenočišče od 40.— do 70.— din, glede na kvaliteto sobe, cena zajtrka pa je 25.— din.

Poleg hotelov in zasebnih penzionov in sob pa gostje v Bohinju svoje počitnice lahko preživijo tudi v dveh urejenih avtocampih, ki se nahajata pri hotelu Mladinski dom in pa blizu hotela Zlatorog.

Gostom posredujejo vse informacije in sprejemajo rezervacije vsi hoteli in Turistbiro Bohinj, 64265 Bohinjsko jezero.

Poleg poletnega turizma ima Bohinj že zelo staro zimsko tradicijo. Že v letih od 1920 do 1940 so bila prav v Bohinju po-

Hotela Alpetour in Bellevue

membna zimsko športna tekmovanja, predvsem v smučarskih teh in skokih. Na Hansenovi skakalnici v Poljah so bile 1930. leta prve mednarodne tekme, kjer je s skokom 53 m zmagal Norvežan Gutormsen. (Prva skakalnica v Jugoslaviji, zgrajena 1920. leta). Ker so zaradi posebnih hidrometeoroloških pogojev kljub razmeroma nizki nadmorski višini zime v Bohinju zelo dolge in bogate s snegom, nam je razvoj časa in tempo življenja narekoval, da smo že pred več kot desetletjem zgradili na višini 1500 do 1800 m zimskošportni center Vogel, pred t. emi leti pa v Bohinjski Bistrici še zimskošportni center Kobla.

Na smučišča Vogla pridemo iz Ukanca z gondolsko žičnico, ki ima za 30 oseb veliko kabino in pride na Vogel v šestih minutah. Smučišča na Voglu pokriva 2 do 5 m debela snežna odeja in smučanje je možno še v mesecu maju. Na višinski razliki 400 m so smučarjem na voljo naslednje sedežnice in vlečnice: Sedežnica Orlove glave — dolžina 1300 m, sedežnica Šija — dolžina 1071 m, vlečnica Križ — dolžina 790 m, vlečnica Kratki Plaz dolga 650 m, vlečnica Konta, dolga 450 m in vlečnica Storeč z dolžino proge od 100 do 350 m. Najdaljša pa je proga z Vogla v dolino Ukanca, ki meri od 5 do 8,5 km. Za prenočišče, počitek in okrepčilo pa so gostom na Voglu na voljo Ski-hotel, brunarice Burja, Murka in Ruša in več bifejev. Gostje, ki stanujejo v dolini, imajo ugodne avtobusne zveze z Voglom in možnost, da kosijo v Ski-hotelu.

Na osnovi izdelanih študij je smučarski center KOBLA najkvalitetnejše smučarsko območje v Sloveniji, ki je neposredno dostopno z železnico in po cesti. Po investicijskem programu je do sedaj izdelana I. etapa v snežni coni od 540 do 1050 m n/v. II. etapa v coni od 1050 do 1500 m/v bo dograjena do 1980 leta. I. etapa obsega vlečnico Bistrico, ki ima 800 m dolgo smučarsko progo, vlečnica Ravne I — 1000 m dolžine prog, dvosedežnica Kobla I s 1100 m smučarskih prog in dvosedežnica Kobla II — 1800 m smučarskih prog.

Gradnja II. etape, ki zajema še štiri vlečnice, se bo pričela maja 1978.

Za počitek in okrepčilo gostom je na smučišču na voljo planinski dom Janeza Mencingerja in bife Snežinka, v kratkem pa bodo začeli zidati nov gostinski obrat.

Bohinj ima zelo ugodne prometne zveze s svojim zaledjem in zunanjim svetom. Železniška postaja Bohinjska Bistrica leži na mednarodni progi London—Köln—München—Beljak—Jesenice—Bohinjska Bistrica. Prav tako so ugodne zveze na progi N. Gorica — Bohinjska Bistrica—Jesenice—Ljubljana—Zagreb—Beograd. Redne avtobusne linije Ljubljana—Bled—Bohinj vam nudijo možnost prihoda v Bohinj ob vsakem času.

Prihod v Bohinj z lastnimi avtomobili: Očiščeni so vsi mejni prehodi Ljubelj, Podkoren, Rateče; od tu pa je do Bohinja še 70 do 100 km. Vsi prihodi vodijo preko Bleda. Od tu dalje vas vodi cesta po divje romantični dolini Soteske, ki se ob reki Savi Bohinjski prebije v prelepo Bohinjsko dolino, ki vas s svojimi čari v zimskem in poletnem času bogato obdaruje in prepričani smo, da se boste po enkratnem obisku Bohinja še vračali v ta del naše domovine.

JUGOSLOVENSKI AEROTRANSPORT

Dragi rojaki,

najbližja in najhitrejša pot
v domovino — z letali JAT!
Od aprila dalje REDNA
DIREKTNA LETALSKA
ZVEZA LJUBLJANA —
NEW YORK v. v. enkrat
tedensko.

Za vse informacije in
rezervacije se obrnite na
najbližje predstavništvo
JAT v tujini ali JAT —
Ljubljana, Miklošičeva 34,
telefoni (061) 314 340 ali
314 341

